

CHAYEINU Weekly

Shabbos Inspiration

פרשת
חקת
תשפ"ה

Divrei
Torah

Parshah
Stories

Parshah
Riddles

Halachah
Challenges

Inyana
D'Yoma

לז"נ ר' שלמה בן יבלח"ט ר' יעקב שרגא שליט"א לאננער

To receive weekly, call or text 732.301.4043 (opt. 8-3), or email shabboschayeinu@gmail.com

CHAYEINU Weekly

Shabbos Inspiration

פרשת
חקת
תשפ"ה

PAGE CONTENT

3	Divrei Torah
4-6	Seudah Stories
7-8	Gedolim Story
9-15	Parsha Challenge
16-17	Life of Truth Story
18	Hilchos Shabbos Initiative
19-20	Halacha Q&A
21-26	Rav Kalman Krohn Story
27	Comic Story
28-34	Nefesh Shimshon

גליונות

35-36	הגר"ח קניבסקי זצ"ל
37-40	הגר"ג אדלשטיין זצ"ל
41-42	הגר"ר דוב לנדו שליט"א
43-44	הגר"ר משה שטרנבוך שליט"א
45-46	הגר"ר מאיר צבי ברגמן שליט"א
47-48	הגר"ב ד פוברסקי שליט"א
49-50	הגר"ר משה הלל הירש שליט"א
51-52	הגר"ר מאיר גריינימן שליט"א
53-54	הגר"ר דוב כהן שליט"א

SPONSOR A WEEK OF CHAYEINU WEEKLY!

Call or Text: 732-301-4043 opt. 8#-2

Email: chayeinuoffice@gmail.com Zelle: chayeinuoffice@gmail.com

דברי תורה לסעודת שבת

Two Ways to Make Kedushah

הַמָּה מִי מְרִיבָה אֲשֶׁר־רָבוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת ה' וַיִּקְדָּשׁ בָּם: (כ, יג)

ויקדש בם - שמתו משה ואהרן על ידם. שכשהקב"ה עושה דין במקודשיו הוא יראוי ומתקדש על הבריות, וכן הוא אומר נורא אלהים ממקדשיך, וכן הוא אומר בקרובי אקדש: (רש"י כ, יג)

The Torah writes that Klal Yisrael "fought" with Hakadosh Baruch Hu by the מריבה, and ויקדש בם. Rashi explains that the *pasuk* is referring to the concept of אקדש, where the punishment of *tzaddikim* brings about *Yiras Shamayim* and causes *Kiddush Sheim Shamayim*.

The Bais Halevi explains the double lashon ויקדש בם, that there are two options, either the *dam* of *Milah* which represents *kedushah*, or the *dam* of *Korban Pesach* which represents the *tzaros* Klal Yisrael suffered in *Mitzrayim*. Klal Yisrael's mission is to bring *kavod Shamayim* into this world, and there are always two options, either through acting with *kedushah* or through *midas hadin* which brings *Yiras Shamayim* into this world.

By the *be'er mayim*, the purpose was to bring *kevod Shamayim* through following Hashem's command and causing water to come forth by speaking to the rock. However, when the rock was hit and that source of *kavod Shamayim* didn't materialize, the other option was *b'krovai ekodeish*, with the demonstration of *middas hadin* that took Moshe and Aharon. Klal Yisrael must always bring *kavod Shamayim*, but how it will come up about, whether through *kedushah* or with בקרובי אקדש is up to us.

How to Know Torah

בְּאֵר חֲפְרֹה שְׁרִים כְּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם בְּמַחֲקָה בְּמִשְׁעָנֶתָם וּמִמְדָּבָר מִתְנַה: (כא, יח-יט)

The Vilna Gaon explains the *pasuk* that באר חפרה שרים refers to *lomdei haTorah*, and כרוה נדיבי עם refers to *machzikei haTorah*. The *pasuk* continues וממדבר מתנה. The

Gemara tells us that וממדבר מתנה teaches us that Torah is only given to a person who humbles himself. שהכל דשין בה התורה ניתנה במתנה.

The Sefarim write that someone who supports Torah in this world merits to know the Torah that was learned as a result of his support in *Olam Haba*. However, according to the Gaon, there is a condition. Just as a *lomed* Torah only merits to know Torah if he is humble and makes himself *so too*, supporting Torah has the same condition. Only if the *tomech haTorah* makes himself *so too*, will he merit to know the Torah that he supported. *Limud haTorah*, as well as *Hachzakas HaTorah*, needs to be done with *hachna'ah* and *anivus*.

What is Really Happening

על־כן יאמרו המשלים באו חשבון תבנה ותכונן עיר סיוחון: (כא, כז)

The Gemara tells us that יאמרו המשלים, אלו המשלים, באו חשבון, באו ונחשב חשבוננו של עולם. Rav Uren Reich explains that when Sichon conquered the land of *Amon U'Moav*, it was certainly considered a major military achievement, and the entire world was discussing the military might of Sichon. But from a Torah perspective, something entirely different was occurring. The Gemara tells us עמון ומואב טהרו בסיחון. Klal Yisrael is prohibited from fighting *Amon U'Moav* directly. Therefore Hashem orchestrated that Sichon would first conquer the land of *Amon U'Moav*, which would allow Klal Yisrael to then conquer Sichon and take the land for themselves. It wasn't about military might, it was *Hashgachas Hashem*. They were mere puppets, being pulled exactly the way Hashem planned it.

על כן יאמרו המשלים, אלו המשלים, באו חשבון, באו ונחשב חשבוננו של עולם. The way the world views current events, and the way Klal Yisrael views current events is entirely different. All they can see is the facts in front of their eyes, but that is not what's really happening. Everything that happens is pure *Hashgachas Hashem*, all part of His master plan.

Seudah Stories

Who Guards Whom?

Nine-year-old Raizy stood on the deck of the steamship. She was getting ready to leave her family and her homeland of Poland. Her father's gentle eyes and soft voice made it so hard to leave. "*Raizy mein kind* (my child), remember: Hashem is watching over you every step of the way. Remember His laws and keep them well. Never forget that more than the Yidden keep the Shabbos, the Shabbos has kept the Yidden. It will be hard in the new land. Don't forget who you are. Keep the Shabbos -- no matter what sacrifice you must make." As the ship left the dock heading for America, Raizy waved goodbye with tears streaming down her cheeks.

Life in America was new and strange. Raizy's uncle and aunt were very welcoming, but at the same time they insisted that religion was "old-fashioned." However, Raizy never forgot her father's parting words. She put on the new clothes that her relatives gave her, cut her hair to suit the fashion of America, but never gave up on keeping Shabbos. Every week without fail, Raizy devised a new excuse for her boss to explain why she did not come to work on Saturday. One week she had a toothache, another week her stomach bothered her.

After three weeks, the foreman caught on. He called her over. "Raizy," he said in a tone indicating that he only had her welfare in mind. "I like your work, and I like you. But this Shabbos business has got to stop. Either you come in this Saturday, or you can look for a new job."

Raizy's aunt was very clear, "You must work on Shabbos!" Raizy felt like a leaf caught by a strong gust of wind, pushing and pulling with no weight or life of its own. She was so young. She wanted to please her relatives. But her

father's words kept echoing in her head. What should she do?

"Raizy sweetheart, listen to us. It's for your own good. Her relatives persisted until Raizy's determination began to break. But at the last moment, as she lay in bed on Friday night, she made up her mind. She would never work on Shabbos.

On Shabbos morning, Raizy left the house, pretending to head for work. Back-and-forth through the streets of Manhattan she paced. Together with the city pigeons, she rested in Tompkin's Square Park. "Tatte, this song is for you," she whispered. The pigeons ruffled their feathers. "*Yonah matzah bo manoach*." There she sat among the pigeons, singing Shabbos zemiros, with tears in her eyes and sobs between the verses.

When three stars finally peeked out from the black sky announcing the end of Shabbos, the moon shone down on a weary girl and bathed her face in its glow. Raizy had triumphed, but her victory would cost her dearly. She had no job and had upset her uncle and aunt. "*Baruch HaMavdil...*" It was time to face reality.

As she neared home, a shout broke into her reverie. "Raizy! What... what... I mean, how are you here? Where were you?" Raizy looked up at her cousin, Joe. "Joe, what will become of me? I kept Shabbos and lost my job. Now everyone will be angry and disappointed with me. What will I do?" The words tumbled out together with her tears.

"Raizy, didn't you hear?" he asked gently. "Hear what?" "There was an awful fire in the factory. Only forty people survived. There was no way out of the building. Raizy, don't you see? Because you kept Shabbos, you are alive. Because of your Shabbos, you survived."

Seudah Stories

Of 190 workers, Raizy Goldstein was among the minority who survived. The infamous Triangle Shirtwaist Factory fire on Saturday, March 25, 1911, claimed the lives of 146 immigrant workers. Because it had been Shabbos, Raizy Goldstein was not one of them. As her father had said, more than the Yidden keep the Shabbos, the Shabbos watches over the Yidden.

Rav Chaim's Cow

When Rav Chaim was a young *talmid* in Volozhin, he was supported by his wife's grandfather, the Netziv, who was Rosh Yeshiva of Volozhin. Part of that support was a cow, whose milk the family would drink every day. One day, the local blacksmith came to Rav Chaim and bemoaned his plight. He was destitute, and his wife was sick. She required milk for her health, but he didn't have even a drop of milk in the house. Rav Chaim felt bad for him, and told him, "Go to the barn and take my cow."

A few hours later, the Rebbetzin came to Rav Chaim, "A tragedy has occurred – our cow was stolen! It's gone, disappeared from the barn!" Rav Chaim didn't say a word in response. After a bit of detective work, the family found out that the blacksmith had their cow, and accused him of being the thief. Rav Chaim was upset that the man should be wrongly accused, and admitted that he gave it away.

The family went to the blacksmith, but he didn't want to return it. "The Rav gave it to me to keep," he rightfully claimed. They negotiated with him and eventually bought it back for 10 rubles.

From then on, the Netziv spoke to Rav Chaim in *halachic* terms, which didn't give him room to misunderstand. He said, "The cow belongs to me! I own it

as a *kinyan haguf*. The only ownership you have is *kinyan peiros*, the benefit of the milk that it produces."

The Keffiyeh

Years ago, Yaakov used to drive a gasoline truck for a living. He would drive around Eretz Yisroel in a huge gasoline truck that carried thirty-five tons of gasoline. His job was to visit the various gasoline stations and fill up their tanks with gas. In the front compartment of the truck, he had a small refrigerator between the driver's seat and the passenger seat. This enabled him to keep his food fresh, since he could be in the truck for many hours.

As part of Yaakov's job, he would also service Arab gasoline stations, even if they were located in dangerous places. One of these places was in a village called Beit Omar and is located near Chevron. This particular village is known to be a haven for many Arab terrorists who live there.

Yaakov would deliver gasoline there often, and over time he became friendly with the Arab owner of the gas station. One day, the owner asked Yaakov if he would like to take a tour of their village. Yaakov replied that he was Jewish and it would be too dangerous. The owner said that he would bring him a Keffiyeh (traditional Arab headgear) to wear on his head. In addition, he instructed Yaakov to be quiet the entire time and not talk. This way everyone will think that Yaakov is an Arab, since he has a dark complexion and can be mistaken for an Arab.

He then asked Yaakov which Keffiyeh he preferred, a red one or a white and black one. To those who are not attuned, white ones are for the Arabs who wish to make peace with the Israelis while the red ones are for those hostile Arabs who wish to wage war with us. Yaakov, in

Seudah Stories

jest, told the owner to bring him a red one. Consequently, the owner gave Yaakov a tour of the village while Yaakov was wearing the red Keffiyeh. Baruch Hashem the trip was uneventful, and Yaakov thanked the owner of the station before returning to his truck. He took the Keffiyeh with him and placed it on top of the refrigerator in the truck.

About two weeks passed, and the time came for Yaakov once again to make a delivery to the Beit Omar gas station. In order to approach the village, one must drive up a very steep hill. It was about 11:00 in the morning as Yaakov slowly made his way up the steep hill. Because the hill was so steep and the truck so big, Yaakov could not see ahead. As the truck came to the top of the hill and leveled off, Yaakov saw a car waiting with an Arab terrorist inside. The terrorist was pointing a rifle straight at Yaakov, ready to shoot.

There was a security guard in the truck next to Yaakov, but he didn't have enough time to grab his gun. Yaakov realized that his life was about to come to an end. Suddenly, he remembered the red Keffiyeh that was next to him. He quickly grabbed it and held it out the window, waving it at the Arab. The Arab understood that the truck driver was a fellow terrorist (due to the red Keffiyeh), and lowered his rifle and drove away.

Because the Arab owner decided to give Yaakov a tour of Beit Omar and because Yaakov decided to make a joke, and choose a red Keffiyeh instead of a white one, his life was saved. Or more accurately, because Hashem wanted Yaakov's life to be saved, He arranged it all in advance. He put the thought in the owner's head to give Yaakov a tour,

and He created the urge in Yaakov's heart to make a joke and choose the red Keffiyeh and to keep the Keffiyeh afterward in his truck, so that he could grab it in time for his life to be saved. How wondrous are the ways of Hashem!

(As published in Peh Tahor newsletter)

From the Depths of the Forest

A man came to Rav Shimshon Pincus, telling him that the doctors have said that he and his wife won't be able to have children. Rav Pincus said he should come back at two o'clock in the morning. He returned at that time and knocked on the door. Rav Pincus was there, all ready.

They got into his car, and Rav Pincus drove him for about forty-five minutes until they got to an empty forest. He told the man to get out and daven to Hashem, and that he'd return in about twenty minutes. Twenty minutes later, he returned. It was clear that the man had been davening, yet his face was still dry. So Rav Pincus told him he'd give him another twenty minutes.

Twenty minutes passed, and he returned once again. This time, he found the man in tears, so involved in his davening, he didn't even notice that Rav Pincus had returned. After a few more minutes, Rav Pincus told him, "We can go home now."

Nine months later, the man and his wife had a baby!

*Compiled by Tzvi Schultz chinuchchaburah@gmail.com.
Details of stories have not been confirmed.*

Our Gedolim

Rav Dovid Heckscher ZT"l

י"ד אייר תשנ"ז Yahrtzeit

As a *talmid* of Rav Shlomo Zalman Auerbach in Yeshiva Kol Torah in Yerushalayim, and then as a Rosh Yeshiva in Kol Torah himself, Rav Dovid Heckscher was a legend in his time – a gifted Rebbe, a phenomenal and diligent *talmid chochom*, and an unusually sensitive individual with sterling character traits.

All his life, Rav Dovid Heckscher knew how to value every moment of time, as if he knew that his time in this world would be limited. After a day of vigorous study, he would remain up until late at night, alone with a *sefer* and a notebook, into which he entered his incisive insights. And if his eyes would sometimes begin to close, he would resume his writing as soon as he awoke, as if there had been no interruption.

Even as a youth, Rav Dovid proved to be a masterful time-management expert. When a student in Yeshiva Kol Torah, he attended the shiur of Rav Shlomo Zalman, during which he would take copious notes. Rav Shlomo Zalman once reviewed his notes and marveled over page after page of his concise grasp, written with meticulous clarity, without a single erasure. Rav Shlomo Zalman noted with astonishment, "He writes this during the shiur? Why, he pays such keen attention and participates so actively, questioning and challenging. How could he possibly write this well?"

Indeed, Rav Dovid was remarkably disciplined – because he disciplined himself to be that way. He maintained a personal ledger in which he recorded how he utilized his

time. The entries read like a time management expert's sample log, with one exception. Once in the log there is a reference to a minor infraction: "I must investigate why this tiny setback has occurred. Perhaps it was a result of my engagement to my *kallah* this week..."

Rav Dovid was diagnosed at the age of 50 with a malignancy. He departed to the United States for treatment at Mount Sinai Hospital in New York City. Since only one specialist treated a large number of patients, the wait to see the doctor was long, tiring and frustrating. During these waiting periods, Rav Dovid completed the entire *Mishna Berurah* several times! A remarkable feat for even a healthy person; incredible for someone so ill!

Rav Dovid had an innate sense of responsibility, affected by neither expense nor discomfort. Once he deemed an issue of importance to *Bnei Torah* and learning to be within his jurisdiction or sphere of influence, he felt personally responsible for the matter.

After a prolonged stay in the United States for medical treatments, Rav Dovid was finally granted permission by his doctor to return to Eretz Yisroel. This was not a blanket permission, nor an indication that his condition had improved. It was just a furlough, but it was contingent upon numerous conditions, the most severe of which being that the trip must be preceded by a full day of chemotherapy treatment. This meant traveling to Manhattan, admission to the hospital, waiting in line, being exposed to elements of New York life that a *tzaddik*

Our Gedolim

like Rav Dovid would have longed to have been spared, and undergoing a medical procedure that is as painful as it is frightening. But with an incentive of being able to go home, Rav Dovid could not refuse. He would go home to his family and to his beloved students and to his Yeshiva Kol Torah.

On the day of the trip, Rav Dovid received a phone call from Eretz Yisroel regarding a sensitive problem. A young man was about to get engaged, but when the family apprised his older brother who was learning in a New York yeshiva, the older sibling expressed unmitigated disappointment – he could not allow his younger brother's engagement to precede his own.

The family did not know that Rav Dovid was due to return to Eretz Yisroel that evening, nor did they know that his body had just been injected with nauseating poisons. Rav Dovid did not inform them, nor would he ever impose his suffering upon anyone else. The family had called him because they knew that when young men needed counseling, especially regarding marriage, Rav Dovid Heckscher was the one to whom everyone turned. His nausea notwithstanding, and his luggage only half-packed, Rav Dovid did not summon the boy to him, but traveled to the yeshiva to engage him in a long and heartfelt conversation.

Later that night, as Rav Dovid was flying back to Eretz Yisroel, a young man in Yerushalayim announced his engagement, to the joy and delight of his entire family, including his older brother, and most certainly Rav Dovid.

During his stay in New York, Rav Dovid learned that a woman suffering from a similar disease had arrived from Eretz Yisroel for medical treatment. Upon her arrival, however, she was so frightened at the ravages of

chemotherapy that she refused to even have an appointment with an oncologist. She stubbornly and frightfully remained in bed. Her family members, who had undergone such torment and expense to fly her to America, were beside themselves with frustration.

When Rav Dovid learned of her plight, he knew what he had to do. He shined his shoes, checked his shirtsleeves, put on his Shabbos frock, and brushed his hat. He stood in front of a mirror, adjusted the knot of his necktie, and combed his beard. Under the circumstances, he could not have looked better. He then traveled to see this woman whom he had never met before. He entered the home and was led into her room. He said but five words: "My name is Dovid Heckscher." Who hadn't heard of Rav Heckscher, and who didn't know what he was doing in America? That very day the woman got up and later that week, agreed to medical treatment.

One day, as Rav Dovid was waiting his for the doctor, he took note of a middle-aged Jew in a wheelchair, pushed by his son. Rav Dovid asked the son quietly, "Tell me, is the disease located in your father's legs?" The young man replied, "No, however, he is so broken from this whole experience that he cannot find the strength to walk anymore."

Rav Dovid did not have to hear another word. He invited the sick man to sit next to him, and then used the rest of the time at his disposal for his own brand of therapy. He literally put this man back on his feet, as the man not only resumed walking, but pushed his own wheelchair into the elevator on his way home.

*Reprinted with permission from
"The Weekly Vort" by E. Lerner*

PARSHA CHALLENGE

פרשת חקת

1. Which person in this week's פרשה is called a מלאך? When?
2. Which ספר is mentioned in this week's פרשה?
3. In what instance is ימין ושמאל mentioned in this week's פרשה?
 - b. List eight other places in the תורה that they are mentioned together.¹
4. What name did משה call the בני ישראל in this week's פרשה?
 - b. Who in last week's פרשה calls them a similar name? When?
5. What is the third word in אז ישיר?
6. What brought both life and death in this week's פרשה?
7. I survived twice,
I selfishly helped another,²
I instilled much fear but it was for naught,
In this week's פרשה is my name appears for the first time.
Who am I? (Submitted by M. Kagan)
8. I am used in three instances in the תורה,
Once by an absence of life,³
Once after the words of a כהן,⁴
Once I am used in a large quantity,⁵
Although in all other instances I go to another,
in the last instance the other comes to me.
I am mentioned in this week's פרשה.
Who am I? (Based on a submission by L. Kraut)

Need a Hint?

¹ They are found in שופטים, דברים, בלש, ויחי, בשלח, בלק, דברים, שופטים

² A צדיק

³ By the טהרה of a טמאה מת

⁴ By a טהרת מצורע

⁵ By a זב

Answers

1. משה. The Yidden asks (כ, טז) says "מאלך" explains that the refers to משה.
2. ספר מלחמת ה' (כא, יד)
3. The Yidden asks אדום if they can pass through their land without turning ימין ושמאל.
 - b. 1) אברהם tells לוט "אם השמאל אימנה" (לך לך יג, ט).
 - 2) אלעזר tells בית בתואל if you don't consent to the marriage I will turn (חיי שרה כד, מט). "על ימין או על שמאל"
 - 3) יוחי מח, יג. "בימינו .. בשמאלו" – אפרים and מנשה יוסף
 - 4) The water of the ים סוף was walls for the Yidden (בשלח יד, כב). מימינם ומשמאלם
 - 5) בלק כב, כו). ימין ושמאל came to a place where he couldn't turn בלעם
 - 6) The Yidden asked סיחון to pass through without turning (בדברים ב, כו). ימין ושמאל
 - 7) One must not turn from the שמאל ושמאל (במדבר ה, כט). מצוות התורה
 - 8) One must follow the חכמים and not turn (שופטים יז, יא). ימין ושמאל
4. המורים b) After קרח's rebellion ה' calls the Yidden בני מרי (במדבר י"ז כה).
5. It depends on which ישיר. In this week's פרשה the third word is ישראל. In בשלח the third word is משה.
6. Snakes. Their bite killed and the copper snake brought life. (Another possible answer: the hitting of the rock brought life to כלל ישראל and מיתה to משה.)
7. I survived twice, - from the מבול and the מלכים
 I selfishly helped another, - אברהם, hoping he would be killed
 I instilled much fear but it was for naught, - משה was afraid of his זכות
 In this week's פרשה is my name
 appears for the first time.
 Who am I? - עוג
8. Next week....

Last week's Riddle:

I am one of the **בגדי כהונה**,

I am the beginning of a fruit,

ויצץ ציץ ויגמל שקדים (יז, כג) -

I was a sign of ה'’s favor.

- when I blossomed I showed אהרן's favor to יהוה

I am mentioned in this week's פרשה.

Who am I?

- ציץ A

לרפואה שלמה – אביגדור ששון מאיר בן רחל לאה, ירוחם בן מינא, יונתן בן איטא
לע״נ שאול בן אברהם ז״ל, ברכה בילה בת דוד יעקב ע״ה, יצחק דוד בן אלימלך הכהן ז״ל

For questions, comments, or to subscribe, send an email to parshachallenge@gmail.com

© כל הזכויות שמורות

This week's Parsha Challenge is sponsored לרפואה שלמה לכל חולי ישראל

RIDDLES

From the time we got the *mitzvah* of *Parah Adumah*, until the second *Bais Hamikdash* was destroyed, how many *paros adumos* did we have?

9: Moshe processed the first, Ezra the second, and there were 7 from Ezra until the *churban*. The 10th will be processed by Mashiach, hopefully soon.¹

The *mitzvah* of *Parah Adumah* brings *kaparah* for the *Chet HaEigel*.² What *halacha* do we observe daily which also achieves this purpose?

Inside the *batim* (boxes) of *tefillin*, we insert "*parshios*" – small pieces of folded *klaf* upon which are written different sets of *pesukim*. Before insertion, these *parshios* are wrapped in hair taken from a *kosher* species of *beheima* or *chaya*. Some of this hair protrudes through a tiny hole in the *bayis* (box) of the *tefillin shel rosh*, and is visible on the outside. Our practice is to use the hair of an *eigel*³ (calf) to remind us of the *Chet HaEigel*, so we will avoid *aveiros*, and earn *kaparah*. For this reason, one should ideally make all the parts of *tefillin* from the hide of an *eigel*.⁴

Name someone, mentioned in *Parshas Chukas*, who did a *chesed* connected to water, and got rewarded with water.

To reward Miriam for watching over baby Moshe as he floated in the water, Bnei Yisrael were given *Be'er Miriam* in her *zechus*.⁵

The Torah mentions the deaths of 3 famous people who passed away in the *midbar*. Regarding one of them, Bnei Yisrael knew about the death immediately, but couldn't find the *kever*; regarding another, the *kever* was known immediately, but not the death; regarding another, both were known immediately. Who were these people?

- Moshe's death was known, but his *kever* is hidden.⁶
- Bnei Yisrael had to be informed of Aharon's death, but they knew where it happened.⁷
- Regarding Miriam's death, the Torah mentions, "She DIED THERE and was BURIED THERE (in Kadeish)," stressing that only regarding Miriam were both immediately known.⁸

Twice, Bnei Yisrael were shown the image of someone deceased in a bed. Who were the two people whom they were shown?

- At Har Sinai, the *Satan* showed Bnei Yisrael a fake image of Moshe deceased in a bed, in order to precipitate *Chet HaEigel*.⁹
- When Bnei Yisrael found it hard to believe that Aharon had died, Moshe davened and the *malachim* showed them an image of Aharon deceased in a bed.¹⁰

¹ רמב"ם הל' פרה אדומה ג' ד'

² רש"י י"ט ב' נדבס בסוף הענין

³ עד כאן מאו"ח ל"ב מ"ד

⁴ מ"ב שם ס"ק ר"י

⁵ שפת"ח כ' ב' אות פ'

⁶ דברים ל"ד ו'

⁷ עי' רש"י כ' כ"ט

⁸ אזנים לתורה כ' א'

⁹ שבת פ"ט, ועי' רש"י שמות ל"ב א'

In what months did Moshe, Aharon, and Miriam pass away?

- When Bnei Yisrael arrived in Kadeish in the month of *Nissan*, Miriam died.¹¹
- Aharon died on *Rosh Chodesh Av*.¹²
- Moshe died on the 7th of *Adar*.¹³

Who was the first person to drink from *Be'er Miriam*?

When Yishmael was sent out of Avraham's house, Hashem sent the *Be'er Miriam* to keep him alive.¹⁴

How many people died early as a result of *Mei Meriva*?

- Moshe and Aharon, as a punishment.
- Paroh's advisors analyzed the stars and perceived that Moshe would die due to water. Not realizing that it referred to *Mei Meriva*, they advised that all boys from Bnei Yisrael be thrown in the river. Thus, as a result of *Mei Meriva*, many Jewish baby boys died.¹⁵

Name an object described in *Parshas Chukas* which was made in order to remind people that Hashem is in charge, but later had to be destroyed because it made people think the opposite.

When Bnei Yisrael were attacked by snakes, Moshe made a copper snake, and when Bnei Yisrael looked up at it, they rededicated themselves to Hashem, and were healed.¹⁶ Many years later, this same copper snake was still intact, and Bnei Yisrael began worshiping it, so Chizkiyahu HaMelech had to destroy it.¹⁷

When the *Emoriim* tried to attack Bnei Yisrael, the mountains miraculously crushed them, thereby saving us.¹⁸ When we sang to Hashem in thanks, who led the song?

The "*Pi HaBe'er*" was created at the very end of the 6th day of creation, right before Shabbos.¹⁹ Some explain that this refers to the opening in *Be'er Miriam* from which water flowed²⁰, but others explain that this "mouth in the rock" led the song!²¹

JUST CURIOUS

If a *Parah Adumah* has 2 hairs which have red roots, but are black on top – is it acceptable?

The *parah's* "redness" is determined by the red roots, and we cut off the black tops.²²

¹⁰ רש"י כ' כ"ט

¹¹ כ' א'

¹² ל"ג ל"ח

¹³ מגילה י"ג; ועי' תענית ט.

¹⁴ פרקי דר"א פ' ל' הובא ברמב"ן כ' ח'

¹⁵ עי' רש"י כ' י"ג

¹⁶ רש"י כ"א ח'

¹⁷ מלכים ב' ח' ד'

¹⁸ רש"י כ"א ט"ו

¹⁹ אבות ה' ו'

²⁰ רש"י בפירוש א' שם, רבינו יונה

²¹ רש"י בפירוש ב' שם, רע"ב

²² רמב"ם הל' פרה אדומה א' ג', ועיי"ש בשיעור של עיקר השערות

From the language, “זאת התורה אדם כי ימות באהל,”²³ “This is the Torah (laws) regarding one who dies in a tent,” *Chazal* derive that Torah learning can only be acquired by one who “kills himself” over it.²⁴ Doesn’t that sound a bit dangerous?!

- This refers to one who puts a lot of effort into learning Torah, until he is weak and sapped of strength.²⁵
- In order for one to acquire Torah knowledge, he must “kill” his bad *middos* and his *yetzer hara*. However, this type of “death” actually enhances LIFE, allowing one to transition from a shallow life, to one of depth.²⁶

Bnei Yisrael received *Be’er Miriam* when they were camped in Refidim, in *Parshas Beshalach*. After they left, how did they get water?

- The rock from which the water flowed traveled with them through the *midbar*.²⁷
- *Be’er Miriam* was a miraculous water supply which Hashem brought forth from various locations, as needed.²⁸ When Bnei Yisrael were first given this water, in the beginning of their stay in the *midbar*, it flowed to them and was available near their homes. After Bnei Yisrael were punished, it functioned as a stationary well from which they had to draw water.²⁹

Hashem told Moshe to take “the stick” and SPEAK to the rock (to get water).³⁰ What was the point of the stick?

- “THE stick” was Aharon’s well known stick, which was placed in the *mishkan* to remind Bnei Yisrael that they rebelled with Korach. It was taken out now to show Bnei Yisrael that they were once again rebelling.³¹
- They were shown Aharon’s stick to demonstrate that just as Hashem moistened this dry stick so that it could sprout almonds, He could produce water from a dry rock.³²
- It was to “teach” the dry rock to produce water, as did Aharon’s dry stick. After all, the words “סלע” and “עץ” have the same *gematria*!³³

Some *rishonim* explain that Moshe was punished after *Mei Meriva* because he called Bnei Yisrael, “*Morim*,” “Rebels.”³⁴ If so, why would Moshe REPEAT this in his recap (in *Parshas Eikev*), recalling, “ממרים הייתם עם ה’?”³⁵

Telling them that they made a mistake by rebelling was fine; LABELING them as “rebels” was not.³⁶

²³ י"ט י"ד

²⁴ ברכות ס"ג:

²⁵ תורה תמימה, ועי' יו"ד רמ"ו כ"א

²⁶ אגרות חזו"א א' ג'

²⁷ רש"י תענית ט., ועי' רש"י כאן כ' ב', י"א

²⁸ רמב"ן כ' ח'

²⁹ רמב"ן שמות י"ז ה'

³⁰ כ' ח'

³¹ רשב"ם, חזקוני

³² כלי יקר בתוספת ביאור לדברי החזקוני

³³ שם

³⁴ עי' רמב"ם בשמונה פרקים הובא ברמב"ן כ' ח'

³⁵ אב"ע כ' ח', וכע"ז ברמב"ן שם

³⁶ Rabbi Yaakov Bender on Chumash quoting Rav Zev Leff

When Miriam died, the *be'er* left, and it returned in the *zechus* of Moshe and Aharon.³⁷ Why couldn't their *zechus* just keep it there in the first place?

Hashem wanted everyone to realize that originally it was in the *zechus* of Miriam.³⁸

When Amaleik attacked, they disguised themselves by speaking in *K'naani*, to trick Bnei Yisrael into *davening* to be saved from K'naan instead of Amaleik. Bnei Yisrael heard *K'naani*, but saw *Amaleiki* clothing, so they davened generally, "Save us from this nation – whoever they are."³⁹ Why didn't Amaleik also change their clothes?! Isn't that much easier, and more effective?

Our clothing defines us so much that had they dressed as K'naanim, they would have actually identified as K'naanim, and our *davening* regarding K'naanim would have worked against them!⁴⁰

Bnei Yisrael looked up at the copper snake which Moshe raised, rededicated themselves to Hashem in *Shamayim*, and were healed.⁴¹ Why was the snake necessary? Why couldn't they just be told to look up?

They looked at the snake, contemplated its ability to harm them, and DESPITE THIS dismissed it, recognizing that ONLY Hashem is in charge. In general, one can protect himself from harm by focusing completely on Hashem's total control of the world, and the inability of any other force to independently affect him.⁴²

Is it appropriate for a son to argue with his father when learning Torah together?

When Bnei Yisrael recounted the *nissim* which Hashem performed for us during times of war, we described, "את והב בסופה," "The *nissim* which were given to us at the Yam Suf."⁴³ Chazal perceived another meaning to this phrase, and derived that when a father and son, or a Rebbe and *talmid*, are engaged in a "war" regarding Torah, it's positive, as there is "והב בסופה" – "love (אהבה) in the end."⁴⁴

IN YOUR OPINION

We know that the *yetzer hara* tries to stop us BEFORE we do a *mitzvah*. In what way do we have to watch out for the *yetzer hara* AFTER doing a *mitzvah*?

Regarding the *chok* of *Parah Adumah*, we are told, "גזירה היא מלפני – אין לך רשות להרהר אחריה"⁴⁵ – literally, "It is a decree from Me – you don't have permission to question it." This phrase can also be understood to mean, "If the *yetzer hara* interferes 'מלפני,' before you do the *mitzvah*, realize that it is a decree which you must perform; if the *yetzer hara* approaches you 'להרהר אחריה,' to regretfully reflect after the *mitzvah*, bemoaning the necessary effort, ignore that as well!"⁴⁶

³⁷ תענית ט.

³⁸ מהרש"א שם

³⁹ רש"י כ"א א'

⁴⁰ מתיקות ועריבות התורה בשם ר' דן סגל

⁴¹ רש"י כ"א ח'

⁴² נפש החיים ג' י"ב ובהגה"ה שם

⁴³ כ"א י"ד

⁴⁴ קדושין ל':

⁴⁵ רש"י י"ט א'

⁴⁶ ספר וקראת לשבת עונג י"ט ב' בשם ר' מאיר מפרימישלאן

Which is better: WANTING to do an *aveirah*, but avoiding it because Hashem said to, or considering *aveiros* repulsive?

We should NOT have interest in *aveiros* which we understand, such as killing and stealing. We SHOULD have interest in *aveiros* which we don't understand, such as *kashrus* or *shaatnez*, and only avoid them because Hashem said to.⁴⁷

Why is it bad for a leader to get angry?

Some *rishonim* explain that Moshe's error at *Mei Meriva* was the fact that he got angry. Since Bnei Yisrael knew that Moshe had perfected himself, and analyzed everything that he did in order to learn from him, this lapse in *middos* set a bad example.⁴⁸ Anyone who is supposed to be a role model, on his level, bears a similar responsibility.

Imagine that someone tells you, "You are losing your job and being replaced. Please start this project so the next guy can have a head start." What would you say?

The Torah stresses that immediately after Moshe was told, in Kadeish, that he can't enter Eretz Yisrael, he sent messengers, from Kadeish, to the king of Edom, asking if Bnei Yisrael could pass through his land, faithfully carrying out his leadership of Bnei Yisrael despite its irrelevance to him personally.⁴⁹

When discussing history with someone who doesn't have a Torah-perspective, do you find yourself saying, "Then Hashem saved the Jews," etc., or do you tend to describe just the events themselves, perhaps adding, "Amazingly, the Jews survived," etc.?

In Moshe's message to the king of Edom, in which he summarizes the recent history of Bnei Yisrael, he includes the fact that their salvation from Mitzrayim was a result of *davening* to Hashem.⁵⁰

When Aharon died, Bnei Yisrael temporarily lost the *annanei hakavod*⁵¹, which returned in the *zechus* of Moshe⁵². How do you think it felt for Bnei Yisrael to be suddenly exposed to the elements of the desert, after spending 40 years in miraculous comfort?

How do you feel when someone is mean to you, and then asks you for a favor?

After Bnei Yisrael complained that Moshe had taken them out of Mitzrayim, they were attacked by snakes. When they asked Moshe to *daven* for them, he did⁵³, demonstrating that when one is approached for *mechila*, he should grant it⁵⁴. We should do so as well⁵⁵, and one who forgives is more likely to earn forgiveness for his *aveiros*⁵⁶.

⁴⁷ רמב"ם סוף פ' ו' משמונה פרקים

⁴⁸ רמב"ם בשמונה פרקים, הובא ברמב"ן כ' ח', ועיי"ש עוד

⁴⁹ אזנים לתורה כ' י"ד

⁵⁰ כ' ט"ז

⁵¹ רש"י כ"א א'

⁵² תענית ט.

⁵³ כ"א ז'

⁵⁴ רש"י שם

⁵⁵ רמ"א או"ח תר"ו א'

⁵⁶ מ"ב שם ס"ק ח'

A Life of Truth

Stories from our tzadikim on thriving through adversity

בעזרת השם יתברך

The great *gaon*, Rav Yoel Sirkis zt"l, was a *talmid* of the Maharshah and the *mechaber* of the *Bach* (*Bayis Chadash*) on the *Arba'ah Turim*. He lived in the times of the *Kli Yakar* and the Maharsha.

From 1619 until his *petirah* on אדר א' of 1640, Rav Yoel was Rav of the great *Yiddishe* community of Cracow. Before becoming the Rav of Cracow, he served as Rav for over a dozen Polish communities, including the city of Belz. With this great Torah giant as their Rav, you would think that the people of Belz would have felt lucky. However, they paid the *Bach* very little. He didn't even have enough money to buy candles, so he learned at night by the light of the moon.

Sadly, there were troublemakers who were the *Roshei Kehillah* in the town. They used this as an opportunity to speak *lashon hara* against their Rav. With a mean smirk forming on his lips, one of them sneered, "What do you know, we have a Rav who's only interested in sleeping!"

"What a *chutzpah*!" another one exclaimed. "How dare he consider himself the Rav of a fine city like ours?!"

The Rav had an *ehrllich shammes* who was a very fine person. Standing nearby, he was appalled by their belligerent discussion. He tried to offer a more rational perspective. "Perhaps the reason his house is dark is because he doesn't have money for candles."

They dismissed the *shammes's* rightful objection. "We know our Rav is problematic," someone rejoined. "Not only is his house dark, but I passed by the Rav's house yesterday and it was freezing!"

"Can you imagine?!" another mocked, "Someone who doesn't even provide wood for his family!"

"This Rav has to go!" one of them declared.

Again, the *shammes* protested, boldly providing a more likely explanation. "Maybe the reason he doesn't have wood is because we don't pay him much of a salary. Even

the money that we owe him, we haven't paid in almost six years."

"Excuses! Excuses!" they crowed. "You're naïve! Maybe excuses work for you, but they don't work for us."

The *Bach* did his best to keep his family warm. He would sit and learn at night, freezing to the bone during those extremely cold European winters. At one point, he gave all his remaining food to his family. He felt like he was going to faint, but he wouldn't stop learning. Walking out of his house into the freezing cold, he struggled through the deep snow and came to the tavern.

"Please give me a cup of vodka," he asked in a weak voice, "so that I can warm myself and learn for the rest of the night. I have no money, so I'll have to take it on credit."

Sitting in the tavern, someone took note of this interaction. When he saw his friend Chatzkel, who was from the *Roshei Kehillah*, he passed on the news. "The Rabbi came into the *kreichma* in the middle of the night and took a cup of vodka on credit!"

Chatzkel called an emergency board meeting. He informed them of this development and cried, "That's a Rav?! I ask you! That's a Rav?!"

Another board member was quick to agree. "This is too much. First, he sleeps the entire night, as we can clearly see there's no light in his house. In addition to that, he keeps his family cold and hungry."

"And now," another piped up, "in the middle of the freezing night, he comes for vodka!"

The Rav's *shammes* valiantly defended his Rav. "The reason he came for the vodka was because he was cold, because you don't pay him, and he wanted to be up the entire night to learn!"

His persistence angered the others. "One more word out of you, and you're off the board!" one of them shouted.

"In that case," the *shammes* announced, "please take me off the board. You're all a bunch of *ba'alei machlokes* and *ba'alei lashon hara!*"

The quarrelsome board members didn't appreciate the *shammes's chutzpah*.

"Where are his *middos?!?*" Chatzkel was indignant. "Look at him speaking *lashon hara* against the board! This is too much to tolerate. We have decided once and for all that Rav Yoel has to go! He is no longer the Rav of this town! Do all members of the board agree?"

The *shammes* didn't agree and continued to protest. Chatzkel reminded him, "You're off the board. All the members who are still on the board agree—but who's going to inform the Rav?"

Everyone demurred. They turned to the *shammes*, disregarding his objections. "We are no longer paying the Rav. Go tell him that he is fired. He should pack his bags and leave."

In response, the *shammes* had an earful for them. "If things are going to change, you need to start paying him. I think this town is like *Sedom!*" They gave him an inquisitive look, and he plowed on. "It's upside down. Instead of worrying about where the Rav is getting his *parnassah* from, we worry whether he's learning enough. Do you know why Hashem turned over *Sedom*? Because it was like this town—everything topsy-turvy. The *ba'alei batim* worry about the Torah of the Rav, and the Rav has to worry about all the people in town who are starving because no one gives *tzedaka*. It should be the other way around!"

They didn't take his words kindly. Reminding him that he still received a small salary as the Rav's *meshamesh*, they sent him to the Rav right away, on *erev Shabbos*, to let him know that he was fired, effective immediately. The *shammes* was very pained by their attitude. Loath to disturb the Rav's *Shabbos*, he flatly refused to go until after *Shabbos*.

Hashem decided that the *Bach's Shabbos* wouldn't be disturbed anyway. As the *Bach* continued learning, all of a sudden he remarked, "I hear the birds, and their language is becoming clear to me. What are the birds singing here this *erev Shabbos*?" He listened intently. "The birds are saying that I'm going to be the Rav in Cracow. They are saying that even before *Shabbos*, *sheluchim* are going to come with a *k'sav Rabbanus* from Cracow."

He called to his Rebbetzin, "We must prepare extra food for *Shabbos*. We're going to have three *chushuv* guests!"

The Rebbetzin was puzzled. "Three guests? Where are they coming from? I think all the guests in Belz have already been settled in houses."

"No, no," the *Bach* explained. "Three *chashuv* people are coming from Cracow. I heard it from the birds."

The Rebbetzin went and pawned whatever they had and bought enough food for *Shabbos*. Sure enough, messengers came that *erev Shabbos* and presented the *Bach* with a *k'sav Rabbanus*. The *Bach* became the Rav of Cracow, which was one of the greatest and largest cities in all of Poland!

Right after that *Shabbos*, the *Bach* had another visitor. A crying *shammes* arrived at the *Bach's* door. Taking off his shoes in *aveilus*, the *shammes* forced the words out of his mouth. "Rebbi, I need to tell you something. They sent me to inform you that you're fired. Actually, they told me to come before *Shabbos*, but I refused."

Reflecting on the *shammes's* words, the *Bach* declared, "You were *moiser nefesh* not to *shtet* my *Shabbos*. I will give you a *bracha* that you should be *zoche* to special children!" The *shammes*, who had not yet been *zoche* to children, became the *zaide* of the *Sar Shalom* of Belz and the Belzer *Chasidus* dynasty.

As for all those people who gave the *Bach* so much *tzaros*? Years later, the government ordered the community to relocate all of the bones from the old *bais ha'kevaros* to a new location. The first step was to remove the bones from the ground. There were some complications, and a delay before they could rebury the bones. Meanwhile, they were kept in the *ezras nashim*, hidden away in a box. It was only for a short while, but people said they heard haunting sounds. The *Sar Shalom* said that those were the *neshamos* of the people who hurt the *Bach* and still hadn't found peace.

A great lesson can be learned. The *shammes* remained firm at all costs to defend the *kavod* of the Rav. He wasn't told beforehand that he would be *zoche* to father the Belzer *Chasidic* dynasty as a result. We do great things as well. Imagine the *simcha* we would have if we knew of the great reward we will receive for them in the *olam ha'emes*.

Hilchos Shabbos Initiative

Is it permissible to peel off wallpaper or re-attach wallpaper that has begun to peel?

It is not permissible to peel off or reattach wallpaper.

Is it permissible to permanently close a button that cannot be reopened (such as on a hospital band), or close a plastic cable tie that cannot be reopened?

According to many *Poskim*, one should not close permanent buttons or cable ties.

Is it permissible to take apart the bottom of a cardboard box (that is taped or glued on the bottom) for the purpose of disposal?

An empty cardboard box (e.g. from a grocery delivery or a box of cereal etc.) should not be ripped open in order to tear or fold the box for the purpose of disposing it.

Is it permissible to move a fan, alarm clock, radiator, or other electric appliances?

The answer depends on whether the appliance is currently on or off.

1. Electric appliances that are on it is permissible to move all of these items if any of the following situations are true:

- The item is needed in a different location (*litzorech gufo*)
- The item's current location is needed for another purpose (*litzorech mikomo*)
- The item's effect is bothersome in the current location (*litzorech mikomo*)

2. Electric appliances that are off

Electric appliances that are off are *Muktze*. According to some *Poskim*, they may not even be handled for their use or the use of their place. According to these *Poskim*, a *Kli Shemilachto l'Issur* (an item whose primary use is not permissible on *Shabbos*) that does not have any permissible use on *Shabbos*, may not be handled even *litzorech gufo umekomo*.

QUESTIONS AND ANSWERS IN
HILCHOS SHABBOS FOR THE ENTIRE FAMILY
בית מדרש נחלת יעקב - נערך ע"י המו"ץ דקהלתינו

VOL II WEEK 34

ע' ש"ע שי"ח-י"ז, ד

The questions **with their answers** will be printed next week, along with another set of three questions.

QUESTION 1

Can I put some meat with gravy on top of the cholent pot to warm it up just for a few minutes?

QUESTION 2

What about just plain meat? Is that alright even if the meat is slightly rare (a little pink in the middle)?

QUESTION 3

Is there any reason not to put a חלה on the cholent pot to warm it up?

ANSWERS TO LAST WEEKS QUESTIONS

QUESTION 1

I bought freeze-pops for my kids, but didn't separate them from each other. May I do that on שבת?

Answer: There is a discussion amongst the פוסקים whether one may open a package on it's perforation. Some hold that it is the מחתך of איסור, making an exact cut. Others are lenient since the exactness is not needed, rather the perforation is only there to make it easy to pull apart. However, in the case of freeze pops there is more reason to be stringent, since if they are not pulled apart on the perforation they tend to rip open, ruining the freeze-pop. Therefore, they should be separated before שבת.

FOR COMMENTS OR TO ADD YOURSELF TO THE EMAIL LIST
SEND AN EMAIL TO BMNYSHABBOS@GMAIL.COM

וקראת לשבת עונג....

אז תתענג

...והאכלתיך נחלת יעקב אבין

QUESTIONS AND ANSWERS IN
HILCHOS SHABBOS FOR THE ENTIRE FAMILY

בית מדרש נחלת יעקב - נערך ע"י המו"ץ דקהלתינו

continued....

QUESTION 2

What about opening them? Can I use a knife or scissors?

Answer: One may open something that is not a full-fledged כלי as long as he is not fashioning a nice and neat opening. Cutting off the top of a freeze-pop does not seem to be an especially nice opening. Since there is reason to say that a disposable item such as freeze-pops is not a full-fledged כלי (based on the היתר of מוסתקי and חותלות - see 'שי"ד-א', ח), one can open them with a knife. If no knife is available or a person doesn't want his child to use a knife, a כלי שמלאכתו לאיסור such as scissors may be used.

QUESTION 3

Can I break open a "crack-in-half" ices?

Answer: -"Crack-in-half" ices form a small even hole that allows someone to suck from it. This may possibly be a פתח נאה - nice and neat opening, which the שלחן ערוך doesn't allow. If someone is opening one on שבת they should try to open it in a way that the hole doesn't come out too neat.

FOR COMMENTS OR TO ADD YOURSELF TO THE EMAIL LIST
SEND AN EMAIL TO BMNYSHABBOS@GMAIL.COM

TORAS REB KALMAN

סיפורי צדיקים

*Captivating stories full of Yiras Shamayim taken from Shmuessin that
Reb Kalman Krohn z"l gave in Adelphia Yeshiva*

Paint by Number

The following is a mashal from R' Eli Teitelbaum.

King Henry was a strong yet benevolent leader, who ruled his country with kindness and wisdom. With his popular policies, robust economy, and well-trained military, his country was well run, and he was well-liked by the people. King Henry was a talented fellow, skilled in many arts and versed in many sciences. Far and wide, he was admired for his proficiency in shooting, for his knack of languages, and for his musical talent.

But the king himself was fondest of his ability to paint.

King Henry loved painting. There was something about brushing raw strokes over a blank canvas and coaxing out a beautiful painting that kept his

spirits soaring. It felt so liberating, so relaxing, so invigorating. When he was painting, the king was always in a wonderful mood.

His passion for painting was so intense that he longed to pass it on to his children, a legacy to transmit to the dynasty that would follow for generations after his death. Much to the king's consternation, however, his oldest son, Crown Prince Charles, thought that mixing colors and swiping brushes was dreadfully boring. He could not understand what motivated his father to spend his free time turning white canvases into works of art.

"I'm not interested," he would say, over and over, when the king offered him lessons from the best artists in the country. "Painting is just not for me."

His brother William, just two years his junior, felt the same. He had undergone rigorous medical training, and despite his youth, was considered one of the most brilliant doctors in the country. He tried his hand at the brushes and paints, just to please his father, but it was a half-hearted attempt that did not produce anything worthy of being called a painting.

King Henry had been blessed with ten sons, each talented and bright, but one by one, they turned down his offer of art lessons. "It's not my type," said one. "I can't stand the smell of paint," said another. "It's so tedious and time consuming!" complained a third.

Only David, the king's youngest son, displayed an interest in his father's beloved hobby. As a child, he loved sitting curled up on a chair beside his father's easel, watching the brushstrokes transform the canvas. While art wasn't his strong point, he was willing to take lessons and learn to paint.

The only problem was that Prince David was colorblind. He had difficulty differentiating between shades and often confused similar colors. While his condition was not severe enough to affect his everyday life, an artist needs to be acutely attuned to the tints and hues that make up the colors on a canvas. David was missing the ability to notice these fine differences.

Still, a king is a king, and there are few limits to a king's desires. If his youngest son was willing to learn to paint, then King Henry was determined to find someone capable of teaching him. He sent out notices to the entire country, seeking an artist capable of teaching a colorblind man to paint.

Despite the tremendous reward offered by the king, however, no one came forward to answer his advertisement. This was because even the most talented teacher cannot impart skills to one who is missing the basic tools necessary for learning. Just as a newborn can't be taught to walk, someone who is colorblind can't be taught to paint. All the money in the world would not make a difference.

But a king is a king, and he was not ready to give up so quickly. He spread his advertisement past the borders of his kingdom into all the neighboring lands and then further from there. If the person he sought did not exist within the confines of his own country, perhaps the king would find him elsewhere.

One day, word of King Henry's offer reached the ears of a particular artist in a faraway land. Felipe, as he was called, was not just a talented painter, but also a brilliant man. Wasting no time, he wrote to the king's palace, offering his services as one with the ability to teach a color-blind man to paint.

When the king received Felipe's letter, he was overjoyed. He did not mind that retaining the

services of the foreign artist would entail a long journey to the artist's native land. He did not mind David's extended absence from the kingdom while he learned to paint. Finally, someone had agreed to teach his son to paint! Just thinking about it was intoxicating.

Soon, arrangements were made, and before long, the prince and his entourage were on their way to the country where Felipe lived. When they finally arrived, they were warmly welcomed and shown to their guest quarters. It took a day or two for David to recover from the rigors of the journey, and then he was ready for his first lesson.

Felipe led the young prince into his studio and closed the door. "I am about to teach you the secrets of painting, secrets that you may never reveal to anyone else. Do I have your word that you will not reveal to anyone anything you learn here?"

The prince nodded solemnly. "Yes. I give you my word."

"Look at this painting here," Felipe began, pointing at a beautiful painting standing on an easel. It was a scenic painting, featuring a lush green meadow and a lone cow grazing under the glimmering sun. "You, my prince, will be able to paint this painting in just six hours time."

David's mouth fell open. "You mean it?" he asked eagerly. "You know that I am colorblind, right? And you still can teach me to paint that in just six hours?"

"I can teach you in less than six minutes," Felipe said with a smile. "And after I teach you, it will take you about six hours to complete. You will need a lot of patience, but in the end, you will have mastered a painting just like this one."

David peered more closely at the scene. The blended colors swirled before him in a dizzying blur, but he trusted the artist and waited for him to provide more insight.

Felipe removed the painting from the easel and replaced it with a blank, white canvas. “Here comes the secret I want to teach you,” he said. “Look closely at the canvas, David. And then tell me, is it really empty?”

David squinted. “No,” he responded after a moment. “It has numbers on it, written in very light charcoal.”

“That is correct,” Felipe confirmed. He indicated toward a nearby table, where rows of colored paints were lined up stiffly, like soldiers. “Look at the covers of the paint jars. Do you see that each one has a number?”

“Yes!” the prince exclaimed, understanding dawning. “Do you mean... do the numbers on the paint jars correspond with the numbers on the canvas?”

“Absolutely,” Felipe said, smiling under his mustache. “I see that you have a bright and quick mind. The secret I would like to teach you is called ‘paint by number’. I have numbered this canvas so that you can brush on the correct color without understanding colors and shades at all. All you have to do is use the paint that corresponds with the number on the canvas, and the end result will be a beautiful painting.”

He spent a few minutes showing David the correct way to hold and clean the brushes and then stepped back, allowing his royal student to begin his first painting. David picked up a dark shade of green that was labeled “one”. With careful strokes, he brushed it onto all the areas of the canvas labeled “one”. He then moved on to the

rest of the numbers, carefully working his way over the entire painting.

Several hours later, an exultant David stood before his completed painting. There was a dab of yellow paint on his nose, but nothing could hide his smile. He had done it! He couldn’t tell the difference between all the blue shades labeled with different numbers, and he even had trouble differentiating between the reds and the greens, but the painting on his canvas was beautiful nonetheless.

“This is amazing!” he declared, pumping Felipe’s hand excitedly. “This is a painting worthy of a true artist!”

“That’s true,” the foreign artist agreed. “But you must remember that nothing changed regarding your ability to view colors properly. You are still colorblind, David. You were only able to paint this properly because you followed the numbers on the canvas precisely.”

David’s face clouded over. “But then what will I do when I go home?” he asked despondently. “I don’t really know how to paint. I only know how to copy the numbers!”

“My prince, you have nothing to worry about,” Felipe said soothingly. “I will send you home with an array of canvases, each one numbered to create a magnificent painting. Additionally, if you have the desire to paint a specific scene, you can send me a letter, and I will send you back a numbered canvas to use. All you’ll have to do is apply the correct paint to the correct spot on the canvas, and the painting will come out beautiful.”

Just a few days after he arrived, David prepared to part from his art teacher. “I can’t thank you enough,” he said emotionally. “My father will surely reward you handsomely. Despite my

condition, you have given me the tools and the ability to paint.”

“David, it was an honor to teach you,” Felipe said. “But I must reiterate that you can never deviate from the numbers on the canvas if you want to succeed. Even if your paintings garner admiration and praise, you must not forget that you still do not have the ability to paint on your own. Your success hinges on following the numbers. Otherwise, it will be a disaster. For your own sake, David, do not forget this. Goodbye, and may you be blessed!”

David waved as the horses took off in a cloud of dust. Stowed in the back of the wagon was a stack of blank canvases, a crate of numbered paint cans, and two completed paintings to show his father. The prince turned around for a final glimpse at the wise man who had found a way to make King Henry’s dreams come true.

When Prince David returned home, his father came down to meet him. “Did he succeed? Are you able to paint?”

“Yes, Father,” the prince said, and his servant stepped forward with the two completed paintings. “I painted these.”

“Nice,” the king said, impressed. “Not bad for a beginner. And it’s impossible to tell that you are colorblind! That man is a genius! My son is a real artist! Rest up, David, and when you’re up to it, I want to see you paint something new. Ah, it means so much to me that you have taken up this hobby.”

The following morning, an art studio was set up for the prince. David selected one of the canvases, that of a ship sailing at sea, and set it up on the easel. He didn’t mind painting by number; he found it mindless and relaxing. He picked up the jar labeled eleven and began dabbing paint onto

all the elevens on the canvas. This was followed by six and then twelve and then three...

At some point, the king stopped by to watch. It gave him such pleasure to watch his son fill in the white spaces in the sea with shades of grey and black and even yellow. “It’s truly amazing,” he murmured, watching the image take shape on the easel.

When the painting was ready, the king showed it off to everyone in sight. “My David painted this,” he proudly told his ministers at the cabinet meeting. “Yes, my little colorblind prince was able to paint this. He takes after me...”

Needless to say, the money King Henry sent to Felipe was a lot more than the reward promised. “You fulfilled my directive in a way that far surpassed my expectations,” he wrote in a letter to the artist. “David is painting like a professional, all without being able to see colors properly. You are incredibly talented.”

Over the next few months, David painted many different pictures. He painted a rider on horseback and a growling lion. He painted calm waters and stormy seas. He painted a village scene and a market scene and a breathtaking mountain scene. The more he painted, the more he perfected his technique of brushing on the paint in a way that blended naturally into the colors around it.

The compliments poured in from all sides. David’s paintings were hung in the palace hallways, where they were viewed by guests and high-ranking officials. One nobleman even wanted to buy one the paintings as a gift for his wife. Wherever he went, he was praised for his beautiful artwork and natural talent.

Soon, David began to believe the compliments he heard. He forgot about the condition that affected his ability to notice different hues, and began to

think of himself as a real artist, capable of producing paintings on his own. Who needed Felipe's numbers? His artistic abilities were already honed enough to create works of art without help.

He began to disregard the pale numbers dotting the canvas. "There's no difference between all these shades of blue," he mumbled to himself as he stared at five different cans of painted, all blue, labeled five, six, seven, eight, and nine. It was much easier to use just the number eight on all those numbers on the canvas.

Suddenly, David's paintings began to resemble a kindergarten project. Large splatters of green and blobs of solid navy sat on the canvas where a row of bushes should have rested beside a placid lake. It was impossible to tell what was the sky and what was the lake... it wasn't possible to tell what the picture was meant to be at all...

King Henry was taken aback by the sudden downturn of his son's abilities, but he attributed it to David's busy schedule, which didn't leave enough time for art. But when the prince produced a painting that displayed a green sunset over a forest of red trees, the king realized that his son's colorblindness was at fault. For a while, it had seemed that Felipe had managed to teach David to paint despite his condition, but now, the king realized that it had all been some sort of trick. David's colorblindness was hindering his ability to paint.

After all the money Felipe had been paid, David still could not paint! The king traced his finger over the green sunset, his temper flaring. What a scoundrel. What a trickster! With a flick of his finger, he ordered messengers to travel to the country where Felipe lived to bring the man. Felipe deserved death for his impudence!

When the artist arrived a few weeks later, he was calm and level headed. "Your Majesty," he said carefully. "Your son has a condition that affects his ability to see colors. No one in the world can teach him to see colors. But you wanted him to paint, and so I gave him the tools to paint despite the fact that he does not see colors. I gave him paints, labeled by number, and canvases with corresponding numbers. He does not have to differentiate between the tints. All he has to do is follow the numbers, and then he can paint."

The king was silent for a moment. His face cleared and a small smile came to his lips. "You are a wise man," he told the artist. "Thanks to you, my son was able to paint many beautiful paintings. But now, it's a disaster! Look at this painting! How could he have put green in the sunset?!"

"He grew too confident in his abilities," Felipe said quietly. "He looks at his successful paintings, and thinks he knows how to do it, and so he disregards the numbers on the canvas."

The king summoned his son, shaking his head sadly. "David," he said when the prince stood before him. "You could have been a great artist! You had everything you needed to produce world class paintings! But you were a fool! You thought you knew better, that you possessed the ability to decide which colors go where. Now the secret is out. Now we know that you are not truly an artist. And you have no one to blame but yourself."

We are sent down to this world in order to paint a beautiful portrait. However, we do not always have the ability to understand which shades of paint to add to our painting. Which colors look best where?

To our good fortune, we were given numbered canvases and numbered paint cans. We have six-hundred-thirteen colors of paint, in various shades and hues, with exact instructions of what to put where. These are the Torah and *mitzvos*.

Some of the *mitzvos* we were given are *chukim*, and they are difficult to understand. But this should not affect our ability to produce a beautiful painting. In a paint by number, there's no need to understand why certain colors go on certain spots in the canvas. The portrait was already outlined by the Master Painter. All we need to do is follow the numbers – even without understanding why – and our painting will be beautiful.

Have a Wonderful Shabbos!

This story is taken from tape #TB58

TORAS REB KALMAN HOTLINE

Vaadin & Shmussen given by **Reb Kalman Krohn** ז"ל are now available by phone.

USA **732.913.5616** or **718.557.7711**
E.Y. **02.313.6038**

- Option 1: Vaadin given in BMG
- Option 2: Shmussen given in Adelpia
- Option 3: Captivating stories taken from shiurim

To receive Vaadin by email or for questions and suggestions call/text 609.807.1783 or email torasrebkalman@gmail.com

Toras Reb Kalman
Lakewood New Jersey
609.807.1783
torasrebkalman@gmail.com

ATTN! Schools / Teachers / Principals

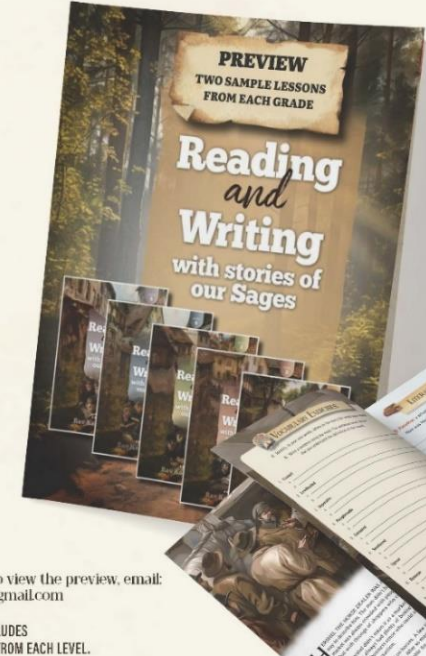
it's here!

TORAS REB KALMAN PRESENTS
A PREVIEW OF OUR ALL-NEW COMPREHENSIVE ELA SERIES

Reading and Writing

with stories of our Sages

AS TOLD BY
Rav Kalman Krohn
LEVEL 1, LEVEL 2, LEVEL 3, LEVEL 4, LEVEL 5 (GRADES 4TH-8TH)

PREVIEW
 TWO SAMPLE LESSONS
 FROM EACH GRADE

60
schools

In 12 States and 7 countries are successfully using our sold-out first edition!

Yiras Shamayim
Intense Yiras Shamayim into English Literature classes

spellbound & seated
Keeps students through the captivating stories of Rav Kalman

For more info or to view the preview, email: torasrebkalman@gmail.com

THE PREVIEW BOOK INCLUDES TWO SAMPLE LESSONS FROM EACH LEVEL.

WE ARE NOW ACCEPTING NON-COMMITTAL RESERVATIONS FOR THE 2025/26 SCHOOL YEAR! DON'T MISS OUT!

R' AKIVA EIGER ONCE VISITED THE TOWN OF NIKOLSBURG ON A COMMUNITY MATTER. AFTER THE OFFICIAL WELCOMING COMMITTEE LEFT, REB AKIVA EIGER REMAINED, TOGETHER WITH THE TOWN RAV, R' MORDECHAI BANET.

RABBEINU! IT WOULD BE OUR HONOR IF YOU WOULD GRACE US WITH A DRASHAH THIS SHABBOS.

RETZONO SHEL ADAM ZEHU KVODO!* OF COURSE!

*LITERALLY: THE HONOR OF A PERSON IS LISTENING TO HIS WISHES.

THAT SHABBOS REB AKIVA EIGER CAME TO THE SHUL AND GAVE A VERY BEAUTIFUL DRASHAH...

...AND THIS WILL ANSWER WHY WE ARE NOHES...

AHEM...
RABBEINU...
EVERYTHING IS FINE, BUT I WOULD HAVE SAID A DIFFERENT SVARAH FOR THE MINHAG...

REB MORDECHAI BANET THEN PROCEEDED TO EXPLAIN HIS ARGUMENT. REB AKIVA EIGER LISTENED TO HIM AND AGREED WITH THE RAV'S WORDS. HE QUICKLY BROUGHT HIS REMARKS TO A CONCLUSION AND THEN DESCENDED FROM THE BIMAH AND QUIETLY RETURNED TO HIS SEAT.

LATER IN THE DAY:

I'M NOT SURE IF I HAD SUCH A GOOD QUESTION ...DID I OFFEND OR ANGER THE GREAT GADOL, CHAS V'SHALOM? MAYBE I SHOULD NOT HAVE EXPRESSED MY OPINION DURING THE DRASHAH... I MUST GO AND MAKE SURE THERE ARE NO HARD FEELINGS...

AH! BUT
SHABBOS! ON THE TOPIC YOU ASKED ABOUT ... I HAD THAT QUESTION AND WOULD LIKE TO REASON THAT...

TO THE SURPRISE OF REB MORDECHAI BANET, REB AKIVA EIGER EMBARKED ON A WELL-REASONED DEFENSE OF HIS EARLIER REMARKS.

OY! YOU ARE RIGHT! ... I AM EXTREMELY SORRY FOR EVEN COMMENTING... BUT, TELL ME, WHY DID YOU NOT PRESENT YOUR ARGUMENTS AT THE TIME?

I AM ONLY A VISITOR WHO IS PASSING THROUGH YOUR CITY. THERE IS NO NEED FOR THE TOWNSPEOPLE TO HONOR ME. BUT YOU ARE THE RAV OF THE COMMUNITY - OF THE WHOLE COUNTRY, IN FACT - AND IT IS VITAL TO THE WELFARE OF THE COMMUNITY THAT YOUR HONOR BE RESPECTED BY THE PEOPLE. THEREFORE, I FELT IT WOULD BE IMPROPER TO CONTRADICT YOU IN PUBLIC!

REB MORDECHAI BANET WAS OVERWHELMED BY WHAT REB AKIVA EIGER HAD DONE. HE CALLED THE COMMUNITY TOGETHER AND TOLD THEM WHAT HAD HAPPENED.

NOT ONLY HAVE I BEEN GIVEN AN UNDERSTANDING OF REB AKIVA EIGER'S GREATNESS IN TORAH, BUT I HAVE RECEIVED AN EVEN GREATER INSIGHT INTO HIS RIGHTEOUSNESS.

R' AKIVA EIGER זצ"ל WAS BORN IN EISENSTADT, HUNGARY TO משה AND גיטל GINS. HE LEARNED IN THE ישיבה OF HIS UNCLE, R' BINYOMIN WOLF EIGER זצ"ל, IN Breslau. HE CHANGED HIS SURNAME TO EIGER IN ORDER TO HONOR HIS UNCLE. HE MARRIED מרגליות זצ"ל. INITIALY, THEY LIVED IN LISSA WHERE HE AVOIDED TAKING ON A POSITION OF רבנות, BUT HE DID SERVE AS A ראש ישיבה. AT 30, HE BECAME רב OF MARKISH-FRIEDLAND, PRUSSIA, WHERE HE SERVED FOR 25 YEARS. HE THEN SERVED AS THE רב OF POSEN UNTIL HIS פטירה. THERE ARE MANY STORIES ABOUT HIS MODESTY AND HUMILITY. HE WAS AWARDED A MEDAL BY KING FRIEDRICH III FOR HIS ACTS OF HEROISM WITH CHOLERA PATIENTS. HIS תלמידים INCLUDED: עקיבא זשאנל WERTHEIMER ר' (CHIEF RABBI OF ALTONA AND SCHLESWIG-HOLSTEIN), זצ"ל יוסף זנבל SALANT ר' (FOUNDER OF THE מוסר MOVEMENT), AND משה גינס-SCHLESINGER OF HAMBURG (NEPHEW WHO PREPARED HIS WRITINGS FOR PUBLICATION). HIS תשובות AND CLASSICS IN EVERY ישיבה AND HIS NOTES ARE PRINTED ON THE SIDE OF THE קצרה. AS PER HIS WISHES, ONLY THE WORDS עבד מעבדי ד' ARE HIS TITLE ON HIS קצרה.

י"ג תשרי 1761-1838 5521-5598

NEFESH SHIMSHON

DIVREI TORAH ON THE WEEKLY PARSHA AND HOLIDAYS FROM
THE TEACHINGS OF RABBEINU SHIMSHON DOVID PINCUS ZT"l

THIS PUBLICATION IS DEDICATED TO THE HATZLACHAH AND ZECHUS OF נחמה ויעקב בן רחל נחמה.
MAY THEY GROW TO BE TALMIDEI CHACHAMIM AND OVDEI HASHEM.

PEARLS OF WISDOM FROM THE PARSHAH

When Ashes Touch Water

וְלָקְחוּ לְטָמֵא מֵעֹפֹר שְׂרָפַת הַחַטָּאת וְנָתַן עָלָיו מִיִּם חַיִּים אֶל כָּלִי: (במדבר יט, יז)

They shall take from the dust of the burning of the sin offering and place on it living waters in a vessel. (*Bemidbar 19:17*)

This *pasuk* is talking about the *Parah Adumah*.

And what was the *Parah Adumah*?

It was essentially a sin offering, a *korban chatas*. This kind of offering possesses great *kedushah*. A *korban chatas* is considered *kodshei kodoshim*. This is the highest level of offerings.

However, the *Parah Adumah* is not actually offered on the *Mizbeach*. It is rather burned to ashes outside *Beis Hamikdash*.

And, the ashes left over after the burning of the offering are just a remembrance of what was. They are a mere residue that lacks any real content of what used to be a *korban*.

Nevertheless, since these ashes come from a *korban*, they still have great *kedushah*. If they are combined with *mayim chayim*, water drawn from a

running spring, they have the power to purify those who are impure and thereby render them fit for *avodas Beis Hamikdash*.

It says in *Sefer Taam v'Daas* that we can learn an important lesson from here. Every Jew comes from holy stock. Each one of us has many generations of *tzaddikim* in his lineage. Furthermore, our souls come from a supremely holy place. It's just that our *aveiros* have burnt us up, so we are mere ashes of what we used to be. Some people have been so consumed by the fire that it is hardly recognizable at all that they belong to the holy Jewish people.

But we can still return to our original purity and regain our former *kedushah*. And this is learned from *Parah Adumah*.

All we have to do is connect ourselves to the

mayim chayim, to the *Torah Hakedoshah*, which is compared to a well of living waters. Because when the ashes of *Parah Adumah* are combined with the *mayim chayim*, they acquire special purifying powers. Similarly, we can return to our roots and ascend to high levels of *kedushah* and *taharah*.

This is why no Jew should ever despair of himself. He has holy roots. His soul was hewed from a place of purity. To regain it, he needs to devote himself to Torah learning, because without the *mayim chayim* of Torah, he is just burnt ashes.

But with the *mayim chayim* of Torah learning, he is something very great indeed.

The truth is that combining ashes with *mayim chayim* is the very basis of the human being. A person's body is created from the dust of the earth, and by virtue of *Hashem* breathing the soul of life into it, it becomes a live human being.

This shows that only if *mayim chayim* are combined with a person made from dust, by means of Torah learning, does he become a completed human being. Without the *mayim chayim* he remains a clump of earth.

This applies not just to humanity as a whole but also to each individual, every day.

Hashem recreates the world every day, and when a person goes through a day without learning Torah, it is like he isn't even alive that day. He is

like a dry, lifeless clump of earth. Only when his earthiness is combined with *mayim chayim* does a pure and holy soul come out.

This could also explain why Jews prostrate themselves on the graves of *tzaddikim* and embrace their dust. It is because the place has the holiness of the *tzaddik* buried there, and *tzaddikim* are even greater in their death than during their lives.

However, this works only when the holy dust is combined with the living waters of the Torah. This means that the person who is visiting the *kever* recalls and thinks about the deeds of the *tzaddik*, how he conducted when he was alive, how careful he was about every *mitzvah*, how much he devoted himself to *avodas Hashem* and *limud hatorah*. When the holy dust combines with the living waters of Torah, the holiness and purity comes out, in the merit of the *tzaddik*, and the gates of Heaven open to pour out a wealth of blessings.

This does not happen if the holy dust remains without water. In other words, if people just go to *kivrei tzaddikim* without learning from the ways of the *tzaddik*. This won't help anything. Light and blessing will never come from that.

But if a person sets himself to follow the ways of our holy forefathers and learn from their deeds, about him is said:

עֲבָדִי אַתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאֵר – You are My servant; Yisrael, in you I take pride.¹●

¹ *Yeshayahu* 49:3.

לעילוי נשמות

מוה"ד משה בן אליעזר המבורגר זצ"ל

ומוה"ד ברוך זאב בן נפתלי קראוס זצ"ל

נרבת נבדדים ~ עשרת ימים בני חיים והפארת בני אבות

Great Mistakes

יֵעַן לֹא הֶאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישָׁנִי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל. (במדבר כ, יב)

Because you did not believe in Me to sanctify Me before the eyes of the people of Yisrael. (*Bemidbar* 20:12)

The Torah tells us about sins committed by the greatest people in the world. Such as *Moshe Rabbeinu*, for instance. The Torah says about him here, “Because you did not believe in Me to sanctify Me.” We are told also about the sins of the sons of Yaakov, and of *David Hamelech*, and of many other *tzaddikim* as well.

Obviously, the Torah wants us to know all this. And it’s not to lessen their value in our eyes. Their sins do not diminish their honor at all. We all know that *Moshe Rabbeinu* did not merit entering *Eretz Yisrael*, yet the Torah says about him **וַיָּמָת שָׁם מֹשֶׁה** – “Moshe died there,”¹ teaching that he died by a kiss from *Hashem*. The Torah would not tell us that *Hashem* loved him so greatly if it wanted to lessen his value in our eyes.

Similarly, Yaakov’s sons are viewed by us as the spiritual giants they were. They are the revered founders of the Jewish nation. And David is our king forever, he is *Mashiach Hashem*, he is the wondrously saintly author of *Sefer Tehillim*.

So why does the Torah recount their misdoings, if we are meant to treat them with the greatest respect?

It’s to show us and teach us how very careful we need to be about guarding ourselves from sin. Sometimes we think that the *Yetzer Hara* is busy with other people, with all those empty and clueless people wandering around out there. But I, who have accepted upon myself the yoke of Torah and *mitzvos*, who keep *Shabbos* scrupulously and learn as much Torah as possible – I am not going to do stupid things and get tricked by the *Yetzer Hara* into *aveiros*.

So the Torah comes and tells us that even the holiest people that ever lived sometimes stumbled and sinned. If the great were not always successful

in avoiding *aveiros*, there is no reason we should consider ourselves immune from sin. So we need to be very, very careful. We need to *daven* to *Hashem* at all times to save us from sins and spiritual failures, from evil and from anything resembling it.

And there is another message here as well. Let’s say we were guilty every once in a while of certain sins such as *lashon hara*, *bitul Torah*, a little hatred and envy and quarreling. We might assume that *Hakadosh Baruch Hu* will not be too upset with us, and will let us off the hook. Because, after all, we are good Jews who learn Torah and keep *mitzvos* and are trying to do the right thing.

So the Torah comes and warns us that it is not so. The greatest and holiest people in the world, when they sinned, *Hashem* did not let them go. Not at all. He was exacting with them, down to a hairsbreadth. They were punished severely for even the subtlest of sins. So we better be really careful!

Sometimes a person feels good about himself. Let’s say he learned for several hours with great *hasmadah*, or he really put himself out to do a *chesed*, or he *davened* with intense *kavanah*, or something like that. He feels he is on good terms with *Hakadosh Baruch Hu*, and allows himself to lighten up his efforts a little in Torah and *mitzvos*. It’s “not so terrible” to engage in a bit of idle talk, to spend a little time taking it easy with friends, to read the newspaper a little, to read a not-so-kosher book, etc. So he thinks.

This is the biggest mistake a person can make. *Hashem* is exacting with those close to Him, down to a hairsbreadth. Even if they are the greatest people in the world, and *Hashem* loves them so much that He gives them a kiss, so to speak. We for sure need to be meticulous about what we do, and only this will make us especially beloved by *Hakadosh Baruch Hu*. ●

¹ Devarim 34:5.

יֵעַן לֹא הֵאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֵן לֹא תָבִיאוּ אֶת הַקֶּהֱל הַזֶּה אֶל הָאָרֶץ
אֲשֶׁר נָתַתִּי לָהֶם. הִמָּה מִי מְרִיבָה אֲשֶׁר רָבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת ה' וַיִּקְדָּשׁ בָּם: (במדבר כ, יב-יג)

Since you did not believe in Me, to sanctify Me before the eyes of the Israelites, therefore you shall not bring this congregation to the land that I have given to them. They are the Waters of Contention, that the Israelites contended with Hashem, and He was sanctified in their midst. (*Bemidbar* 20:12-13)

“To sanctify Me” – If you had spoken to the rock, and it would have brought forth its waters, I would have been sanctified before the eyes of the congregation. They would have said, “If this rock – which doesn’t speak and doesn’t hear and doesn’t need sustenance – fulfills the word of *Hashem*, surely we should do so.” (*Rashi*)

One of the central subjects of this *parshah* is the sin of Moshe at the rock, as a result of which he was not allowed to enter *Eretz Yisrael*. This greatly changed the course of Jewish history. If *Moshe Rabbeinu* had entered the Land, *Beis Hamikdash* would never have been destroyed, and everything would be different.

Moshe’s sin was thus a monumental event. But what was his sin? What did he do wrong?

Rashi has a certain way of explaining it. *Hashem* told Moshe to speak to the rock, and instead of speaking to it, he hit it. He struck the rock with his staff.

This communicates a very basic point. It is basic to Judaism that we fulfill *Hashem’s* commands because He tells us to do so, not because He forces us. Judaism is built on the concept of *הבוחר בעמו ישראל באהבה*, “He chooses His people Yisrael out of love.” *Hashem* loves us, and we, too, need to love Him. Those who love each other don’t hit each other. If they need to hit each other, it is a different kind of relationship altogether.

Standing at the rock, Moshe presented a metaphor to the Jewish people. He said to them, שמעו נא – המורים – “Listen, now, you rebellious people.” Are you watching? When I communicate with the rock, it will fulfill my will. Why don’t you do so? And then he hit

the rock. He struck it with his staff.

But he should have spoken to it, thereby demonstrating that even a rock, when you speak to it, reacts and gives water. And the message is: Why, when *Hashem* speaks to you, don’t you listen?

This is how Rashi explains the matter. According to his approach, we indeed learn from this story a very important lesson.

Other Commentators offer additional explanations. The *Ohr Hachayim* presents eleven possible interpretations of the event. Clearly, there are profound matters here, but we will focus on the messages that are particularly relevant to us.

One such message emerges from the Rambam’s explanation.

Written Torah and Oral Torah

The chain of tradition is a key point in the Jewish outlook. It is an important and sensitive subject. Judaism’s opponents, both inside and outside, direct their attacks to this point.

The Torah has two parts. There is the *d’oraisa* part, the “Biblical” part, and there is the *d’rabbanan* part, the “Rabbinical” part. The strictly “Biblical” *mitzvos* are those that are stated expressly in the *Chumash*, in the Written Torah. *Hashem* gave us *Chamishah Chumshei Torah*, and it says in them to dwell in a *sukkah*, to put

on *tefillin*, to eat *matzah* on Pesach, and so forth. However, in addition to that, there is the Oral Torah. It is what *Hakadosh Baruch Hu* gave over to Moshe, but not in written form. It contains the explanation and the details of all the *mitzvos*.

This issue of the chain of tradition is not a new one. It existed way back in early Talmudic times. So we see from the story of the non-Jew who came to Hillel and asked Hillel to convert him to Judaism, but requested to be taught only the Written Torah, not the Oral Torah, as he did not trust the chain of tradition.

This is a very deep subject. The Oral Torah is not just a commentary on the Written Torah. The Talmud constitutes the basis of all the *halachos* and it is composed of several parts.

One part is that in which the Sages derive *halachos* from the Written Torah by means of the Thirteen Homiletical Principles, the *מדות שהתורה נדרשת בהן*. In this part, we find a lot of disagreements. R. Akiva says like this and R. Yishmael says like that, R. Meir says such and such and R. Yehudah has a different view. And there are rules for determining the *Halachah* in such cases.

Just how strong is the authority of *Chazal*? To what extent may we rely on them? What is the answer to all of Judaism's opponents who claim that *Chazal* acted on their own accord, that they made up *mitzvos* such as reading the *Megilah* on Purim and lighting Chanukah candles, the prohibition of *muktzeh* on *Shabbos*, and others? How do we know we can rely absolutely on what *Chazal* said?

To sharpen the question: we see that between the Sages of the Talmud themselves, there were thousands of disagreements. Almost every *daf* of *Gemara* has at least one *machlokes* in it. Thus we utilize various methods to decide the *Halachah*. Here we say the *Halachah* is in accordance with Abaye's view, and there we say it accords with his rival, Rava. And so forth.

After the *Gemara* came the *Rishonim*: Rashi says like this, Tosafos say like that, Rabbeinu Tam has such and such a view, while the Rif takes a different approach.

Until this day, there is hardly a question in *Halachah* that a person won't get different answers to, if he goes

and asks different rabbis about it.

This is one of the main points that our ideological opponents attack us on. And many faithful Jews are confused about the matter themselves. It is thus a crucial subject. so let's go into it.

The Pure Thing

One of the principles of our faith, as stated in the *Siddur*, is as follows:

אני מאמין באמונה שלמה שנבואת משה
רבינו עליו השלום היתה אמיתית, ושהוא אב
לנביאים לקודמים לפניו ולבאים אחריו – I
believe with perfect faith that the prophecy
of *Moshe Rabbeinu*, may peace be upon him,
was true, and that he was the chief prophet,
both of those who preceded him and of
those who followed him.

We believe that there is a fundamental difference between the prophecy of *Moshe Rabbeinu* and that of other prophets. This difference is illustrated by the following allegory.

Let's say a certain rabbi delivers a *shiur*, a Torah lesson, and he has two students. Both are knowledgeable, honest and intelligent. And each repeats the *shiur* to someone else. Although they both heard it from the same rabbi at the same time, and now attempt to say over the *shiur* exactly as they heard it, there will inevitably be differences between their renderings. This is because each one absorbs what he heard into himself, into his personality, and from there he transmits it to others, in his own unique way.

The same applies to prophecy. *Chazal* say that no two prophets prophesize in the same style.¹ Two prophets that receive the same prophetic message from *Hashem*, when they come to transmit it to their listeners, the message will not be exactly the same. Each one will transmit it in his own style and with his own personality.

This is how it worked with all other prophets, but it was not that way with *Moshe Rabbeinu*. He did not have his own style and personality when it came to

¹ *Sanhedrin* 89a.

prophecy. If there would be another *Moshe Rabbeinu* in the world, and both of them would prophesize, the words would be exactly the same. Both of them would say *בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ* and so on with the rest of the Torah. The words of Moshe's prophecy had nothing of Moshe's personality or understanding in them. It was *Hashem's* word in its purest form.

This is one of the Torah's basic tenets. *Moshe Rabbeinu* transmitted *Hashem's* Word exactly as it is. If we would hear those words directly from *Hashem's* mouth, they would sound the same and be the same. It would be the identical *בראשית ברא אלקים*.

The Sin Was Anger

This concept is fundamental to understanding Moshe's sin at the rock, according to the approach of the Rambam, as we will explain.

The Jewish people gathered before Moshe and complained that they don't have water, because Miriam passed away and the miraculous well disappeared. This was not just a complaint that Miriam is sorely lacking. It was a claim against Moshe. They came with claims against Moshe. When Moshe heard this, he got angry, and said to them: *שמעו נא המורים* – "Listen, now, you rebellious people!" You are stubborn people, he told them. He then said *המן הסלע הזה נוציא לכם מים* – "Shall we bring out water for you from this rock?" and thereupon picked up his staff and struck the rock.

According to Rashi, the sin was hitting the rock instead of speaking to it. But according to Rambam, the sin was getting angry.

What was so terrible about that?

Moshe Rabbeinu, as we explained, was like a clear mirror, *אספקלריא המאירה*. He had no hue of his own that colored *Hashem's* Word. Everything Moshe did was reflective of *Hashem's* Word. He was a pure expression of *Hashem*. In other words, if someone would get up in the morning, and *Moshe Rabbeinu* would say good morning to him, it meant that *Hashem* Himself, so to speak, is saying to him good morning. If Moshe would reprove someone, and say, "I think it's time that you starting learning with a little more *hasmadah*," it meant that this word of reproof is

coming straight from *Hakadosh Baruch Hu*.

So when *Moshe Rabbeinu* got angry, the Jewish people understood that *Hashem* is angry. But *Hashem* was not actually angry. *Hashem* does not get upset when someone asks for water. People need water. However, the Jewish people understood from Moshe's reaction that *Hashem* is angry with them for requesting water, and they claimed that they indeed have the right to ask for water.

This was Moshe's sin. Everything that Moshe did reflected *Hashem's* Word, but here there was a mistake. It was an exception to the rule. *Hashem* did not want the people to think that He is angry with them. That is a *chilul Hashem*. It desecrates *Hashem's* Name if it looks like He gets angry at people who ask for water.

Only True Prophets

This brings us to a very important point.

As we explained, everything *Moshe Rabbeinu* did purely reflected *Hashem's* deeds, but one time he did something that was not *Hashem's* deed, and this caused a lot of damage.

The question is like this: if, one time, Moshe acted not in the name of *Hashem*, how can we know that the rest of the time it was in the name of *Hashem*? This brings us back to the question of how much authority does the Torah have, since it is ultimately based on human beings?

A person could argue that he wants to hear *Hashem's* Torah, not a human being's Torah, but we received most of the Torah from human beings. We might try to answer him by saying that these people were perfected human beings. But then he will reply that if they are perfect, why do they argue so much? If each claims that the other is mistaken, perhaps in truth they both are mistaken?

The answer emerges from the following teaching of R. Saadia Gaon, who asked like this: A prophet comes along, such as Yirmeyahu, for instance, and prophesizes, saying, "So spoke *Hashem*...." How do we know that Yirmeyahu is in fact a prophet of *Hashem*? Because it was handed down to us by tradition that he was. Yeshayahu declared that Yirmeyahu was a true prophet, and Hoshea declared that Yeshayahu was a

true prophet, and Shmuel declared so about Hoshea. Thus we have an unbroken chain of testimony that Yirmeyahu was a true prophet of *Hashem*. And Yirmeyahu tells us that *Hashem* said such and such.

But that just brings us to the niggling question of whether a true prophet can sometimes speak falsely. Does his innate nature force him to always say the truth, like a machine that spits out information, or is he capable of speaking falsehood?

If we say he can't speak falsehood, then he is a machine; he is not a human being. Because a human being, by definition, has free choice to do right or wrong. Thus, even a prophet is capable of speaking falsely. If so, how can we know that he spoke the truth?

The Rambam gives us signs by which we can test whether someone is a true prophet or not.² Nevertheless, as we explained, even such a prophet is capable of speaking falsely. So how can we be sure that what he says is the Word of *Hashem*, if he is capable of falsehood?

R. Saadia Gaon answered as follows. Past, present and future are all the same to *Hashem*. He knows the future like He knows the past. And He promised us that if He knows that this person will speak falsely, He will not send him to us as a prophet in the first place. *Hashem* promised us that He will send us only people who will speak truthfully.

This explains the whole matter.

When Yeshayahu says things in the name of *Hashem*, we don't believe in his words because he is the prophet Yeshayahu, but because of *Hashem's* promise regarding prophets. *Hashem* commanded us: *אליו תשמעון* – "You shall listen and obey [the prophet]."³ This command is also a promise. *Hashem* promises that He will examine the prophets, and if He sees that they won't tell the truth, He will not allow them to prophesize in the first place. Those who do

prophesize will only be the ones who will speak the Word of *Hashem* in absolute truth and honesty.

In other words, when *Hashem* commanded us to listen to the prophets, this is a promise that the prophets will be reliable, and when we embrace the words of the prophets, it is not because we know the prophets to be godly and infallible. Indeed, they were tremendously perfected and uplifted human beings. Nevertheless, we want to receive the Torah from *Hashem*. To that end, *Hashem* promised that the Torah will be transmitted to us in a true and accurate manner.

This applies to *Moshe Rabbeinu* as well. Moshe wrote in the Torah, in *Hashem's* name, that *tefillin* need to contain certain specific passages written on parchment, and he also transmitted to us that the *tefillin* need to be black and square. And that a *mezuzah* needs to fulfill such and such requirements. And that the other *mitzvos* need to be done according to their specific *halachos* as stated.

Is *Moshe Rabbeinu* capable of speaking falsehood? Definitely. Because if not, he is not a human being, but a machine. So how can we know that he spoke the truth? Because *Hashem* promised us, *וגם בך יאמינו לעולם* – "They will believe also in you, [Moshe,] forever."⁴ *Hashem* declared that we may trust *Moshe Rabbeinu* like we trust *Hashem*, because everything *Moshe Rabbeinu* will say is 100% correct.

Once in history, it happened that *Moshe Rabbeinu* acted like a human being when transmitting *Hashem's* Torah. Moshe got angry, like a human being, and this anger did not accurately reflect the word of *Hashem*.

As a result, Moshe forfeited his role as the leader of the Jewish people. It was decreed that he will not bring the people into *Eretz Yisrael*.

This was Moshe's sin at the rock, according to the Rambam's approach. ●

² *Mishneh Torah, Hilchos Yesodei Hatorah ch. 10.*

³ *Devarim 18:15.*

⁴ *Shemos 19:9.*

גיליון מס' 610 חקת
תשפ"ה שנה שלוש עשרה

מדור זה נכתב לעילוי נשמת
אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ר יעקב ישעיהו
ויסברג זצ"ל
ואמי מורתי מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אנגל
זצ"ל
תנצב"ה

דברי שי"ח

ממון רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

אבעלי אסופות - זאת חוקת התורה

כי ימות באהל להמית עצמו בעמל התורה

כתב רבינו זצ"ל דמה שדרשו חז"ל בשבת (פ"ג ב') אדם כי ימות באהל שאין ד"ת מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליהם היינו ביגיעת התורה, ומרחיק עצמו ממותרות, (דעת נוטה פ' חוקת אות ל) והטעם כי צריך מסירות נפש לתורה, (שם אות ל"א). ומ"מ כשבינים ורוצים זה קל מאד כמש"כ כי קרוב אליך הדבר מאד, (שם אות ל"ב).

וראה מש"כ בענין גזירת שריפת התלמוד בערב שב"ק חוקת באגרות הרמח"ל (אגרת פ"ז) למהר"י באסאן זצ"ל, כי הגדר לזה הוא שיהיו ישראל ממתים עצמם על דברי תורה ולכן נאמר זאת התורה אדם כי ימות באהל, כמו שדרשו ז"ל, וע"כ הושם זה הפסוק לידרש כן בפרשה זאת ולא בפרשה אחרת ועתה אמת הוא ודאי שקטרוג גדול נתעורר על ישראל והיתה צריכה התורה לימסר על ישראל ח"ו אפילו לשריפה לא תעלה ולא תבוא ובה לא אוכל לגלות הרבה כי לא עתה התחיל והיה לו זמן וזה אמת כי התורה מראה עצמה כאלו נמסרת לזרים ושם נאמר צור תעודה חתום תורה בלמדי (ישעיה ח טז) כי אדורבא מסתלקת מידם וניתנת תחת שמירה עליונה של גיבורים מגבורי ישראל ולכן וחיכיתי לה' המסתיר פניו וכו' (שם ח יז) כי עכ"פ א"א לימלט מהסתר פנים אך יש תקוה כי לא ניתנה ביד טמאים והדברים עתיקים ואת הכל וי"ל הראנו אלקינו ולא אוכל להרחיב והאמת כי במקומות האלה היו קטרוגי התורה יותר כי יותר לא המיתו עצמם והלכו אחרי הנאות העולם כי כן בכל איטליא ע"ש.

ועי' מש"כ רבינו בארחות יושר יש בחורים שחושבים שהתורה תלך להם קל וכשרואים שלא הולך קל חושבין שאין מסוגלים ללמוד ומתייאשים וסופם שמפסיקים ללמוד וזה טעות גדול שהתורה א"א שתלך קל כמ"ש במגילה (ו') אם יאמר לך אדם לא יגעתי ומצאתי אל תאמן כי אין התורה נקנית אלא בעמל ויגיעה, (ערך תורה סי' כ"ט), וכתב רבינו, והאמת הוא שעיקר הקושי הוא ההרגל וכך אחז"ל בספרי האזינו בפסוק כשעירים עלי דשא ע"ש אבל אחר שנתרגל אף שלעולם יש מלחמה וכמ"ש בב"מ (פ"ה ב') על הפסוק ועבד חפשי מאדוניו, ולעולם היצח"ר מוצא תירוצים ואמתלאות לבטל מהתורה מ"מ אין המלחמה קשה כל כך, (ארחות יושר ערך ביטול תורה עמוד ט'), וצריך לעמול הרבה להיות בן חורין כדתן באבות (פ"ו מ"ג) כך היא דרכה של תורה כו' ובתורה אתה עמל וכו' ועל זה תנן (שם מ"ב) אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה, (דעת נוטה פ' בחוקותי אות ג).

מת עצמו טהור א"כ למה צריך הזאה

בספרי זוטא פ' חקת (פ"ט ו"א), דרשו, הנוגע במת טמא אין המת עצמו טמא, ומשמע דהמת אף שהטמא אחרים מ"מ הוא עצמו אינו טמא, והנה בנדה (ע' ב') איתא, דאנשי אלכסנדריא שאלו מרבי יהושע בן חנינא אם מתים לעתיד לבוא צריכים הזאה וללאורה לפי הספרי זוטא אין מקום להסתפק דמת שלישי ושביעי או אין צריכין עצמו לא נטמא כלל, וכתב רבינו, דמ"מ כיון שמתמאים אחרים אולי צריכין הזאה, (דעת נוטה פ' חוקת אות כ"ו).

תענית ערב שבת קדש פ' חוקת

כתב בשונה הלכות (סי' תק"פ ס"ג) ביום ו' פ' חוקת נהגו היחידים להתענות שבאותו היום נשרפו כ' קרונות מלאים ספרים בצרפת וגם בשנת ת"ח נחרבו שני קהילות גדולות אותו היום, וכ' המג"א (סי' תק"פ ס"ב) איתא בכתבים, שראוי לכל בר ישראל לבכות על שריפת התורה, שמכח זה נמסרה התורה לקליפות, המקום יחזירנה לנו במהרה בימינו, וכ"כ התניא הקדמון, שביום השישי פרשת חוקת נהגו יחידים להתענות, שבאותו היום נשרפו כ"ד קרונות מלאים בספרים בצרפת, ולא קבעו אותו בימי החודש מפני שאלת חלום שנודע להם שיום הפרשה גורם גזירת התורה, זאת חוקת התורה מתרגמין דא גזירת אורייתא, גם בשנת ת"ח נחרבו ב' קהילות גדולות באותו היום, וכן מובא בספר שבלי הלקט תעניות, ובענין שריפת התורה וכו' ומאותו היום ואילך קבועה היחידים עליהם להתענות בו בכל שנה ושנה ביום שישי של פרשת זאת חוקת התורה, ולא קבעוהו לימי החדש, ונשאל רבינו זצ"ל, האם למעשה צריך לנהוג תענית בערב שבת חוקת והשיב רבינו לא שמעתי, (ס' אשיחה ח"ב עמוד ש"ז).

מה נהגו מרן החזו"א והקה"י וממה להזהר ביום זה

ונשאל רבינו זצ"ל, איך נהגו מרן החזו"א והסטייפלער זללה"ה בתענית זו של ערב שבת חוקת, ובשנה זו זה גם חל ביום ט' בתמוז שהוא יום השריפה גופא, ואיך צריכים לנהוג בני תורה היום, והשיב רבינו, מרן החזו"א ואאמו"ר זצ"ל לא נהגו לצום ביום זה, אולם יש ליזהר מדברים של סכנה, (אשיחה ח"ב עמוד ש"ב), ובספר מועד לכל חי סימן ט סעיף ד מביא מהר"ח פלאג'י ובעירנו איזמיר יע"א, נהירנא מכד הוינא טליא, דהיו כמה אנשים סוחרים דהיו נזהרים שלא לצאת אפילו לשוק לעסקיהם בערב שבת חוקת, ומה שהיה להם לעשות בערב שבת היו עושים ומתקנים מיום חמישי. והן עוד היום, רבים נזהרים שלא לילך מעיר לככר ביום הזה. וה' שומר את עמו ישראל ובכל מקום ובכל זמן שלא תאונה שום רעה, אכ"ר. ועי' בזכרון בספר עמוד שני"ב אות כ"א אם גם ליל שישי בכלל זה או דכל הקפידא הוא רק ביום).

נמצא בחז"ל בזמן שבא"י ערב שבת חוקת

נשאל רבינו זצ"ל בענין בן א"י הנמצא בערב שבת קדש פרשת חוקת בחז"ל, ומתענה כל עש"ק חוקת האם גם בשנה זו חייב בתענית כמו בהיותו בארץ, והשאלה היא גם לענין אם יתענה בחז"ל כששם כעת אינו ערב שב"ק חקת כיון שבא"י כעת ערב שבת חוקת, וכן מה הדין אם כבר התענה בא"י בערב שבת פ' חוקת וכעת בחז"ל הגיע בשבת שניה ששם קוראים כעת פ' חוקת אם יתענה שנית לפי מנהגו, והשיב רבינו זצ"ל, טוב שיתיר, (ס' עיוני הלכות ח"א ענין כ"ה תשובה ו').

סעודת סיום לנהוג בתענית זו

נשאל רבינו זצ"ל, בתענית ערב שב"ק פרשת חוקת או תענית כ' סיון, אם רגיל להתענות, האם מותר לו לאכול בסעודת סיום, והשיב, כל תענית שאינו חיוב יש להתיר בשביל סיום מסכת, ואם קיבל עליו התענית יש להתיר ע"י ג' אנשים, (יומא טבא לרבנן סוה"ס אות ל"ט).

עורך: יצחק גולדשטון

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

✚ רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק ☎ 053-3145900

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובהיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 - שלוחה - 1586

קהילות 073-2757000 - שלוחה - 4310

שָׁנִים קְדֻמוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת פֶּרֶק 149

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מדור שָׁנִים קְדֻמוֹת - השבועות הבאים בעצה"י:

הג"ר אברהם דוב לוז זצ"ל אב"ד לענייני יחסין בירושלים | הג"ר חיים שרגא לוז, מרבני ישיבת תפארת ציון ומח"ס אור רש"י
הג"ר יוסף דנקלס, הג"ר שמואל מראדעיה"ק בירושלים

נשמח לקבל מקוראנו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להג"ל

רבנו הגאון בעל ה'שאגת אריה' זצוק"ל (ט"ז תמוז תקנ"ה)

ואחרי כן הראה הרב מן רבינו שרבינו מנחם ברמב"ם פ"ב מיה"כ ה"ה עומד בזה עיי"ש.

מאזנה שבט היה ישעיהו

טורי אבן מגילה י' ע"ב ד"ה נביאים "...שבט בנימין שהעמיד מלך על פי נביא את שאול על פי שמואל, אבל נביא ממש לא העמיד*, נקט נמי גבי יהודה הכי, דהאמת הכי הוה שהעמיד דוד על פי שמואל".

*וכתב רבינו בשולי הגליון: "וצריך לומר דלא קיימא לן כמאן דאמר, בבראשית רבא פרק ע"א, דאלוהו משבט בנימין, ולא כמאן דאמר לקמן ט"ו, מלאכי זה מרדכי, ולא כמאן דאמר בתנחומא בהעלותך דאלדד זה אליהו בן צקלון". (יש"כ לרא"ד קניבסקי שהציא לידינו הגהה זו).

סגולה לאבנים בכליות

פעם אחת הציע רבינו לאחד שסבל מאוד מ'אבנים' שהיו בכליות, שילמד את הספר 'טורי אבן' שחיבר הגאון בעל השאגת אריה ז"ל.

הגאון הנודע למרחקים בחריפותו וגדולתו בכל מרחבי התורה, רבי אריה לייב בעמח"ס שאגת אריה, טורי אבן, גבורת ארי, מגדולי ישראל בדורות שלפנינו, אשר כל גדולי עירו רתתו מפניו, יכלה הדף מלבוא עם תארו, ומכיון שרבינו היה מזכיר להסיח אודותיו עובדות ומעשה רב, וגם לרבות מו"מ נרחב בהרבה מחידושו, נביא מעט כפי אשר יכיל הגליון.

בכל בר מצוה

רבינו התבטא כמה פעמים, כי 'העולם' רגיל לומר, שכשם שאלוהו הנביא מגיע לכל ברית מילה, כך גם ה'שאגת אריה' מגיע לכל בר מצוה, כי רגילים לומר בדרשת בר מצוה מדבריו....

ולפעמים כשהיה מגיע אליו נער בר - מצוה להתברך, היה שואל בחביבות, אמור נא, על איזה 'שאגת אריה' אתה אומר דרשא?....

[וכמדומה שגם רבינו עצמו הזכיר בדרשת הבר מצוה שלו מדברי השאגת אריה. ראה קהילות יעקב יומא סימן ב', וזו היתה דרשת הבר מצוה שלו].

רבינו נותן בחביבות 'דורון דרשא' לחתן בר מצוה

רוח הקודש של שאגת אריה

סיפר רבנו, שכאשר היה כבר בעל ה'שאגת אריה' בסוף ימיו, נתמנה לרב בעיר 'מיץ' ושמע שאנשים מתלחשים. שאל הגאון על מה מתלחשים, וענו לו בעדינות שהוא כבר זקן מופלג, ומי יודע כמה שנים עוד יהיה רב....

הרגיע אותם השאגת אריה, ואמר שמבטיח להם שישאר על כסאו לפחות עוד עשרים שנה. וכך היה, הוא הגיע אליהם בגיל שבעים ונפטר בגיל תשעים (א"ה, בספר 'רבינו השאגת אריה', מובא תוספת דברים בענין זה: כאשר שמע השאגת אריה את דברי בני העיר, הוא קיבל את הדברים בשתיקה, וכשבא לדרוש את דרשתו הראשונה, היה זה בשבת פרשת ויחי, ופתח ואמר: נאמר בתורה ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה, ובפרשה שקורין בשבת לזו נאמר שפרעה שאל את יעקב כמה ימי שני חייו, ויעקב ענה, מעט ורעות היו שני ימי חייו, ולכאורה התשובה אינה ממין השאלה, שהרי פרעה שלו למנין השנים ולא כיצד היו השנים, אבל ביאור הדבר, שפרעה ראה שמיד כשבא יעקב נשתלחה ברכה לארץ שפסק הרעב, וכשפרעה שאלו כמה שני ימי חייו, ביקש לידע עוד כמה שנים תיהנה מצרים משהותו שם, כי ראהו שהזיקנה קפצה עליו, וחשב שהוא זקן מופלג, ועל זה ענה יעקב, מעט, לעומת שנות אבותי, ומה שהנני נראה זקן משום שרעות היו שנות חייו, אבל באמת אחיה עוד שנים רבות, וכדבריו כן היה, כמו שכתוב וחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה, וסיים השאגת אריה על הקהל, אף אני יכול לומר מעט ורעים היו שני ימי חייו, ואני מבטיחם שאשב על כסא זה כעשרים שנה, ואכן דבריו נתקיימו)

סיום האלף

מובא שסיפר רבינו בשם החזון איש, כי פעם אחת השאגת אריה עשה סעודה על סיום הש"ס, ושאלוהו וכי זה רבותא אצלו לסיים הש"ס, והשיב - זה סיום על ש"ס מספר האלף!

שתית מים שאינם ראויים ביום כיפור

סיפר רבי אליהו מן: באחת השנים למחרת יום כיפורים, הבחין בי רבינו וסימן שרועה לומר משהו, כאשר ניגשתי החל לומר: אמש, היה אסור לי להתענות משתיה, והוצרכתי לשתות, אמנם, שתיית מים שאינם ראויים לשתיה, וממילא לא היה צורך לשתות פחות מכשיעור כי בין כך אינם ראויים לשתיה, ושמעתי כי השאגת אריה סובר, שביום כיפור, אפילו מים שאינם ראויים לשתיה אסור דלא כתיב אכילה רק עינוי. והחל רבינו לדון בדבריו: אבל, הרי בגמרא יומא ע"ד: למדו ש'ענינו' שכתוב בתורה, הכוונה עינוי מאכילה, ולמדו שם ממה דכתיב במן 'ענינו' ופירש רש"י ביומא דכתיב 'ויענך וירעיבך המאכילך מן במדבר', משמע שהיפך 'וירעיבך' - זה 'המאכילך', דוקא אכילה מפקיע מעינוי. ולא שתיה.

חיבתו של רבינו לתורתו של הגאון השאגת אריה זצוק"ל, טבועה בדמו כבר מגיל ילדות ממש. לאורך כל ספריו הוא מרבה להביא רבות ולשאת ולדון בדבריו זי"ע.

לפנינו, תצלום המופיע כאן בפרסום ראשון, של שער הספר 'טורי אבן' על ראש השנה-חגיגה-מגילה, שנדפס בשנת תרס"ד (לפני כמאה ועשרים שנה) אותו קנה רבינו בילדותו, לאחר שחסך פרוטה לפרוטה מדמי - כיס מזדמנים שקיבל.

הספר נקנה מידי רוכל מזדמן, שכנהוג בתקופות ההם, מכר ספרים משומשים. ספר זה הגיע מאוצר ספריו של הגאון רבי אשר אנשיל ווייס הי"ד, רב יהודי מוכר בעיר מילאדי - גאדפילד, שהסתלק בשנים שלפני

ה'שואה'. את

עמוד הספר אף

מעטרים כמה

שורות בכתב

ידו וחתמתו.

[באדיבות:

ארכיון בית

קניבסקי]

דרכי החיזוק

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) – שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

720

משיחות רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זללה"ה • חקת תשפ"ה

עוד יש לבאר בדרגת תורה במתנה לפי מה שכתב הבית הלוי בפרשת יתרו על הפסוק (תהלים סח, יט) "עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם". והעיר שם, כי לכאורה שבי ומתנה הם שני עניינים מנוגדים, שהשבי הוא בעל כרחו ובשנאה, ואילו מתנה היא ברצון ובאהבה. וכן מהו שכתוב 'לקחת' מתנות באדם, הרי בדרך כלל לשון לקיחה נאמר לגבי מקח וממכר, ולא מצינו לשון לקיחה לגבי מתנה.

וביאר הבית הלוי שנרמזו כאן שלוש דרגות בלימוד התורה: יש תורה שהיא כמו שבי, ויש כמו מקח וממכר, ויש תורה במתנה.

והקדים והביא שם את מה שאמר חז"ל (מגילה ו, ב) "אם יאמר לך אדם יגעתי ולא מצאתי אל תאמן, לא יגעתי ומצאתי אל תאמן, יגעתי ומצאתי תאמן, הני מילי לחידודי אבל לאוקמי גירסא סיעתא מן שמיא היא". והיינו שיש תורה שאדם זוכה לפי היגיעה, והוא מה שאמרנו 'הני מילי לחידודי', ובזה זוכה מי שיגע ומתאמץ לפי כוחו, גם בלי שום זכויות נוספות. ויש דרגה יותר גבוהה של 'לאוקמי גירסא', והיינו לדעת את ההלכה על בוריה ושלא תשתכח ממנו, ולזה לא מספיק היגיעה לפי כוחו, אלא צריך זכויות נוספות וסיעתא דשמיא.

וכתב הבית הלוי שם כי הדרגה הקטנה ביותר היא 'שבי', והיינו כמו שבי שאדם תופס את החפץ בכוחו, כך גם בתורה יש בחינה של שבי,

בפרשת השבוע (כא, יח-כ) "וממדבר מתנה וממתנה נחליאל ומנחליאל במות ומבמות הגיא וגו' ונשקפה על פני הישימון".

ובגמרא (עירובין נד, נדרים נה) מאי דכתיב וממדבר מתנה וגו', אם עושה אדם עצמו כמדבר שהוא מופקר לכל תורה ניתנה לו במתנה שנאמר וממדבר מתנה, וכיון שניתנה לו במתנה נחלו קל שנאמר וממתנה נחליאל, וכיון שנהלו קל עולה לגדולה שנאמר ומנחליאל במות, ואם מגים לבו הקב"ה משפילו שנאמר ומבמות הגיא, ולא עוד אלא ששוקעין אותו בקרקע שנאמר ונשקפה על פני הישימון, ואם הוור בו הקב"ה מגביהו שנאמר כל גיא ינשא.

והיה רבינו רגיל להביא הרבה את דברי הגמרא האלו, והאריך לבארם אחד לאחד, וליקטנו כאן מכמה שיחות שדיבר בזה.

אם עושה אדם עצמו כמדבר.

היינו כמו שנאמר בתחילת מלכים (מל"א ב, לד) על יואב ו'ויקבר בביתו במדבר' ודרשו חז"ל (סנהדרין מט, א) כמדבר – מה מדבר מופקר לכל אף ביתו של יואב מופקר לכל, והיינו שהיה ביתו כמו הפקר, שכל מי שרוצה יכול לבוא לאכול ולשתות ולישון. כך גם בתורה, אם אדם עושה עצמו הפקר כמדבר, ללמד תורה לכל מי שמבקש, וכאומר על עצמו אני הפקר, וכל מי שרוצה ללמוד אני לומד איתו.

כמו שמובא בגמרא (עירובין שם) על רבי פרידא, שהיה לו תלמיד שלא הבין, ורבי פרידא למד איתו כל דבר ארבע מאות פעמים, וקיבל על זה שכן מיוחד, כי זו מדרגה ללמד ארבע מאות פעמים.

והנה על התלמיד לא מצינו שקיבל שכר מיוחד, כי הוא רוצה לדעת ולהבין ואין לו ברירה, וכשאדם רוצה לקבל דבר יש לו סבלנות עד שיקבל, ולכן שמע התלמיד שוב ושוב עד שיידע, כי הוא רוצה וצריך את זה. אבל רבי פרידא שלמד לתלמיד דברים שכבר ידע אותם, ובאותו הזמן היה יכול ללמוד דברים אחרים שאינו יודע, ולהתעמק במעשה בראשית ומעשה מרכבה, ואף על פי כן כיון שיש תלמיד שמבקש ללמוד איתו, טרח ללמד אותו ארבע מאות פעמים, זוהי מדרגה מיוחדת שמגיע עליה שכר מיוחד, וזה נקרא הפקר לכל!

~ ~ ~

הפקר לכל פירושו שמפקיר עצמו לעשות חסד של תורה עם כל מי שזקוק, כל אחד ואחד, לא משנה מכובד או לא מכובד, כל מי שמבקש גדול או קטן, הוא מפקיר עצמו ללמד תורה לכולם, ובזה הוא זוכה לתורה 'במתנה', והיינו הצלחה בתורה למעלה מן הטבע! כיון שגם הוא מתגבר על הטבע ועושה חסד של תורה נגד הטבע, מידה כנגד מידה הוא מקבל חסד של תורה מן השמים למעלה מהטבע.

תורה ניתנה לו במתנה.

יש תורה שאדם מקבל לפי הכוחות והכישרונות שלו, ויש 'מתנה' שמקבל תורה למעלה מהטבע שלו, ולפי כוחותיו וכישרונותיו לא היו מאמינים אף פעם שהוא יכול להגיע לדרגה כזו בתורה, כפי שרואים גם בזמנינו כאלה שהגיעו לדרגה בתורה יותר מכישרונותיהם, וזו תורה ב'מתנה' שזוכים לה עם זכויות מיוחדות.

והזכויות תלויות בהנהגת האדם, אם הוא מתנהג בהנהגה למעלה מהטבע, זוכה גם לקבל תורה למעלה מהטבע ומצלח יותר מכוחותיו וכישרונותיו הטבעיים. ומה היא הנהגה למעלה מהטבע? שבירת הרצונות והמידות! אם יש דברים שצריך לעשות או לא לעשות, והטבע מושך להיפך, והוא מתגבר על הטבע בשביל דרך התורה ועושה מעשים טובים כאלה שהם נגד הטבע, בשכר ההתגברות על הטבע זוכה מידה כנגד מידה לקבל גם תורה למעלה מהטבע! ומי שהוא בעל מידות טובות כאלה שעושה עצמו כמדבר הרי זה נגד הטבע, ולכן זוכה לתורה במתנה ולהצלחה למעלה מהטבע, יותר מכוחותיו וכישרונותיו.

הפקר כמדבר ללמוד תורה

סיפר רבי משה אוסטרין שליט"א:

אצל רבינו ראו תמיד איך שהיה הפקר לכל, ללמד תורה לכל, בשנים שהוא עדיין היה בכוהנותיו לא היה דבר כזה שאחד דפק על דלת הבית והוא אמר 'עכשיו אני לא יכול', לא היה מושג שצריך ללכת לאכול או לישון, כל זמן שיש משימה שרוצה לשאול שאלה, הוא תמיד ענה עם כל הסבלנות והרוגע. אבל יותר מוכך, במפרש בנדרים (נה, א) כתוב מהו הפקר לכל? ללמד תורה 'בחינם' לכל. ויש הרבה דרגות של בחינם. דבר ראשון לא לבקש שכר על הלימוד. אך אצל רבינו ראונו הרבה יותר מזה, ונספר:

במשך כל השנים כשהיה הולך ברגל מביתו לישיבה ומהישיבה לבית, תמיד היה הולך לבד ולא הסכים שילוו אותו, וגם כשמישהו ניגש לשאול שאלה בלימוד, הוא היה נעצר עד שגמר לענות, ואחר כך נפרד ממנו והמשיך ללכת לבד, ולפעמים הלך עוד כמה פסיעות ועוד מישהו ניגש לשאול ושוב נעמד במקום עד שגמר לענות. ובתחילה חשבתי שזה בגלל שאינו רוצה שיהיו לו מלווים, אבל אחר כך התברר לי יותר מכך.

היה פעם כשהייתי אברך צעיר, ורבינו ירד אז מהישיבה ברחוב רבי אבא, ועמד לפנות לרחוב הפץ חיים, וניגשתי לשאול. זה היה יום עם רוחות מאד חזקות, ורבינו היה רגיש מאד לקור ולרוחות, אבל הוא לא שינה מהרגלו, וכשראה שאני רוצה לשאול, נעמד על מקומו ושמע את השאלה וענה עליה. לאחר מכן התחלתי לשאול שאלה נוספת, ואז הוא שאל בעדינות לאיפה אני צריך ללכת? והשבתי. וכשהוא שמע שגם אני הולך לאותו הכיוון הסכים להמשיך ללכת.

ולמדתי מזה מה נקרא ללמד תורה בחינם? לא להחזיק שום טובה לעצמו, ואפילו אותו אחד שמקבל תורה ממנו, שלא יצטרך לטרוח כמה פסיעות בשביל לקבל תורה ממנו, ומדובר על מרחק קצר של בנין אחד, ואברך צעיר שאין לו קושי ללכת, ובמזג אוויר עם רוחות כאלה, אף על פי כן הוא לא רצה להטריח ללכת את הפסיעות האלה, אפילו את אותו אחד שבא עכשיו לקבל תורה ממנו!

נאמר בכינוס שהתקיים בליל היארצייט השני
במסגרת 'ועד דרכי החיזוק' סיון תשפ"ה

שכל אחד יכול לתפוס ולזכות לפי כוחו על ידי היגיעה, וכמו שאמר 'יגיעתי ומצאתי תאמין'.

ויש דרגה יותר גבוהה כמו מקח וממכר שתלוי בהסכמת שני הצדדים, והיינו שלא מספיק לזה יגיעה מצד האדם, אלא צריך גם סייעתא דשמיא, והוא מה שאמר 'לאוקמי גירסא סייעתא מן שמיא היא', שלא מספיק היגיעה אלא צריך זכויות נוספות של מעשים טובים, ובשכר המעשים הטובים זוכים לסייעתא דשמיא.

והדרגה הגבוהה ביותר היא תורה במתנה, וביאר הבית הלוי דהיינו לדעת ולהבין את סודות התורה, שאי אפשר לזכות לזה בכוחות עצמו, אלא רק במתנה מן השמים. ומתנה אינה תלויה ביגיעה לפי כוחו, וגם לא בזכויות ובמעשים הטובים שיש לו, אלא כפי אהבת הנותן למקבל, אם המקבל מוצא חן בעיניו הרי הוא נותן לו מתנה.

וגילו לנו חז"ל את הדרך לזכות לדרגה הגבוהה הזו, שאם אדם עושה עצמו כמדבר שהוא מופקר לכל, בזה הוא זוכה לתורה במתנה!

ובין שניתנה לו במתנה נחלו קל.

איני יודע הפירוש המדויק מהו נחלו קל, אבל זו דרגה גבוהה של תורה מן השמים, נחלו קל, שהתורה נעשית אצלו כמו נחלה וירושה.

ואילו 'מתנה' פירושו שבשבילו זה מתנה למעלה מהטבע אך לאדם אחר יכול להיות שזה הטבע, אבל 'נחלו קל' זה למעלה מהטבע האנושי! וזו דרגה יותר גבוהה של תורה עם התקשרות וקרבת אלוקים שאין לנו מושג בהם, וזוכים לזה עם סייעתא דשמיא מיוחדת.

ובין שנחלו קל עולה לגדולה.

אחרי שעושה עצמו כמדבר, וגם נחלו קל שמקבל סייעתא דשמיא להתעלות של קרבת אלוקים, ההמשך הוא שעולה לגדולה, והיינו שזוכה לכוך השפעה והנהגה, ונעשה מנהיג ומשפיע תורה ויראת שמים.

ועיקר השכר בזה הוא שנעשה 'ראוי' להיות עולה לגדולה! וזה לאחר כל הדרגות הקודמות, שמפקיר עצמו ללמד תורה לכל, וגם זוכה לתורה במתנה, שזו עוד דרגה בתורה, וגם נחלו קל, אז הוא בר סמכא שאפשר לתת לו כוח השפעה והנהגה, שישפיע וינהיג אחרים.

ואם מוגיס לבו הקב"ה משפילו.

הנה קודם שעלה לגדולה הוא לא הגיס לבו, אלא אדרבה עשה עצמו הפקר לכל, כמדבר, והיה דבוק בתורה עם 'מתנה' ו'נחליאלי' בלי שום גאווה, אך מעת שעלה לגדולה וקיבל את הכבוד זה כבר ניסיון, כי הכבוד משחד, וכל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו (סוכה נב, א), וכבר הוא מרגיש חשיבות, ואדם שמרגיש חשיבות הקב"ה משפילו, משפיל גאים! והוא יורד וכל השפעתו מתבטלת, ואמנם כל גיא יינשא, אם חוזר בו הקב"ה מגביהו, כי בודאי אפשר לחזור בתשובה.

ורואים בזה את כוח השפעת הכבוד, שקודם שעלה לגדולה לא היה סיבה שיגיס לבו, אבל אחרי שמגיע לגדולה הוא כבר רואה שכולם מכבדים אותו ומחשיבים אותו, ועל ידי זה הוא גם כן כבר מחשיב את עצמו, וחושב שהכבוד באמת מגיע לו, ומגיס דעתו.

וזהו טבע האדם, שבא לידי גאווה והרגשת חשיבות דווקא על ידי שהוא עולה לגדולה, על ידי הדרגה הגבוהה ביותר, וכמו שאמרנו כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו, וכבר יש לו ניסיון שקשה לעמוד בו, ועל ידי זה יכול להיות שיגיס לבו, ואז הקב"ה משפילו.

ולכן רואים שאמוראים נוהרו מאד מהשפעת הכבוד, כמו שמובא בגמרא (סנהדרין ז, ב) על רב "כי חזי אמבואא אבתריה", היינו כשציבור גדול היו מלווים אותו מפני שהוא היה גדול הדור, וקיבל הרבה כבוד מהציבור, היה אומר פסוק "אם יעלה לשמים שיאו כגללו לנצח יאבד",

בענייני דיומא

אחרי הניסים הגלויים שזכינו בהסדי השי"ת בעת האחרונה, יש בנותן טעם להביא כאן מדברי רבינו שכבר הבאנו בעבר.

חיוב ההודאה

אנו רואים את מידת החסד, מידת הרחמים, שהשונאים רוצים לפגוע בנו ושולחים את כלי המשחית, ובנס זה לא פוגע בנו, נגד הטבע! ורואים בזה את ההשגחה פרטית, איזה חסד ורחמים יש עלינו מן השמים, שלמרות שהשונאים רוצים ועושים, הם לא מצליחים, וזוהי השגחה ומידת הרחמים.

ומה זה מחייב אותנו? כשרואים חסד ורחמים זה מחייב משהו! וכפי שאנו אומרים בהלל "מה אשיב להשם". קודם צריכים לתת שבח והודאה, לומר תודה, שאיננו כפויי טובה. ובאמת הרי אמרו חז"ל (בראשית רבה יד, ט) על הפסוק "כל הנשמה תהלל קה" – על כל נשימה ונשימה שאדם נושם צריך לקלס לבורא, שאדם בריא, והוא חי, צריך לתת שבח והודאה על כל נשימה ונשימה, שאין זה בדרך הטבע, אלא בהשגחה.

להמשיך בחיזוק

ובפעם אחרת עורר רבינו: בזמן האחרון הייתה התחזקות בתורה ובתפילה מפני המצב הקשה והצרות שהיו בארץ הקודש, וכעת בחסדי שמים השתנה המצב וכבר נהיה רגוע ואין מלחמה, ובדרך הטבע יש שחושבים כי מאחר שהחיזוק היה מחמת הסכנה, וברוך השם באמת זה הועיל שחלפה הסכנה, אם כן עכשיו כבר אין צורך בחיזוק. אבל זה לא נכון! וכמו שצריכים חיזוק כשיש צרות, כך צריכים חיזוק גם למנוע צרות.

ואצל פרעה הרשע כתוב (שמות ח, יא) "וירא פרעה כי הייתה הרווחה והכבד את לבו", שבשעת המכה הבטיח לשלח את ישראל רק כדי שמה רבינו יתפלל עליו שתעבור המכה, אבל כשעברה המכה שוב הכביד את לבו מפני שראה 'כי הייתה הרווחה', ולכן הוצרך הקב"ה להכותו במכות נוספות. אבל הנהגת בני תורה אינה כן, וצריכים תמיד להמשיך את החיזוק, בכל זמן ובכל מצב! כמו שאמרו ארבעה צריכים חיזוק, ופירש רש"י שיתחזק אדם תמיד ובכל כוחו.

הסקרנות – לתורה!

עוד עורר רבינו: שמעתי כי בזמן הסכנה היו כאלה שרצו לדעת מה המצב והתרגלו לשמוע 'חדשות' ממה שנעשה בעולם, שכך טבע האדם שיש סקרנות לשמוע ולדעת דברים חדשים, אבל האמת היא שצריכים להשתמש עם הסקרנות לדברי תורה ולא לדברים אחרים! ועלינו להתחזק עכשיו בסקרנות של תורה שזה מעניין ומושך מאד, ולא בדברים אחרים.

כלומר שאפילו אם אדם עולה לגדולה, לשמים שיאו, לבסוף לנצח יאבד, ופירש רש"י שם "כדי שלא תזוח דעתו עליו היה אומר כך".

והיינו מפני שהרגיש שהוא כבר בדרגת 'במות', ואם לא יעשה איזה חיזוק, עם איזה לימוד של מוסר או פסוק, עלול להיות שתזוח דעתו! ואם תזוח דעתו אזי 'הגיא', וזהו ניסיון גדול מאד שעלול להרגיש איזה חשיבות, ומפני שחשש מזה אמר פסוק כדי שלא ירגיש שום חשיבות, וכך טבע האדם, שבדרגה הגבוהה ביותר יש ניסיונות כאלה של מחשבות שבלב, שצריך כנגדם חיזוק של לימוד המוסר.

מוקדש לרגל השמחה בבית ידידינו, תלמיד חביב למרן רבינו זללה"ה, הגאון רבי יחושע מאיר מישקובסקי שליט"א ראש ישיבת 'אמרי משה' בנישוואי בתו שתחי' ביום ראשון ה'בעל"ט י' בתמוז (באולמי מונדיאל ירושלים)

ברור עולם בקנין השלם זה הבנין. בנין של שמחה, וחי' הבית בהבנתו על אדני הקודש. קדשי שעה וקדשי הדורות, בית גדול וקדוש בישראל, בית מלא ברכת ה', וכבוד ה' מלא את הבית. ישמחו ההורים המאושרים הרבנים הגדולים שליט"א בראותם יחד שפע ברכה והצלחה ורוב נחת ושמחה מוצאצאים המופלאים זרע ברך ה', לאורך ימים ושנים מדושני עונג.

(מתוך מכתב ברכת רבינו לנישוואי תלמידו אבי הכלה)

לעילוי נשמת הרבנית
מרת **שולמית אדלשטיין** ע"ה
בת הגר' מרדכי שמואל זצ"ל
נלב"ע ט"ו תמוז תשי"ד - תנצב"ה

לעילוי נשמת הגר' **שלום צבי הכהן שפירא** ז"ל
בן הקדוש בנציון ה"ד
נלב"ע י"ג תמוז התשס"א - תנצב"ה
נדבת בניו וצאצאיו תלמידי רבינו זללה"ה

לעילוי נשמת
רבי **יצחק אייזיק צבי** זצ"ל
בן רבי יהודה אריה הכהן זצ"ל
נלב"ע י' תמוז תשע"ג - תנצב"ה

אשריך וטוב לך

החיים הפאשרים בדרכה של תורה

עבודות והדרכות
שנשמעו מרבן של ישראל
מן ראש הישיבה
רבי גרשון אדלשטיין זצוק"ל
מעבדים לילדי ישראל

7

בחנות הירקות או בישיבה?

ממש, נותן לי כח ליום של עבודה מכפרת
בחנות", הטיב הנער.

ימים עברו, שבועות חלפו, מצבו הכלכלי של האב
השתפר קצת, והוא נעתר לבקשות ולהפצרות של
בנו, אשר נכשו נקטרה בעולמה של תורה בזכות
אותם סדרי מוסר שבהם השתתף, והאב הסכים
לאפשר לו ללכת ללמוד בישיבה.

הנער המאשר הפך לסקדן גדול, הוא עלה והתעלה,
וכיום הוא תלמיד חכם מרביץ תורה ומצפה הרבים.

רבנו זצוק"ל נהג לספר את הספור הזה לתלמידיו
פעמים רבות, והיה מדגיש באזניהם את ההשפעה
הגדולה והעצומה שיש ללמוד המוסר על נפשו
של האדם, וכן את דבריהם של חז"ל הקדושים
ש'הבא להטהר מסייעין אותו', כשבחור צעיר זה
רצה והשתוקק כל כך להצטרף אל בני הישיבה,
ועל אף הקושיים הוא התאמץ להתמיד בלמוד
המוסר, וזכה כי מן השמים סייעו בידו, ונגד כל
הסכונים שנה אביו את דעתו והסכים לשלח אותו
אל הישיבה.

בחור חדש בישיבה?!

עיניו של רבנו זצוק"ל, ראש הישיבה, נחו על
פניו של הנער הבילתי מפר, בעל הפנים העדינות,
שיושב בשורה השלישית, שקוע כלו בספר 'מסלת
ישרים'. נדמה לו שגם אתמול, ואולי גם שלשום
הבחין בו בטעה של 'סדר מוסר'. נראה צעיר כל
כך, ולומד ברצינות כזו...

כמה דקות נוספות חולפות, סדר מוסר מסתיים,
ורבנו נגש אל הבחור במאור פנים ושומע מפיו
ספור עצוב, כאוב--

"אני גר כאן באזור", מתחיל הבחור לספר, "וכבר
מגיל צעיר אני חולם לזכות ללמוד בישיבה. אמנם
עוד לא הגעתי לגיל של הבחורים פה בישיבה, רק
לפני שנה וחצי סימתי ללמוד בתלמוד תורה, אבל
אבא שלי... אבא שלי לא הסכים שאלה ללמוד
בישיבה". דמעה זולגת מן העין, והנער ממיהר
למחות אותה בקצה שרוולו. "לאבא שלי יש חנות
ירקות גדולה, הוא זקוק לעזרה גם במשלווחים,
וגם בסדור הסחורה על הבסטות, אבל אין לו כסף
לטפח פועל, ומשעות הבקר, אחר תפילת שחרית,
אני עובד בחנות ועוזר לו בכל הנצרה, ורק לקראת
הערב אני מוצא את הזמן לבוא לישיבה ללמוד".

ראש הישיבה מביט בו בהערצה. בחמלה. נער
צעיר שחשקה נפשו בתורה, שחשקה נפשו
ללמוד בישיבה... הוא עויד אותו על היזמה שלו
לנצל פרקי זמן שעומדים לרשותו ולהצטרף אל
הלומדים בישיבה, ורק בקש להבין מדוע בחר
להגיע דווקא בסדר מוסר.

"למוד המוסר... אני מרגיש שהוא מחיה אותי

חוזרים הביתה ל'בין הזמנים'

זצוק"ל לַבְּקוֹר חג. רַבְּנוּ הַתַּעֲנִין בְּשִׁלּוּמוֹ, בִּקְשׁ לְשִׁמֵּעַ אִיךָ הוּא מְנַצֵּל אֶת הַזְּמַן וְאִיךָ הַהֶסְפָּקִים שֶׁלוֹ בַּלְמוּד, וְאִזְ סֵפֶר לוֹ רְאוּבֵן עַל הַהַחֲלָטָה שֶׁלוֹ לְהַמְשִׁיךְ אֶת סֵדֶר הַמוֹסָר הַיְשִׁיבִתִּי וְלִלְמַד גַּם בִּימֵי בֵּין הַזְּמַנִּים מוֹסָר בְּכָל יוֹם. "אֲנִי מַרְגִּישׁ הַתַּעֲלוּת מִיַּחַדוֹת, מַרְגִּישׁ שֶׁאֲנִי נִהְיָה בּוֹ אֲדָם אַחֵר בְּזָכוֹת הַלְמוּד הַזֶּה", הוּא אָמַר.

רַבְּנוּ זְצוּק"ל נִהְיָה מְאֹד לְשִׁמֵּעַ, הוּא חִזַּק אוֹתוֹ וְהוֹסִיף כִּי טִבֵּעַ הָאָדָם שֶׁהוּא שֶׁהוּא מְשַׁפֵּעַ לְטוֹב וְגַם לְהַפֵּךְ חֲלִילָה, וְלָכֵן כְּשֶׁאָדָם לוֹמֵד בִּקְבִיעוֹת מִתּוֹךְ סִפְרֵי מוֹסָר - זֶה מְכַרַח לְהַשְׁפִּיעַ לְטוֹב! וְזֶה מְשַׁנֵּה מִמֶּשׁ אֶת הַמַּהוּת שֶׁל הָאָדָם!

עוֹד הוֹסִיף רַבְּנוּ זְצוּק"ל וְאָמַר כִּי מֵעַבָּר לְהַשְׁפָּעָה, עֵצָם הַלְמוּד בְּסִפְרֵי מוֹסָר גּוֹרֵם לָכֵן שֶׁהָאָדָם מְקַבֵּל סִייעָתָא דְשִׁמְיָא, שֶׁהִרִי כִּבְרָא אָמְרוּ חֲז"ל (יוֹמָא דִּף ל"ח עֲמוּד ב') כִּי הֵבֵא לְטִהָרָה מְסִיעִין אוֹתוֹ, וְאִם אָדָם רוֹצֶה לְהִטָּהֵר, וְעוֹסֵק בְּהַתְחַזְקוֹת, וּמְשַׁתַּדֵּל לְהַתְחַזֵּק וְלִלְמַד מוֹסָר בִּקְבִיעוֹת - הוּא זוֹכֶה שְׁמִשְׁמִים עוֹזְרִים וּמְסִיעִים לוֹ לְהַתְעַלּוֹת.

אִוִּירָה שֶׁל 'סוֹף זְמַן' הִרְגֵּשָׁה בְּפִרוּזְדוֹר פְּנִימִית הַיְשִׁיבָה. הַבַּחוּרִים עָסְקוּ בְּאַרְצִית הַמְּזוּדוֹת שֶׁלָּהֶם וּבַהֲכָנוֹת לְקִרְאָת הַנְּסִיעָה חֲזָרָה הַבִּיתָה.

"אֵל תִּשְׁכַּחוּ שְׁחַג הַפֶּסַח מִתְקַרֵּב", יַעֲקֹב הָרִים אֶת רֹאשׁוֹ מִתּוֹךְ הַמְּזוּדָה שֶׁלוֹ, "צָרִיךְ לִוְדָא שֶׁלֹּא נִשְׁאַר שׁוּם חֶמֶץ בַּמִּדְפִּים וּבְאַרְנוֹנוֹת שְׁלָנוּ".

"וְגַם בְּמִקְרָר וּבַמִּקְפִּיא שֶׁבִּקְצָה הַפְּרוּזְדוֹר", הוֹסִיף אֲשֶׁר.

"בִּקְצוֹר, צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת פֹּה נִקְיוֹן יְסוּדִי לְפֶסַח", סִבֵּם מְאִיר, חֲבֵר חֲדָר נוֹסֵף.

סוֹף סוֹף, אַחֲרֵי שְׁעוֹת שֶׁל הַתְּאַרְגָּנוֹת, עָזְבוּ הַבַּחוּרִים אֶת בִּנְיָן הַפְּנִימִיָּה, מְגִלְגָּלִים אַחֲרֵיהֶם מְזוּדוֹת עֲמוּסוֹת וְנִפְרָדִים זֶה מִזֶּה בְּאַחִילִי "פֶּסַח כָּשֶׁר וְשִׁמַּח".

גַּם רְאוּבֵן, תִּלְמִיד צָעִיר מְשַׁעוֹר א', יָצָא עִם הַמְּזוּדָה שֶׁלוֹ אֶל עֵבֶר תַּחֲנִת הָאוֹטוֹבּוּסִים. דָּרוֹךְ לֹא קִצָּרָה הַיְתָה לְפָנָיו, וּבַמַּהֲלָכָה הָיָה לוֹ פְּנָאִי לְמַחֲטָבוֹת.

הוּא חָשַׁב עַל ה'זְמַן חוֹרֵף' שֶׁהִסְתֵּים זֶה עֵתָה. חָשַׁב עַל הַסְּגִיּוֹת שֶׁהֶסְפִּיק לִלְמַד, תַּכְנֵן לַעֲצֹמוֹ אֶת סֵדֶרֵי הַלְמוּד בִּישִׁיבֵת בֵּין הַזְּמַנִּים בְּשִׁכּוּנָה שֶׁלוֹ, וְגַם הַחֲלִיט לְהוֹסִיף קְבִיעוֹת שֶׁל לְמוּד מוֹסָר בְּכָל יוֹם בְּתַקּוּפַת בֵּין הַזְּמַנִּים, כְּהַמְשִׁיךְ ל'סֵדֶר מוֹסָר' הִרְגִּיל שֶׁנִּלְמַד בִּישִׁיבָה.

יוֹם וְעוֹד יוֹם, שְׁבִיעַ וְעוֹד שְׁבִיעַ, וְרְאוּבֵן מְמַשֵּׁיךְ וּמִתְמַיֵּד בִּקְבִיעוֹת שֶׁל לְמוּד הַמוֹסָר, כְּשֶׁהוּא מַרְגִּישׁ אִיךָ הַלְמוּד הַזֶּה מְשַׁפֵּיעַ עַל כָּל הַיּוֹם שֶׁלוֹ!

בַּחַל הַמוּעֵד הִגִּיעַ רְאוּבֵן אֶל בֵּיתוֹ שֶׁל רַבְּנוּ

פשר דבר | בעניני הפרשה

וממתנה נחניאל ומנחליאל במות (כ"א י"ט)

במסכת כלה פ"ח איתא ת"ש וממתנה נחניאל לומר מתן שכרה לעושין עצמם בה כנחל שוטף וכו', ת"ש. ומנחליאל במות כאותן הבמות דלאסרו. והיינו מי שאינו בבחינת נחניאל הוא כבמות שהן רק לשעתן ואח"כ נאסרו. [ומ"ם דמנחניאל במובן שלילה], וא"כ נחניאל כנחל שוטף.

ונפשנו קצה בלחם הקלקל (כ"א ה')

פירש"י הלחם הקלקל, לפי שהמן נבלע באיברים קראהו קלוקל, אמרו, עתיד המן הזה שיתפח במעינו. והאוכל קמעא ומתברך במעייו מברך עליו ברכהמ"ז דסו"ס שבע הוא. ועי' דכוותה בלחם הפנים [אי חייב מה"ת בברכמ"ז], ודו"ק. ומש"כ במס' כלה אם היטיבו לך מעט יהי בעינך הרבה, קשה היאך נקרא היטיבו לך מעט כיון שסו"ס היו שבעים ע"י טוב שהיטיבו להם מן השמים, ואולי הי' הנס, [להמכילתא] בזה שניתן להם רגש לב להסתפק במועט מבלי לשבוע רק מעט להשקית רעבונם, ואכתי יל"ע.

תמלול מיוחד מתוך כנס של ארגון 'משמרת הפהונה' שנערך בבית רבנו

יש הרבה נידונים, סתם אדם שלא יודעים מי הוא, אם צריך לחשוש שהוא כהן? יש הרבה בעלי תשובות, האם צריך לחשוש שהם כהנים? או שכל דפריש מרובא פריש, או שזה קבוע.

סיפרתי כמה סיפורים, אבל יש עוד דברים שא"א לדבר בריבים.

יש סיפור שהיה פעם בישיבה, משהו נכד של אחד מפורסם שלא לטובה, מאוד לא לטובה..., התברר שהוא כהן, הנכד היה נאמן, האם מותר להיטמא למי שאינו שומר מצוות? אינו שומר תומ"צ לא של היום, של פעם.

אתם הכהנים אתם הבעלי דברים. צריך להיזהר משמרת הכהנים! יש הרבה שאלות, בתי קברות עם כל השאלות, קבר, קבר סתום...

הרב ניסן קפלן: מותר ליהודי מחוץ לארץ להביא מת במטוס?

מרן הגר"ד לנדרו: זה באמת בעיה.

הרב ניסן קפלן: אז יכול לצאת הוראה שלא להביא מתים?

מרן הגר"ד לנדרו: השאלה אם צריך לחשוש שיש באווירון כהנים. אמרתי שבבית חולים גם אם יש רוב, אבל יש קבוע.

הגר"א בייפוס: האם צריך להגיד לאנשים להימנע מלהביא מתים במטוסים?

מרן הגר"ד לנדרו: זה לא שאלה של היום, מה נהגו בכל הדורות? שאני יפסוק בשאלה שהיה תמיד? מה פתאום שאני יאמר על זה? סליחה, אבל מה זה שייך שאני יגיד? מה היה לפני עשר שנים? לפני עשרים לפני שלושים שנים?

הגר"א בייפוס: היום יש בעיה נוספת, שחיברו את המטוס עם הנפט לטרמינל.

מרן הגר"ד לנדרו: אספר סיפור שהי' מזמן, הייתי בהלוויה של מכיר שלי שנפטרה אמה שלו לפני שנים רבות. אמרתי לזה שהלך איתי לך תראה מי נושא את המטה, [הם היו צעירים], אולי הם נכדים של הנפטרת והם כהנים. והוא השיב לי, מה פתאום? הנכדים לא נמצאים, הם נסעו. אבל כששאל, התברר שהיו נכדים כהנים, והם נשאו את המטה ונטמאו באיסור. הם לא היו חרדים, אבל היו שומרי תורה ומצוות. אולי זה דבר נדיר. יש אחותו מאמו¹, ויש אחותו מאיסור²???, יש בזה הרבה פרטים. סיפרתי סיפור נדיר, אבל גם אנחנו שאנו לא כהנים, ישראלים, צריכים לדעת, שאנחנו עלולים לטמא את הכהנים!!!. פתיחת דלת, מי יודע? זה יכול לטמא הרבה, פותחים דלת ואנחנו מטמאים כהנים, כן.

אמנם יתכן שאין כהנים, כיון שיש רוב עם ישראל ולא כהנים, וכל דפריש מרובא פריש, אני לא יודע, אולי נאמר שזה קבוע, גם יתכן שנאמר שאפשר לברר², כל פרטי הדינים שיש בזה. ומצוי כשפותחים דלת של בית חולים אל מקום אחר, הרבה פעמים מטמאים כהנים. פעמים רבות האיסור הזה מצוי לא פחות מאצל הכהנים עצמם. פתיחת דלת!! מי יודע מה עושים, מי יודע?

יש עוד סיפור, זה סיפור נדיר, אבל קיים. אני אומר בתור דוגמה, זה מעשים שבכל יום. פעם הלכתי עם מישהו שהחזיק נפל בידו, התקרב אליו מישהו, אמרתי לו, תשאל אותו אם כהן הוא, וכך הווה. על פי הדין אין צריך לחשוש, אולי מעשה נסים..., אי אפשר לדעת.

הכהנים, ודאי חייבים בזה, אבל גם לישראלים וללוויים זה נוגע הרבה, זה לא פשוט, פתיחת דלת זה מאוד מצוי. ויש בזה גם לנו את הבעיה של טומאת כהנים, וזה מעשים שבכל יום. ה' יעזור לכהנים שלא יהיה טומאת כהנים.

1. וכדמבואר בשו"ע סי' שע"ג ס"ד

2. עי' ש"ך יו"ד סי' כ"ח ס"ק כ"ו דלא סמכינן על רוב היכא דאפשר לברורי, וע"ע חכ"א (בינ"א) שער רוב וחזקה סי' י'. [וע"ע היכא דאפשר לברורי ע"י טירחא].

מִרְן הַגֵּר"ד לֵנֶדוּ: מַה הַהִבְדֵּל? מַה הַהִבְדֵּל?

הַגֵּר"א בִּיפּוּס: יֵשׁ אֲלֵפִים בְּטֶרְמִינָל.

מִרְן הַגֵּר"ד לֵנֶדוּ: כְּמוֹת שֶׁל יוֹתֵר אֲנָשִׁים?

הַגֵּר"א בִּיפּוּס: יֵשׁ כַּהֲנִים שֶׁעוֹבְדִים שֶׁם בְּאוֹפֵן קְבוֹעַ, וּפְעַם לֹא הִיָּה מַחוּבֵּר לִבְנֵיין כִּשְׁהִיָּה הַנִּפְטֵר.

מִרְן הַגֵּר"ד לֵנֶדוּ: טוֹב, אֲנִי לֹא יוֹדֵעַ מַה לַהֲגִיד, אֲנִי אוֹמֵר רַק סִבְרוֹת בַּעֲלָמָא, יִתְכֵּן שֶׁבִּסְדֵּר גּוֹדֵל שֶׁהַתַּפְתָּח, אֲבָל בַּמַּתְכוּנָה שֶׁהִיָּתָה, זֶה גַּם הִיָּה שְׂאֵלָה, וְלֹא דִיבְרוּ עַל זֶה.

הַגֵּר"ד מוֹנֵק: שְׂאֵלָנוּ אֵת זֶה אֵת הָרַב אֱלִישִׁיב.

מִרְן הַגֵּר"ד לֵנֶדוּ: וּמָה הוּא אָמַר?

הַגֵּר"ד מוֹנֵק: הוּא לֹא אָסַר, אֲבָל אָמַר שֶׁהַכַּהֲנִים חַיִּיבִים לִבְרֹר אִם יֵשׁ נִפְטֵר.

מִרְן הַגֵּר"ד לֵנֶדוּ: וַיִּשְׂרָאֵלִים לֹא צְרִיכִים לִבְרֹר? מֵאֵי שְׁנָא? וּמָה עִם הַכַּהֲנִים? יֵשׁ כַּהֲנִים שֶׁלֹּא יוֹדְעִים שׁוֹם דְּבַר, לֹא כּוֹלֵם יוֹדְעִים מֵהַסְבָּא אַהֲרֹן.

אֲנִי לֹא אוֹמֵר מַה לַעֲשׂוֹת, צְרִיךְ לִדּוֹן.

יֵשׁ מִקְרִים נִדִּירִים, אֲבָל אֲנִי רַק אוֹמֵר שֶׁמִּצְוֵי בַּפְתִּיחַת דְּלָתוֹת שִׁזָּה גַּם לִיִּשְׂרָאֵלִים, כִּשְׁפּוֹתָחִים דֶּלֶת בִּבְיַת חוֹלִים, וַיֵּשׁ שֶׁם מֵאוֹת אֲנָשִׁים. וַיֵּשׁ עוֹד מִקְרִים שֶׁ"א לְדַבֵּר בְּרִבִּים.

יֵשׁ שְׂאֵלָה מֵהַדִּין כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת בַּכַּהֲנִים? אִם אֶחָד בְּלִי בְּגָדִים, מַה הַדִּין? מַחֲלֻקַּת בְּבִרְכוֹת רַש"י וְתוֹס'. אֲנַחְנוּ רַק מְדַבְּרִים בְּלִימּוֹד עֲכָשִׁיו, אֲבָל זֶה

נוֹגַע הַרְבֵּה לַמַּעֲשֶׂה, יֵשׁ הַרְבֵּה שְׂאֵלוֹת. אֲבָל אֲנַחְנוּ הַכַּהֲנִים זֶה בְּלִי סוּף, כָּל מִינֵי שְׂאֵלוֹת, וְלֹנָה שְׂאֵלָנוּ לֹא כַּהֲנִים, יֵשׁ גַּם שְׂאֵלוֹת שֶׁלֹּא דִיבְרוּ עֲלֵיהֶם בְּדוֹר עֶבֶר וְעַכְשֵׁיו מְדַבְּרִים עֲלֵיהֶם. אֲנִי לֹא יוֹדֵעַ לַעֲנוֹת, הַהִבְדֵּל בְּאַחוּזִים זֶה לֹא מִשְׁנָה.

יֵשׁ שְׁנֵי גֵאוּנִים שֶׁמַּתְכַּתְּבִים בִּינֵיהֶם, שְׁנֵי גֵאוּנִים וּמַתּוּכָחִים בְּקִדְשִׁים. אֶחָד זֶה רַבִּי אֶלְעָזָר מֹשֶׁה הוֹרְבִין שֶׁהִיָּה לוֹ, וְהַשְּׁנִי זֶה ה'מַלְבוּשֵׁי יו"ט' שֶׁהִיָּה כֹהֵן. יֵשׁ הַרְבֵּה מַכְתָּבִים בִּינֵיהֶם, גַּם ב'אֶהֱלֵ מֹשֶׁה' וְגַם ב'מַלְבוּשֵׁי יו"ט', וְזֶה מְאֹד מַעֲנִיין, בַּהֲמוֹן דְּבָרִים וְהַרְבֵּה נוֹשָׂאִים. אֶחָד הַנוֹשָׂאִים זֶה בְּקִדְשִׁים, בַּעֲבוּדָה מְסֻיֶּמֶת רֵאמ"ה אוֹמֵר כְּשִׁיבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אֲנַחְנוּ נִרְאֶה לַמַּעֲשֶׂה מַה צְרִיךְ לַעֲשׂוֹת, אֲנַחְנוּ נַעֲמֹד בַּעֲזָרָה וְנִרְאֶה אִיךָ אֵתֵם הַכַּהֲנִים נִכְנָסִים לְהִיכָל. כֵּךְ אָמַר רֵאמ"ה בִּידִידוּתִי כִּזֶּה.

יֵשׁ הַרְבֵּה שְׂאֵלוֹת לַכַּהֲנִים, בֵּין הַפְּנִי לְרַבִּי יְהוֹנָתָן אִיִּבִּישִׁין, הִיָּתָה מַחֲלֻקַּת גְּדוּלָּה מְאֹד עַל הַמַּחֲלֻלוֹת, וַיֵּשׁ מַכְתָּב חֲרִיף מִרַבִּי יְהוֹנָתָן אִיִּבִּישִׁין לַפְּנִי. הַזְכַּרְנוּ קִצָּת הִיסְטוֹרִיָּה, כֵּן. שְׁנֵיהֶם לֹא הָיוּ כַּהֲנִים, וַיְכּוּחַ חֲזָק וְחֲרִיף מְאֹד.

ה' יַעֲזוֹר שְׂאֵתֵם תַּצְלִיחוּ הַכַּהֲנִים, וְגַם אֲנַחְנוּ נַצְלִיחַ שֶׁלֹּא לְטַמְאוֹת אֲתֹכֶם.

יְכוֹל לְהִיּוֹת שֶׁהַפֶּסַח הָרֵאשׁוֹן יִהְיֶה בְּטוֹמָאָה, מִי יוֹדֵעַ? אִי אֲפֻשֶׁר לְדַעַת. תְּמִיד לַפְּנֵי פֶסַח, מִקְוִים שִׁיְהִיָּה קֶרֶבֶן פֶּסַח.

הָאֲדָמוּר מְסֻטְרִיקוֹב: יִהְיֶה נֶס חֲנוּכָּה, בַּחֲנוּכָּה ה' הָרֵאָה שִׁיְהִיָּה בְּטַהֲרָה. מִרְן הַגֵּר"ד לֵנֶדוּ: נִכּוֹן.

דְּבָרֵי חִיּוּק לְנִשְׁוֹת הָאֲבָרְכִים

בְּשַׁבּוּעַ שֶׁעָבַר נִכְנַס הַגֵּאוּן רַבִּי יִחְזַקְאֵל אֲבֵרְמוֹב שְׁלִיט"א רֹאשׁ רִשְׁתִּי הַכוֹלִלִים וְהִשְׁיבָה כֶּתֶר תּוֹרָה לַמַּעֲנוֹנוּ וְסִיפֵר בַּהֲתַרְגְּשׁוֹת שֶׁהַכוֹלִלִים וְהִשְׁיבָה מִלֵּאִים בְּאַבְרָכִים שִׁיּוֹשְׁבִים וְלוֹמְדִים לְמוֹרֹת הַמִּצַּב הַקֶּשֶׁה.

הָרַב אֲבֵרְמוֹב: הַיּוֹם הַסְּתוּבָבִתִּי בְּכָל הַכוֹלִלִים וְהִשְׁיבָה, הַכוֹלִלִים מִלֵּאִים עַד אֶפֶס מִקּוֹם.

רַבִּינוּ: פִּלְאִי פִּלְאִים.

הָרַב אֲבֵרְמוֹב: הָאִשָּׁה שׁוֹלַחַת אֶת הַבַּעַל, וְהִיא אוֹמֵרֶת: אֲנִי רוֹצָה שֶׁבַּעֲלִי יִלְמַד, זֶה מַה שֶׁמַּחֲזִיק אֶת הָעוֹלָם.

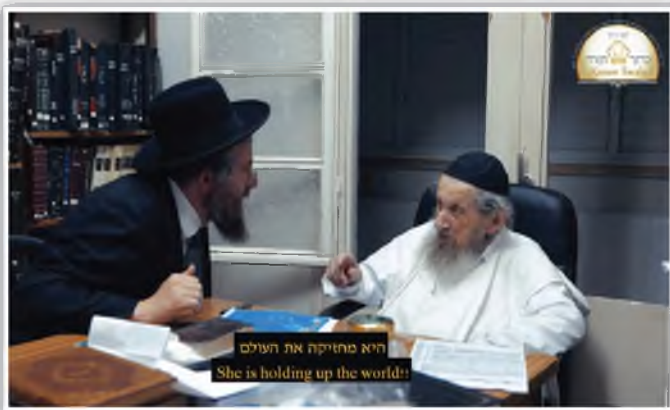
רַבִּינוּ: הִיא מַחֲזִיקָה אֶת הָעוֹלָם, הִיא מַחֲזִיקָה אֶת הָעוֹלָם.

הַדְּבָרִים נִפְלָאִים, צֹאוּ וּרְאוּ אִם יֵשׁ דְּבַר כִּזֶּה בַּעוֹלָם, הָעוֹלָם קִיִּים עַל אֲנָשִׁים כְּאֵלוֹ, לּוֹמְדֵי הַתּוֹרָה בְּמִסִּירוֹת וְהַנְּשִׁים הַצְּדִקְנִיּוֹת שֶׁלֵּהֶם, אִיפֹה יֵשׁ בַּעוֹלָם? אֲתֵם קִיִּימִים בְּזִכּוֹתֵם, אִם הֵם חֲלִילָה יִפְסְקוּ מִי יוֹדֵעַ מַה יִּהְיֶה.

הַמַּלְחָמָה כָּל כֵּךְ קֶשֶׁה מֵהַמִּקְרִים אוֹתָנוּ... שֶׁרַק זֶה! הָאֲנָשִׁים הָאֵלּוּ, וְאֲשֶׁרֵי מִי שִׁיתֵּן לוֹ הוּא עוֹשֶׂה טוֹבָה לַעֲצָמוֹ, אִם הוּא לֹא יִתֵּן הוּא עוֹשֶׂה רַע לַעֲצָמוֹ.

הָרַב אֲבֵרְמוֹב: שֶׁהָרֹאשׁ יִשְׁיבָה יִתֵּן לִי בְּרַכָּה אֲנִי לֹא יִכּוֹל לְנַסּוֹעַ לְחוּ"ל עֲכָשִׁיו, שֶׁהָרֹאשׁ יִשְׁיבָה יִתֵּן לִי בְּרַכָּה שֶׁאֲנִי אוֹכֵל לְהַמְשִׁיךְ לְהַחֲזִיק.

רַבִּינוּ: שֶׁהַקֶּב"ה יַעֲזוֹר לָכֶם שֶׁתִּאֲסַפּוּ בַּצּוּרָה הַכִּי נּוֹחָה, הַכִּי קֵלָה, הַכִּי הַרְבֵּה, הַכִּי מִלָּא, אָמֵן.

הלכות והנהגות

ממזן פוסק הדור

רבי משה שטרנבוך שליט"א

פרשת חקת תשפ"ה

בהמשך לשבוע שעבר, להלן חלק נוסף מהשיעור שמסר מרן שליט"א בסדרת השיעורים לבני כולל תשובות והנהגות בזמן קיץ הנוכחי על ענייני סוכה. תחילתו של השיעור הובא בשבוע שעבר, והוא עוסק בעניין 'תשבו כעין תדורו'

אמנם ממשמעות לשון הרמב"ם משמע שהדבר תלוי ברצונו בלבד וכמו שכתב **"רצה מתפלל בסוכה"**, ומשמע שאין הידור להתפלל בסוכה אפילו אם יכול לכוון שם.

אכן עפ"י דברינו יש לבאר שיטת הרמב"ם שתפילה הוא כעין שתיית מים שאין מקיימים בזה מ"ע דסוכה, כיון שאין הרגילות להתפלל כל השנה בביתו, ולכן אין מקיימים בזה 'תשבו כעין תדורו', דאין מצוה להיות בסוכה כשהיה בעלמא, אלא יסוד המצוה הוא לעשות בסוכה מעשה דיורים שרגיל לעשות בביתו, ולכן כתב הרמב"ם שהדבר תלוי ברצונו, כיון שאין מקיימים בזה מ"ע סוכה כלל. (וכן משמע בט"ז ס"י תרל"ט ס"ק י"ד).

שיטת המאירי

אמנם מאידך גיסא, מצאתי במאירי (ספ"ב דסוכה) דפשיטא ליה שאם שותה מים בסוכה, מברך לישב בסוכה, ומבואר בדבריו שמקיימים מ"ע דסוכה בשתיית מים בסוכה.

וכפי הנראה, גדולי עולם נחלקו בזה אם מקיימים מ"ע דסוכה בדרך עראי בלא ישיבת קבע, וכן ראיתי עדות (בספר הליכות והלכות על מנהגי הגאון וצדיק רבי שלמה בלך זצ"ל) על הגאון וצדיק רבי הירש לעווניזון זצ"ל, שהיה מברך כל פעם שנכנס לסוכה אפילו לשהיה מועטת, שהיתה הסוכה על יד בית הכנסת וכשנכנס לבית המדרש היה קודם נכנס ויושב בסוכה לזמן מועט ומברך על זה.

וכעין זה כתב המשנה ברורה (בשעה"צ תרל"ט ס"ק צ"ג) בהולך לסוכה לגבות חובו שאין לברך כיון דהוי מתעסק בעלמא ואין כוונתו למצות סוכה, ומשמע מדבריו, שאם מכוון למצוה, מקיים המצוה אף שנכנס עראי רק לגבות חובו.

וכן בהנהגות האדר"ת זצ"ל מצאתי שלדעתו עדיף להתפלל בסוכה ביחידות, ולא להתפלל בבית הכנסת בציבור, וטעמו משום שהתפילה בסוכה זהו מ"ע דאורייתא, אבל התפילה במניין היא רק סניף למ"ע דאורייתא ואינה ממש מן התורה, והרי מבואר דלדעתו מקיימים מ"ע בתפילה בסוכה אע"פ שהתפילה אינה מעשה דיורים.

לדינא יש להחמיר שלא לברך אלא כשנכנס בקביעות

ולדינא יש ליזהר שלא לברך לישב בסוכה על שתיית מים או על תפילה, ואפילו הנוהגים כהגרי"א שהברכה אינה רק על אכילה, אבל עכ"פ יש לברך על דבר קבוע שרגילים לעשות בבית, אבל כשנכנס לזמן קצר לשתות תה או פירות או להתפלל שמדינא פטור, אין מקום לברך, שאינו כעין תדורו, ויש לחוש שאינו מקיים מצוה, וראוי לחוש לברכה לבטלה.

אמנם כל זה רק לענין ברכה, אבל לענין 'ישיבה' בסוכה בלא ברכה, ראוי להחמיר להיות בצלא דמהימנותא, וכשיטת הפוסקים שמקיימים בזה מ"ע, ורק לענין ברכה אין לברך משום ספק וכמוש"נ.

ביאור דברי הרמב"ם בהשוואה מים בסוכה הר"ז משובח

כתב הרמב"ם (פ"ו מהלכות סוכה ה"ו) וז"ל "ומותר לשתות מים ולאכול פירות חוץ לסוכה ומי שיחמיר על עצמו ולא ישתה חוץ לסוכה אפילו מים הרי זה משובח", עכ"ל.

ולכאורה יש לתמוה מה הידור יש בשתיית מים בסוכה דווקא, והלא כבר נתבאר דליכא הידור להביא את עצמו לידי חיוב סוכה בזמן שהוא פטור מסוכה, וא"כ ה"ה בשתיית מים כיון שאין חיוב לשתות בסוכה, מהו ההידור לשתות בסוכה.

וצריך לומר דמה שכתב הרמב"ם שהשוואה מים בסוכה "הרי זה משובח" אין הכוונה משום קיום מצוות סוכה, אלא הוא משובח שגודר את עצמו שלא יבוא לשתות שתיית קבע או אכילת קבע חוץ לסוכה.

ודוגמא לדבר מה שמצאנו בגמ' (סוכה כו, א) שאסור לישון שינת עראי חוץ לסוכה שמא יירדם וישן שינת קבע, ובדומה לזה גם לגבי מים יש לומר שזהו הידור לא לשתות מים מחוץ לסוכה שמא יגרר לאכילת קבע.

הוכחה לזה מינה וביה

ובאמת כן מוכח מינה וביה, דהא לכאורה יש לתמוה בעיקר הדבר, מהו ההידור לשתות מים בתוך הסוכה, והרי יסוד מצות סוכה היא 'לגור בסוכה' וכדכתיב 'תשבו כעין תדורו', אבל מה שנכנס בדרך עראי לשתיית מים, אין בזה מצוה כלל כיון שאין בזה מעשה דיורים כלל, והאדם רגיל לעשותו מחוץ לביתו כשם שעושהו בביתו, וא"כ מהו ההידור לשתות מים בסוכה בשעה שאין זה מעשה דיורים כלל.

ובהכרח חזינן בדברינו, שאע"פ שאינו מקיים בזה מ"ע דסוכה, מכל מקום יש בזה הידור כיון שגודר עצמו שלא יבוא לידי מכשול לשתות מחוץ לסוכה.

ומכל דברינו מתבאר יסוד בהלכות סוכה, שאם נכנס לסוכה רק לכמה רגעים כדי לשתות או אפילו לאכול פירות לא מקיים בזה המ"ע, שמצוות סוכה הוא דווקא כשיושב בה בקביעות כעין ביתו, והיינו לאכילה ושתייה שינון וטיוול, ולא לשתיה בעלמא.

וכעין סברא זו מצאתי בשבלי הלקט (ס"י שמז) שכתב וז"ל "יש שנוהגין לעשות סוכה בחצר בית הכנסת וכו', ויש שיושבים בה ישיבה מועטת לאחר תפלה ומברכין לישב בסוכה ועומדין מיד, וזה תימה גדול שבישיבה מועטת כזאת בלא אכילה ובלא שינון ולא אפי' טיוול יהא צריך לברך". והיינו כדברינו דקיום מ"ע דסוכה הוא רק במעשה דיורים ולא בישיבה מועטת שאין בה 'מעשה דיורים'.

כעין זה נראה על תפילה בסוכה

ועפ"י זה נראה לבאר שיטת הרמב"ם לגבי תפילה בסוכה, דהנה הרמב"ם כתב (פ"ו מהלכות סוכה ה"ט) וז"ל "המתפלל רצה מתפלל בסוכה רצה מתפלל חוץ לסוכה". והב"ח (ס"י תרל"ט) פירש כוונתו שאם יכול לכוון בסוכה חייב להתפלל בסוכה דווקא, אבל אם אינו יכול לכוון בסוכה פטור.

מלשכת הגזית

מצוקת השידוכים ארה"ב

עצת מרן שליט"א לישועת הכלל כפי שנמסר לרב קהילת קול אריה בלייקוואד

במהלך התקופה האחרונה עלה למעונו של מרן שליט"א רב דהקהילה המעטירה והחשובה קהילת 'קול אריה' בלייקוואד ה"ה הגאון רבי משה פרץ שווארץ שליט"א לשאול עצה - לא לעצמו, אלא בשם של אלפי בנות ישראל הקרות בארה"ב שמצפות לישועתן, ולזיווג הנכון. הגאון רבי משה פרץ שווארץ שליט"א, נעמד כשליח ציבור ושאל בשם קהל עדת מרעיתו "קהל קול אריה" השואלים את שאלת הנצח יחד עם עוד אלפים ורבבות מאחב"י תושבי אמריקה:

מה לעשות עם מצוקת השידוכים הנודעת בארה"ב

מדובר במצוקה הידועה והמדוברת - "מצוקת השידוכים" כאשר לצערינו, אלפי בנות ישראל תושבי ארה"ב בנות טובות ומעולות, ממשיכות דרך האמהות, שזיווג מתעכב - ללא סיבה נראית לעין, וללא מענה ברור. והמה עדיין יושבות ומצפות לזיווג הבוש לבוא רבים דשו בבעיה, וועדות נבחנו, מאמרים נכתבו - אך הלב שותת, והמצוקה נמשכת. וכי עד מתי ימתינו? רבנו של עולם!!

וכי תשבו עד שילבן שער ראשם חלילה?

מרן שליט"א רהרר קמעה, ואמר לו בברירות עצה לישועה: לך כנוס את כל בני הקהילה... תודיע להם בשמי כדלהלן: כל בני הקהילה הזקוקים לישועה בעניין זה, יקבלו על עצמם להרבות בלימוד התורה, כגון לקבוע שיעור נוסף ביום, לזכות בנותיהן, וזה יהיה להן לזכות. יקבלו על עצמם שלא לדבר בקריאת התורה כלל, אפילו בין גברא לגברא. וזה גם יאה לזכות בנותיהן.

דברים אלו לא נותרו כתמרוז, אלא הפכו לדרך פעולה. עם שובו של הרב שליט"א לארה"ב, פתח בפעולות כבירות לריבוי התורה בקהילתו ואכן כבר בימים אלו, נפתח תוכנית מיוחדת לבני הקהילה ללימוד הש"ס בצוותא חזא כאשר כל אחד מבני הקהילה קיבל על עצמו לסיים מסכתא אחרת לזכות בנות הקהילה המצפין לזיווג.

ויה"ר שיהיה לזכותן ובקרבן נשמע בשורות טובות!!

מרן רבי אהרן קוטלר צוק"ל

צ"ל, הן בישיבת עץ חיים והן בישיבת חברון. כעשרים שנה לאחר מכן, בזמן שניהל רבינו את המערכה למנוע משבט "בני ישראל" בהודו לבוא בקהל - וכדעת זקני וגאוני הדור צ"ל, שיגר רבינו מכתב לרבי אהרן קוטלר צ"ל לסייע במערכה, ורבי אהרן צ"ל נאות לבקשת רבינו, ואכן בא בשנת תשכ"ב טרם פטירתו לארץ ישראל במיוחד עבור זה, וכינס את המועצת על פי בקשת רבינו.

ובידינו נשאר העתק מכתב שכתב רבינו להגרא"ק צ"ל בו הוא מבקש ממנו להשמיע דעת תורה בעניין זה, ואשר מכתב זה, החליט הגרא"ק לבוא בעצמו לארץ ישראל לכנס את מועצת גדולי תורה לגדור גדר ולעמוד בפרץ, וז"ל המכתב שנמצא לאחרונה בגנון הכתבים של ישיבת בית מדרש גבוה דליקוואד:

יום ג' ויקהל, לכבוד מרן פאר הדור הגאון האדיר וכו' ה"ה הרב אהרן קטלער שליט"א, אחדשה"ט בהוקרה הראוי להדר"ג. בטח כמה שמע כתרה"ה שהרב נסים הוציא הנחיות המחייבין מעכשיו כל רב בישראל לסדר קידושין (גם בלי גירות!) עם "בני ישראל", ובעוה"ר כבר היה בשבוע שעבר כמה מקרים, ואף שהרבה רבנים מסרבים ועומדים לפני הלחץ, צריכים חיזוק. ועכשיו עיני כל ישראל נתונים לכתרה"ה שזכינו בחסדי ה' לאורו, ויהיה נא למאור עינינו אם לשתוק או להרים קול מחאה, ואל ידמה בנפשו שיחריש ורווח והצלה יעמוד לנו ממקום אחר, שבע"ה אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים, ומפחדים שימצאו דרך ... אבל כתרה"ה יבין מזה אחריות הרובץ עליו בעת ובעונה כזאת שישמיע קולו ברמה על נסיון רב אחד או שנים לפסוק הוראה, ודבריו בוודאי יעשו רושם ולא יגעו עוד בתורתה"ק. ואקוה לשמוע ממנו (הכתובת למעלה) אם נוקט באיזה צעדים, שמעכשיו עתיד המערכה (ואם בכלל יש לערוך מערכה) תלוי כהכרעת כתרה"ה. המוקירו ומכבדו מאוד משה שטרנבוך

בשעה שהגאון ר' אהרן קוטלר צ"ל היה בארץ ישראל ונכנס לביתו של הגאון ר' איסר זלמן מלצר צ"ל, נכנס רבינו לשם, והציג ר' אהרן את רבינו לפני הגרא"ק ופירט לו היאך הוא קרוב. במעמד ההוא דיבר רבינו יחד עם שני גדולי הדור על סוגיא דמפרסת בגמ' בחולין, והרחיב לדון יחד עם הגדולים על דברי התוס' בחולין שם. בהמשך שאל רבינו קושיא חמורה בסוגיא שם, ור' איסר זלמן מלצר צ"ל אמר לרבי אהרן שישב לרבינו על שאלתו, ורבי אהרן השיב על קושיית רבינו, והעיד רבינו שבתשובתו השחיל את כל התורה כולה בחדא מחתא, התחיל מטהרות ודיבר על טריפה ועל אבר מן החי ועוד, ולא פסק והמשיך הלאה לדבר במשך כשעה או שלשת רבעי שעה בכל התורה כולה

לאחר המלחמה השתוקק רבינו לעלות לארץ ישראל כדי לקבל מתורתם של גדולי הדור שהתגוררו בארץ ישראל, ולבנתיים קיבל בקשה נרגשת ממרן הגאון רבי אהרן קוטלר צ"ל שביקשו לבוא ללמוד אצלו בליקוואד.

יש לציין כי רבי אהרן צ"ל כבר ביקש מיד לאחר שרבינו נתייתם מאביו צ"ל, שרבינו יבוא ללמוד יחד עם אחיו אצלו, אמנם אם רבינו סירבה בזמנו לשלוח את בניה, אך כעת לאחר שעברו שנים רבות, השתדל מרן הגאון רבי אהרן שוב פעם, וניסה לשדל את רבינו שיבוא ללמוד ולקבל תורה מפיו בישיבת לייקווד.

רבינו השיב לבקשת רבי אהרן, שברצונו לעלות לארץ ישראל ולירושלים עיה"ק, אולם רבי אהרן צ"ל לא קיבל את התשובה, והשיב לרבינו שהיות שלייקווד היא עיר התורה, הרי הוא כמו ארץ ישראל, והביא ראיה לזה מהא דאיתא בגמ' בכתובות (ק"א) שאסור לצאת מבבל לשאר ארצות ופרשי" שם, לפי שיש שם ישיבות המרביצות תורה תמיד, ובמאירי שם הוסיף בביאור הדברים וכתב וז"ל: "וכשם שאסור לצאת מארץ ישראל לחוצה לארץ כך אסור לצאת מבבל לשאר ארצות, שכל מקום שחכמה ויראת חטא מצויין שם דינו כארץ ישראל, וכמו שאמרו כל הדר בבבל כאלו דר בארץ ישראל שכל מה שאמרו לא אמרו אלא מפני שסתם חוצה לארץ אין חכמה ויראת חטא מצויין בה לישראל לרוב הצרות ועול הגליות שסובלים שם אלא אם כן על ידי עמל גדול וצער גלגול סבל הצרות וההתאש מהם לעבודת השם לשירידים אשר ה' קורא, וסתם ארץ ישראל חכמה ויראת חטא מצויין בה עד שמתוכם משיגים כבוד בוראם וזוכים ליהנות מזיו השכינה", ע"כ, והרי מבואר שמקום תורה בחו"ל הוא כעין ארץ ישראל, ואמר הגרא"ק צ"ל דאם כן אוכל לבוא ללייקווד ולזכות בזה למעלה כעין ארץ ישראל, [אם כי הדגיש שאין זה ממש כארץ ישראל אלא כעין ארץ ישראל].

ואכן קשר מיוחד היה לרבינו עם הגאון רבי אהרן קוטלר צ"ל שהיה גם קרוב משפחתו, שכן משפחתו של ר' אהרן צ"ל הוא משפחת פינס - ממשפחת הגרש"ז פינס צ"ל זקנו של רבינו שליט"א, אלא שר' אהרן צ"ל החליף משפחתו בזמן מלחמת העולם השנייה למשפחת קוטלר, ולאחרונה נמצאו כמה מהמכתבים שכתב רבינו להג"ר אהרן קוטלר צ"ל בצעירותו.

לאחר המלחמה התאכסן הגרא"ק צ"ל בבית הורי רבינו בלונדון, ואז זכה רבינו ללון יחד עמו בחדר אחד במשך כמה לילות. כמו כן רבינו שמע כמה פעמים שיעורים מהגרא"ק, על סוגיא דאינו מתכוון בשבת, ועל סוגיא דזמן בגיטין, ועל סוגיא דעשה דוחה לא תעשה. את השיעורים שמע רבינו במקומות שונים, הן בלונדון בישיבת הגר"מ שניידער

בהמשך לעובדות על שקידת וידיעת התורה שהובאו במדור זה בשבועות האחרונים הננו להביא עוד מעט עובדות בענינים אלו כפי שיכיל הגליון

משנן סימנים של קצות החושן בעל פה

סיפר אחד מתלמידי ישיבת חברון מהימים שלמד רבינו בישיבת חברון, את הנהגת רבינו בסדר שלישי בישיבה, שהיה מסתובב מצד לצד בישיבה ומשנן בעל פה סימנים בקצות החושן בעל פה. וכן סיפרו בני משפחת רבינו, כי בימי בחירתו היה רבינו לומד הרבה בספר קצוה"ח, והיה מסמן לעצמו ראשי פרקים מכל סימן כדי שבהילונו בדרך כשהיה חוזר לא ישכח את סדר הקצוה"ח.

ובענין זה סיפר אחיו של רבינו הגאון רבי אליהו שטרנבוך צ"ל ראב"ד אנטווערפן שראה את רבינו חוזר תשובות הריב"ש בעל פה על הלשון, והוסיף עוד שלא רק תשובות הריב"ש אלא גם תשובות אבני נזר היה חוזר בעל פה.

משמש כ'משיב' בישיבת חברון על כל הש"ס ורמב"ם

וספרי האחרונים

סיפר ראש ישיבת פורת יוסף הגאון רבי משה צדקה שליט"א, שזוכר הוא מילדותו שראה את רבינו עומד בישיבת חברון על יד הבימה והבחורים באים לשאול אותו שאלות 'היכן כתוב גמרא פלונית', והוא עונה לכל אחד ומצטט לשונות הגמרא בעל פה לכל השואלים. וכן ספיר הגאון הגדול רבי זלמן נחמיה גולדברג צ"ל, והוסיף שידוע לו שרבינו הישיבה ביקשו מרבינו שיקבע לימודו בסמוך לבימה כדי שיהיה נגיש לכל בני הישיבה שיוכלו לשאול אותו שאלות בכל מרחבי הש"ס והאחרונים.

ואף הגאון הגדול רבי ברוך מרדכי אזרחי צ"ל שלמד עם רבינו בישיבה באותה תקופה סיפר שעוד חקוק בזכרונו הימים הראשונים שהגיע רבינו לישיבת חברון, שנעשה רעש בישיבה ששמעו שהגיע ה'לונדונער עילוי' דפקיע שמיה שבקי בכל הש"ס בעיון, וכל העילויים הגדולים בישיבה השתוממו על זאת והחליטו לבחון ולתהות על קנקנו לבדוק אם יש דברים בגו, ולא מצאו בישיבה מי שיוכל לבחון... שכן לא היה מי שידוע כל הש"ס כולו בעיון, ועל כן נתקבצו ובאו טובי העילויים, כל אחד הבקי בחלק אחר, אחד שבקי טובא בסדר מועד בעיון, ואחד שבקי טובא בסדרי נשים נזיקין, ואחד שבקי בקדשים... וכך באו יחד ל'בימה' ששם היה ה'מעו' של הישיבה והתקבצו שם תמיד המופלגים והעילויים, וניגשו יחד לעילוי ר' משה שטרנבוך שישב בסמוך לבימה, והתחילו לבחון ולהריץ אליו שאלות מכל הש"ס כולו בעיון, והשתוממו בראותם את המחזה המופלא, איך הבחור משה שטרנבוך, עונה על כל שאלה בכל מרחבי הש"ס, מועד, נשים נזיקין, קדשים וכו', ועל הכל בעיון! ויהי הדבר לפלא ולשיחת היום בישיבה.

דרכי אורה

משולחנו של רבינו הגדול מרן ראש הישיבה הגאון רבי מאיר צבי ברגמן שליט"א

פרשת חוקת תשפ"ה (85)

יסוד תורה שבע"פ

ואת חקת התורה אשר צוה ד' לאמר דבר אל בני ישראל ויקחו אליהם פרה אדמה תמימה וגו' (י"ט, ב)

בפירש"י ויקחו אליהם - לעולם היא נקראת על שמך פרה שעשה משה במדבר עכ"ל. ור"ל שהרי לא עסק בה משה כלל רק אלעזר הוציאה ושחטה ושדפה, ולמה נאמר למשה ויקחו אליהם, וע"ז אחז"ל כדי שתקרא על שמו, והמהר"ל בנו"א ביאר הענין מפני שסוד פרה אדומה לא נגלה רק למשה (במדב"ר יט, ו') ולפיכך תלה פרה אדומה במשה שהוא עשאה כי הוא זה שהבין ענין המעשה יותר מן אלעזר, ומה הטעם נראה שדוקא פרה אדומה שעשה משה היתה למשמרת לדורות ולא פרה אחרת ע"ש, וגר' כונתו כד' האזה"ח שפי' ויקחו אליהם יקחו למה שאתה יודע ומכין בדבר לחיותך יודע סוד הענין ופלאו, ובה תהיה המצוה נעשית שלימה במעשה ובמחשבה הצריכה וכו' ואפשר שבכל דור ודור יכונו למה שידע משה ע"ש.

ושחט אותה לפניו

ונתתם אתה אל אלעזר הכהן הוציא אתה אל מחוץ למחנה ושחט אותה לפניו (י"ט, ג)
פירש"י ונתתם אותה אל אלעזר מצותה בסגן, ושחט אותה לפניו זה שחט ואלעזר רואה עכ"ל, אבל לד' רמב"ן אי"ז חיוב שתיעשה הפרה דוקא בסגן ולא ע"י כהן גדול, ובאמת לגבי שאר הפרות שלעתידי נחלקו תנאים בספרי אם צריך כהן גדול או דסי בהדיט ורק ה' הוראת שעה שתיעשה הראשונה ע"י אלעזר, וע"ש שביאר הטעמים ולעיל כ' בזה"ל: ונתנה לאלעזר להעשות לפניו אפי' ע"י זר, אבל הסגן יראה מעשיה כדי שתעשה על

כוונתו שלא יחשבו בה מחשבה רעה כאומות והשטן עכ"ל. ואפשר שמשו"ה מבואר במתני' רפ"ד הפרה שכל הפרות שנעשו אח"כ ג"כ צריך לעשות לפני הכהן גדול, ופרה שנעשתה שלא לפני הכה"ג פסולה.
ועוד נראה לבאר בזה, עפ"י מה שמצינו שינוי בלשון הכתוב בפרשת פרה אדומה ממ"ש בכל הקרבנות שהשחטה צריכה לעשות לפני ה' (ויקרא א') ושחט את בן הבקר לפני

וע"ל עפ"י מ"ש רמב"ן וזאת חקת התורה כלומר הנחלקת מן התורה והיא תורה שבע"פ ע"ש, והוא שאמר ויקחו אליהם ע"ד שפי' באזה"ח להלן עה"פ (כא, יז) באר חפרוה שרים וכו' כרוה נדיבי העם הם משה אשר הורידה לנו, ועמדו אחריו מקבלים ממנו זקנים ונביאים ואנשי כנה"ג ופירשוהו וגילו מצופניה, והוא אומרו כרוה נדיבי

העם, כי תורה שבכתב בלא תורה שבע"פ אין אדם יכול לשתות ממזימה, ואומרו במחוקק במשענותם הוא מה שהוסיפו לחדש בתורה חכמי הדורות, ואין זה אלא בחוקק בה חקיקה ואינו כמדת הראשונים שחפרו וכו', וגם זה אינו אלא במשענותם של ראשונים שכל דקדוק ודקדוק שידקדק בתורה צריך לפרשו עפ"י דבריהם, וכל דבר שלא יהיה מיוסד על פי דברי הקדמונים אין לסמוך עליו עכ"ל, וע"ז נאמר ויקחו אליהם שכל התושבע"פ הוא רק באופן שמיסד עפ"י משה, כמ"ש משה שפיר קאמרת, הכל עפ"י ה' ביד משה.

ה', ושחט אותו על ירך המזבח צפונה לפני ה', (שם ג') ושחטו פתח אהל מועד ועוד, אבל בפרה אדומה כתוב ושחט אותה לפניו ופרש"י שהכוונה היא לא לפני ה' אלא לפני אלעזר, ונמצא כביכול הכהן עומד במקום הקב"ה.

וי"ל לד' רמב"ן שפרה אדומה היא סוד תורה שבע"פ, ורבנו בחי הביא ג"כ את דברי חז"ל בתנחומא (ח'): ויקחו אליהם פרה אדומה אמר הקב"ה למשה אליהם פרה, לך אני מגלה טעם פרה אבל לאחרים חוקה ע"כ, והיינו דאף שנתגלה למשה טעם פרה אדומה, אבל לכל בני

ישראל הוא בבחי' גזירה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה ואין להם יכולת לחשוב בה מחשבות לטוב ולמוטב, רק הכהן המשיח אשר יהי' בימים ההם הוא עמוד תורה שבע"פ שבכל דור ודור, והוראתו כמשה מפי הגבורה בחר סיני, אצלו הוא הגילוי של תורה שבע"פ בכל דור, כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו, ובע"כ שדוקא הוא צריך לעמוד לעולם על עשיית הפרה אדומה.

חוקת התורה

והעיד מרן הגרא"ז עצמו מתוך ניסיונו האישי, כי זכה לתורה רק משום היותו סמל של צער וגייעה בתורה, ואם היתה לו אפי' תערוכת מועטה של עיסוק בעניינים אחרים, לא הי' זוכה לשום מעלה, כלשונו, והוא זצ"ל, הלא הי' עילוי עצום, מגדולי תלמידי ישיבת וולוז'ין וממעיני הדורות.

והנה, הגיון אנושי אולי יתמה: מדוע לא יוכל אדם מוכשר ומבריק ללמוד תורה לצד עיסוקים אחרים? אך התורה עצמה קובעת את כלליה: "אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה". דומה, שלכן גם לא פתחה התורה במילים "ואת חוקת הפרה" אלא דווקא בפרשת פרה אדומה דקדקה לכתוב "ואת חוקת התורה" ובפירש"י: "גזירה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה", משום שלשון זו חלה לא רק על מצוות הפרה עצמה, אלא אף על חוק ההתמדה והמסירות הנדרשת בלימוד התורה: דברי תורה מתקיימים רק אצל מי ששם ימים ויללות בלב שלם – לגמרי – על עסק התורה, מתוך גיעה, מסירות ודבקות. ואת חוקת התורה.

הטא מ' מריבה

וגו' ויקהלו משה ואהרן את הקהל אל פני הסלע ויאמר להם שמעו נא המרים קמן הסלע

קח את המטה והקהל את העדה אתה ואהרן אחיך ודברתם אל הסלע לעיניכם ונתן מימיני

הנה נוציא לכם מים, ונרם משה את ידו ויד את הסלע במטהו פעמים ויצאו מים רבים וגו', ויאמרו ד' אל משה ואל אהרן יען לא האמנתם בי להקדישני וגו' (כ, ח - י"ב) נראה בביאור הענין עפ"י מה שמצינו באשת עובדי' (מלכים ב' פ"ד) שאמרה אל בנה הגישה אלי עוד כלי ויאמר אליה אין עוד כלי ועמוד השמן, אבל קודם אמירתו לא פסק השמן ואעפ"י שבאמת כבר לא היו כלים ריקים, וביארתי עפ"י הגמ' תענית דכ"ה א' ההיא שיבכתא דקא בניה ביתא ולא מטי כשורי אתיא לקמי' דר"ח בן דוסא א"ל בניהי ביתי ולא מטי כשורי, א"ל מה שמך א"ל איכו א"ל איכו נמטי כשוריק, תניא הגיעו עד שיצאו אמה לכאן ואמה לכאן ע"ש, וצריך לפרש מה ששאל ר"ח בן דוסא לשמה, ובדבריו אמר 'איכו נמטי כשוריק', ונראה דנס נעשה למי שיש לו אמונת חכמים בכח הנביא והצדיק שיכול לעשות הנס ובכח זה נעשה הנס ע"י דברי הנביא והצדיק, ואותה האשה שבאת לר"ח ב"ד האמינה באמונה שלימה שבכח רחב"ד להאריך הקורות ע"י תפילתו, כי עבור קוצר קורות אין באים לצדיק אלא למומחה לבנין, ולכן שאל אותה על שמה ואמר 'איכו נמטי כשוריק' ר"ל ע"י כחך אני מתפלל שיאריכה הקורות וכן ה'. וכע"ז י"ל גם באשת עובדי' שהאמינה בכח דברי אלישע בהנס של שמן, וכל זמן שלא ידעה שאין עוד כלי וה' דעתה שיש עוד כלי וצריך הנס להמשיך, בכח אמונה זו המשיך הנס עד ששמועה מבנה שאין עוד כלי.

ולפי"ז נראה דמשה רבינו הבין מה דהקב"ה א"ל 'קח את המטה ודברתם אל הסלע לעיניהם', ה"י זה להראות להם שכבר ה' קצת כמ"ש (שמות יז) והכית בצור, ואם סלע נותן מימיו ע"י הכאה ודאי שיכול לתת גם ע"י דיבור, וכיון שיאמינו בזה ודאי יתן מימיו ע"י דיבור, ולכן הקהיל אותם ויאמר להם 'שמעו נא המורים המן הסלע הזה נוציא לכם מים', ורצה לשמוע מהם שהם מאמינים שבכחו להוציא מסלע מים ע"י דיבור, ובכח זה יוציא המים. אמנם הם לא ענו לו, וראה משה שחסר בהם האמונה השלימה שבכח משה הצדיק להוציא מים מן הסלע ע"י דיבור, אבל באמת ודאי שע"י הכאה האמינו, שהרי זה כבר ראו בחורב במאמר והכית על הצור, ולכן ה' מוכרח משה להכות בסלע.

אמנם חטא משה ואהרן ה' מה שאמר להם הקב"ה יען לא האמנתם בי להקדישני, דאעפ"י שבכח ישראל ה' חסרון באמונה להאמין שבכחך להוציא מים מן הסלע ע"י דיבור ולכן לא יכלת להוציא להם ע"י דיבור, אמנם אם אתם משה ואהרן הייתם מאמינים בי להקדישני ע"י הוצאת המים, שוב ע"י האמונה שאתם הייתם מאמינים כי כי בכחכם להוציא, בכח אמונה זו שוב הייתם יכולים להוציא המים וה' שמי נקדש על ידכם.

'ארורות הידים שכן זורקות'

ויאמרו ד' אל משה אל תקח אתו כי בדרך נתי אתו ואת כל עמו ואת ארצו וגו' ויטו אתו ואת קני ואת כל עמו עד בלתי השאיר לו שריד ויורשו את ארצו (כ"א, ל"ד - ל"ה) בפירש"י יוכי אותם משה הרגו כדא' בברכות בהרואה דנ"ד ב' וכו' עכ"ל, ושם תניא שהרואה אבן שבקש עוג מלך הבשן לזרוק על ישראל מברך 'שעשה נסים לאבותינו במקום הזה', וגרסי' אבן שבקש עוג מלך הבשן לזרוק על ישראל גמרא גמירי לה, אמר מחנה ישראל כמה הוי תלתא פרסי איזיל ואיעקך טורא בר תלתא פרסי ואישדי עליהו ואיקטלינהו אול עקר טורא בר תלתא פרסי ואייתי על רישיה ואייתי קוב"ה עליה קמצי ונקבנה ונחית בצוארי וכו' ומחיי' בקרסוליה וקטלי' עכ"ל. ובמד"ד דברים פ"א כ"א עוג ה' תולש הר זורק על ישראל ומשה ה' נוטל צרור ומזכיר עליו שם המפורש וסומכו, ישראל אומרים 'ארורות הידים שכן זורקות', ואמוריים אומרים 'ברוכות הידים שכן סומכות' עכ"ל חמד"ר, וצ"ע דהרי האמוריים קראו לסידון ועוג להילחם בישראל כמבואר במדרש שם, ומדוע בירכו את משה הסומך את ההר.

ונראה בזה עפ"י מה ששמעתי בישיבת לומז'ה דפ"ת מפ"י מו"ר הגה"צ ר' אליהו דהשניצר זצ"ל, שרשע אחד בא להגות'ם החפץ חיים זצ"ל ואמר לו שרצונו לעשות הצעה האחד תיראה מלחמת ישראל עם הגויים לפי מה שכתבה התורה, ושאלו ה' ה"ח מה עסקו לבאר הוראות התורה, ואל' אותו הרשע שרצונו להראות לכל דברי התורה מבאיים לידי גיחוך, ותחילת המחזה תהא על הדרך שבה שני המחנות יכינו את עצמם למלחמה, מצד א' מערכה של כלל ישראל על כל רבדיו, ומהעבר השני מחנות הגויים הבאים להילחם עם ישראל, ובמחנה ישראל יגש הכהן ויכריז מי האיש אשר בנה בית חדש וגו' מי האיש אשר נשא אשה וגו' מי האיש אשר נטע כרם וגו' ואח"כ מי האיש הירא ורך הלבב מעבירות שבידו ילך וישוב לביתו אפי' השח בין תפילה של יד לתפילין של ראש, כ"ש הנכשל בעבירות לה"ר ורכילות, עד שהלכו כמעט כולם לביתם ונטתו על הבמה רק כמה יהודים חלשים זקנים, והראה באצבעו על הה"ח ועוד כמה יהודים חלשים זקנים, ובדבריו צחק אותו אפיקורוס וגיחך מאוד. ונועץ אליו הה"ח ז"ל -- המשך, המשך, מדוע הפסקת את המשחק? תמשיך ותגלה את סוף המערכה כי היהודים החלשים האלו ינצחו את השונא כי לה' המלחמה, וזהו מלחמת ה' בשונאי ישראל, ורק היהודים הנקיים מעבירות הם יכולים להילחם מלחמת ה', והקב"ה יהי' בעזרים!

זהו כל עיקר יסוד מלחמה בישראל, וזהו מה שמשוה רבינו אמר לכלל ישראל בסו"פ דברים, מה נפחדתם בשמעכם כי אנשי כנען עם חזק הוא? ה' הוא הנלחם לכם, כאשר עשה אליכם לשני המלכים האלו לסידון ולעוג.

ונראה שזהו כוונת המדרש, בראות האמוריים שמשוה סומך את ההר והם לא ידעו שמשוה עושה זה בשם המפורש, רק העריצו את גבורתו הגשמית של משה רבנו וע"ז ברכו אותו ואמרו 'ברוכים הידים שכן סומכות', וזהו החילוק בין האדיאיות של כלל

'בואו חשבון' \ ג' עובדות יקרות מכבוד רבינו מרן שליט"א

על כן יאמרו המושלים באו חשבון (כ"א, כ"ז)

ב"ב דע"ח ב' א"ר שמואל בר נחמן א"ר יוחנן מאי דכתיב על כן יאמרו המושלים וגו' המושלים אלו המושלים ביצרם בואו חשבון בואו ונחשב חשבוננו של עולם הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה ע"כ.

'נארישע קינדער'

א. סיפר מרן שליט"א עובדא ששמע מרבינו הגדול מרן האבי עזרי צ"ל על מרן הח"ח זצ"ל, שבזקנותו המופלגת שהה עם רעייתו בבית נופש, והיו עמם שני בחורים כדי לשמור עליהם ולסייע להם. אירע והח"ח ורעייתו נרדמו, וב' הבחורים ניצלו את שעת הכושר כדי ללכת להתפלל מנחה בבהכ"נ הסמוך.

אדהכי והכי התעורר הח"ח, וכאשר שבו השניים אל משמרתם, הפטיר כנגדם ואמר: 'נארישע קינדער, מילאזט איבער אלטערע יידן און מיגייט דאווענען מנחה?' [בנים שוטים, משאירים יהודים זקנים והולכים להתפלל מנחה?].

'הזהרו בכבוד חכרכם'

ב. עוד סיפר מרן שליט"א ששמע מהגאון ר' אשר ליכטנשטיין זצ"ל עובדא שה' עם הגאון ר"ב קרויצער שנזדמן לבימ"ד א' בש"ק לפנות ערב, ושם ה' מנהג שהיו מתפללים מקודם ואח"כ ה' דורש שם מגיד א' עד הרבה לאחר שקיעת החמה, והגר"ב קרויצער הנ' ה' אורח שם באותו בימ"ד וסבר מתחילה שהדרשה תסתיים לעת ינטו צללי ערב לצורך תפילת מנחה וס"ג כנהוג, ובראותו כי השעה מתארכת והשמש יבא ויפנה, שקל בדעתו כדת מה לעשות, כי לא אריך ל' לצאת באמצע הדרשה מפני כבודו של אותו מגיד, אבל לעת פנה יום גמר בדעתו לצאת אט אט, דרך אחורנית עד הפתח, וכך עשה עד שהגיע אל פתח בית הכנסת כדקה א' לפני השקיעה, ועמד שם על אתר להתפלל תפלת מנחה דש"ק. אלא שדעתו לא ה' שלימה ונסתפק אם אכן כך ה' ראוי לנהוג, עד שנמנה וגמר לעלות מיד למחרתו ביום א' שם פעמיו לבני ברק, לשאול פי רבינו החזון איש זצ"ל על דרך הראוי לעשות בכה"ג.

וכן סיפר הגרא"ל זצ"ל: נכנסתי אל בית רבינו החזון"א זצ"ל, ואני רואה שם את הגר"ב קרויצער נרעש, והוא סיפר לי כמין ימא לטיגנא ששאל כעת את מרן החזון"א מה לעשות כשנמצאים בדרשה ועוד לא התפללו מנחה והשמש עומדת לשקוע, והחזון"א לא הצליח להבין את הספק, כי לצאת מהדרשה היינו להלבין פני הדרשן ולבזות ת"ח, ואין תפילת מנחה תדחה זאת? ובודאי אין שום היתר לצאת...

הש"ס של הרב רודמן (לרגל יום ה'צ"צ י"ד תמוז)

ג. עוד סיפר רבינו שליט"א מה ששמע מהגר"י רודמן זצ"ל, שבהיותו בן י"ד שנה למד בישיבת סלבודקה שבקובנה, ובער"ה קיבל על עצמו לסיים הש"ס כולו במשך זמן חורף עד פסח. והנה בכ"ט תשרי, עוד טרם התחיל הזמן, הגיעה ידיעה להנהלת הישיבה כי אביו ז"ל נסתלק לבית עולמו (מאמו כבר התיתם בגיל ז' שנים). הסבא מסלבודקה ה' אמור להודיע לו על השמועה הקשה, וכיון שידע על הקבלה שלו מערב ר"ה לסיים את הש"ס בזמן חורף, שמר בלבו את הידיעה על פטירת אביו, עד לאחר

רבינו שליט"א עם הגר"י רודמן והגר"י הוטנר

סיימו את כל הש"ס, שזה ה' לאחר שכבר עברו ששה חדשים מאז שהתייתם מאביו. רק אז, ניגש אליו ה'אלטער' ובפיו 'שמועה ישנה', וכמתנצל על איחור מסירת הידיעה, הוסיף ואמר: 'הש"ס שלך שוה יותר מן הקדיש'...

ישראל לאמוריים, כלל ישראל בראותם גבורת עוג בזרקו את ההר עליהם, אמרו: 'ארורות הידים שכן זורקות', ואילו האמוריים בראותם לפי דעתם גבורת משה בסומכו את ההר והר"ג גבורה יותר גדולה מאשר לזרוק הר, מיד העריכו גבורתו ואמרו 'ברוכות הידים שכן סומכות', אעפ"י שזה ה' נגדם אבל הגויים כורעים ומשתחוים מול כח פיזי, בראותם גבורתו של משה בתוך המלחמה אעפ"י שה' זה נגדם, מיד השתחוו וברכו לגבורה על כח ועוצם ה'יד, אמנם לא זה דרכם של בני ישראל, 'ארורות הידים שכן זורקות' ה' דברי כלל ישראל, כי לה' הישועה ומה ערך לכח בשר ודם.

מכירת חבד

ממרן ראש לראשי הישיבות רבינו הגר"ד פוברסקי שליט"א

בד בבד | על התורה

היה צורך שיצאו מים רבים משום שלא היה בהם קדושה, ולכן אין נפקא מינא בין המים לעדה, למים שהוא לבהמתן, ואשר על כן לא כתוב מלת את עכ"ד. ולפי זה אפשר אתי שפיר מה ששאלנו לעיל, דלאורך הארבעים שנה היה לבני ישראל מים מבארה של מרים שהיו ודאי קדושים וטהורים מלא ברכה, ואם כן ברור לכאורה שגם המים היו נבלעים באיברים כמו המן, ולא היו צריכים כלל ישראל לצאת בין לקטנים בין לגדולים, אמנם עכשיו ששתו מים שאינם קדושים וכדלעיל, על כרחך שכבר היו צריכים לצאת, ולכן דוקא עכשיו חששו שזמא יתפח במעיהם (יד אב)

שבת העליה לתורה של רבינו שליט"א

היה זה בראשיתו של חדש תמוז תשי"ד מספר בזיכרונותיו הגאון רבי שמואל שולזינגר זצ"ל. רבה של קרית אתא התקיימה אז הכנסייה הגדולה הרביעית של 'אגודת ישראל' בירושלים, ולמחרת היתה בבני ברק שמחת הנישואין של מרן הגאון רבי ברוך דוב פוברסקי שליט"א, והגיעו אורחים נכבדים מחו"ל הן לכנסייה הגדולה והן לחתונה, ומרן הרב מפוניבז' זצוק"ל הביא חלק מן האורחים לבקר בישיבת פוניבז', ובש"ק פרשת חוקת התקיימה בישיבה שבת שבע ברכות, לכבוד השמחה הגיע לישיבה מרן הגאון רבי אהרן קוטלר זצוק"ל, לאחר תפילת מוסף עלה על הבימה מרן הרב זצוק"ל והביא את דברי הילקוט שמעוני בפרשת השבוע, פרשת חוקת, 'ושרף את הפרה לעיניו': וישרוף את בית ד' ואת בית המלך ואת כל בתי ירושלים ואת כל בית גדול שרף באש, ולמה הוא קורא אותו הבית הגדול אלא זה בית מדרשו של רבי יוחנן בן זכאי ששם היו מתניין גדולתו של הקב"ה. 'ולקח': זה נבוכדנאצר. 'עץ ארז ואזוב ושני תולעת': זה חנניה מישאל ועזריה. 'והשליך אל תוך שריפת הפרה': קטל המון שבידא די נורא 'ואסף איש טהור': זה הקב"ה. 'את אפר הפרה': אלו גלויותיהם של ישראל. 'במקום טהור': זה ירושלים שהיא טהורה. עכ"ד. ובדברי המדרש הללו הזמין את מרן הגאון רבי אהרן זצוק"ל למסור שיעור על המסכת הנלמדת בישיבה. הציבור היה נרגש חלפו אך תשע שנים מן השואה האיומה, הפצעים עוד לא הגלידו, כל הרס מבצרי התורה ותחילת השיקום אחרי השואה נגלו אז לעיני הציבור ונחרתו כבציור חי מדברי מרן הרב מפוניבז' שנקבו וירדו למעין השיתין של דמעות ישראל, הישיבות הקדושות, הניצולים מכבשן האש, הלא המה אשר המשיכו והנחילו את התורה לדור הבא, והנה הם עומדים לפנינו פה מרן הרב ומרן הגאון רבי אהרן, ממשיך לספר הגר"ש שולזינגר ביום שני שלאחריו הגיע לישיבה הגאון הגדול רבי אליהו מאיר בלוק זצ"ל ראש ישיבת טעלז קליוולנד מרן הרב עלה על הבמה ואמר, מכל ארץ ליטא שרדו אחרי השואה שלשה ראשי ישיבות מרן הגאון רבי אייזיק שר זצוק"ל נפטר, ונשארו רק שנינו שרידי ראשי הישיבות דליטא, לפני י"ג שנה בא הגאון לקליוולנד שהיתה מבצר הרפורמים באמריקה יסד בה מחדש את הישיבה, ובהצלחה גדולה מאד, וכיבדו לומר שיעור שרידי ראשי הישיבות מלפני החורבן הצטיירו בעיני רוחו של מרן הגאון מפוניבז' כמלאכי הצלה שהותירם הקב"ה להמשיך את מסורת לימוד התורה בישראל.

מלאכה במים האם פוסלת – ורחץ במים (י"ט י"ט)

האומנים שמתקנים גלגלים של מכוניות, ויש להם חבית חצויה לאורכה, ונותנים בה מים ומכניסים שם הגלגלים, ואם יש נקב יוצא אויר מאותו נקב, ואז ניכר במים בועות בועות וכך יודעים הם שיש נקב בגלגל, וכן אחר שתיקנוהו בודקים אותו שוב שם באותם מים לבדוק אם הסתימה נעשתה כהוגן, מה דינם של מים אלו לענין נטילת ידים, אי חשיבי כמים שנעשו בהם מלאכה. מחד גיסא נראה דהוא כדין הבודק כלי אם ניקב, וכך הסכים מרן רבי ברוך דוב פוברסקי שליט"א ר"י פוניבז' [אמנם יש מקום לומר דקיל טפי, שהרי אין המים פועלים ולא נכנסים לתוך הגלגל, אלא יוצא אויר מתוך הגלגל ועובר תוך המים וכך ניכר שיש פה נקב, וי"ל דקיל טפי וכן הסכים רבי יוסף ליברמן שליט"א מחבר ספר משנת יוסף, ונראה דמאחר דכל הך דינא דבדיקת נקבים הוא פלוגתא, ואין ברורה הסברא להחמיר בזה כ"כ, נראה דיש לצרף זה להקל במקום צורך, אלא שיש ליזהר מאחר שבדרך כלל מים אלו מלוכלכים מאוד ונשתנה מראהו, אבל באופן שלא נשתנה מראהו שפיר יש מקום להקל, אלא שיש מקום להחמיר מחמת שנמאסים משתיה]. (ארחץ בנקיון כפי)

יען לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל לכן לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ אשר נתתי להם (במדבר כ' י"ב)

שמעתי ממרן הגאון רבי ברוך דוב פוברסקי שליט"א הערה נפלאה, שכאן מובאר שהקב"ה אמר למשה רבינו רק את החלק הזה שהוא לא יכניס את כלל ישראל לארץ ישראל, אבל יכול להיות שיכנס לחוד בלי להכניסם, והרי ידוע שעיקר הגזירה היתה שהוא בעצמו לא יכנס כלל כמו שכתוב (דברים ג' כ"ז) כי לא תעבר את הירדן הזה ואם משה רבינו בעצמו לא יכול להיכנס ודאי שגם לא יוכל להכניס את הקהל א"כ מדוע כאן התורה כותבת רק את החלק שלא יכניס את הקהל הלא התורה היתה צריכה לכתוב יותר מזה שגם אתה בעצמך לא תיכנס ולא רק שלא תכניס את הקהל. (עזרת אליעזר)

וידבר העם וגו' ונפשנו קצה בלחם הקלקל (כ"א ה')

אמרו עתיד המן הזה שיתפח במעינו. רש"י.

ולכאורה קשה דהרי זה היה בשנת הארבעים במדבר סיני, ואמאי לא פחדו עד עכשיו במשך כל השנים. ונ"ל דאפשר לבאר על פי מה שדייק הגאון רבי ברוך דוב פוברסקי שליט"א בענין הכאת הסלע על ידי משה, דהנה בפסוק יש שינוי לשון בין צווי והבטחת ה' (כ' ח') לבין פעולת משה (כ' י"א) דבתחילה כתיב והוצאת להם מים מן הסלע והשקית את העדה ואת בעירם. אמנם אחר כך כתיב ויצאו מים רבים ותשת העדה ובעירם. וצריך ביאור אמאי בציווי לא כתוב מלת רבים, ועוד צריך ביאור אמאי בציווי נאמר העדה ואת בעירם, ואילו אחר כך כתיב העדה ובעירם, בלי מלת ואת, וביאר הנ"ל דאילו היה משה מדבר אל הסלע לא היה צורך למים רבים, היות והמעט היה מתברך במעיהם מחמת הקדושה היתירה, וע"כ כתיב ואת בעירם, שחלוק הוא המים לעדה שיש בו ברכה זו מהמים לבעירם שאין בה ברכה זו. אמנם אחר כך על ידי שהכה את הסלע

הספדו של חכם

הרמב"ם בפ"ד מהלכות אבל כתב : מצות עשה מדבריהם להספיד את המת. ובפרק י"ב שם כתב ההספד כבוד המת הוא. ושם בהלכה ב' כתב : כל המתעצל בהספדו של חכם אינו מאריך ימים. ומקורו בשבת ק"ה ב' אמר ר' יהודה אמר רב כל המתעצל בהספדו של חכם ראוי לקבורו בחייו, ושם, אמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן כל המתעצל בהספדו של חכם אינו מאריך ימים, מדה כעד מדה, ע"כ. ולכאורה יש להעיר בדברי הרמב"ם אלו שהרי בפשוטו אין ענינו להעתיק כאן דברי מוסר ואגדה, והלכות אבילות והספד נאמרו כאן, וא"כ יש לעיין מזה ההלכה שנאמרה בדברים אלו שהמתעצל בהספדו של חכם אינו מאריך ימים.

והנה מצות הספד נאמרה על כל אדם מישראל שמת, וא"כ הרי היה יתכן לומר שגם ת"ח שמת אין בחיוב הספדו מצד דיני הספד יותר משאר בני אדם, אלא שהרי יש

גם מצות כבוד ת"ח וכבוד תורה, וממילא שנוסף בזה גם בהספדו חיוב מיוחד מצד מצות כיבוד ת"ח, אולם לפי"ז אין מקום לומר שהמתעצל בהספדו של חכם אינו מאריך ימים, שהרי לא נאמר ענין זה גבי מתעצל בכבוד ת"ח, וכן ליכא דין זה במתעצל בהספדו של כל אדם, וא"כ למה יוחמר עונשו של המתעצל בהספדו של חכם.

ואשר ע"כ נראה שלמד הרמב"ם מד' הגמרא אלו שנתרבה בזה דין מיוחד בהלכות הספד ומצותו, והוא ענין הספדו של חכם, ואין זה רק דין כבוד ת"ח בעלמא אלא שהיא חפצא אחרת של הספד, ובדיני הספד ענין מיוחד הוא הספדו של חכם, ולכן גם עונשו חמור, ויסוד הדברים בהספדו של חכם הוא לימוד מעמיק בחייו של חכם וכן לימוד מעמיק בסוגית הסתלקותו של חכם מן העולם, סוגית מיתת צדיקים היא סוגיא עמוקה וכלולים בה כל גדרי חיי עוה"ז וחיי העוה"ב, אשר ראוי להתבונן בזה ולהבינה, ואמנם הרבה תועלת תצמח לכל אחד מהספדו של חכם, ועי"ז הוא גם תועלת וזכות רבה לחכם שנפטר, ראוי לדעת כי במיתתו של חכם נעשה העדר גדול בעולם העדר של תורה וכבוד שמים, ומתוך ההספד צריך להביא תוספת כבוד שמים והשלמתו בעולם וזהו ע"י התבוננות ולימוד כל מסכת חייו של ת"ח שהוא אורח חיים מיוחד, חיים של תורה, וכשאמרו חז"ל במס' אבות יפה שעה אחת של תשובה ומע"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב, הרי על אחת כמה וכמה חיים שלמים עשירות שנים של ת"ח, הרבה יש ללמוד מזה, והוא הוא הענין המיוחד בהספדו של חכם.

ואי' בשבת ל' א', אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע הודיעני ה' קצי, אמר לו גזירה היא מלפני שאין מודיעין קצו של בשר ודם וכו', ולהלן שם אמר לו בשבת תמות, אמר דוד אמות באחד בשבת, א"ל כבר

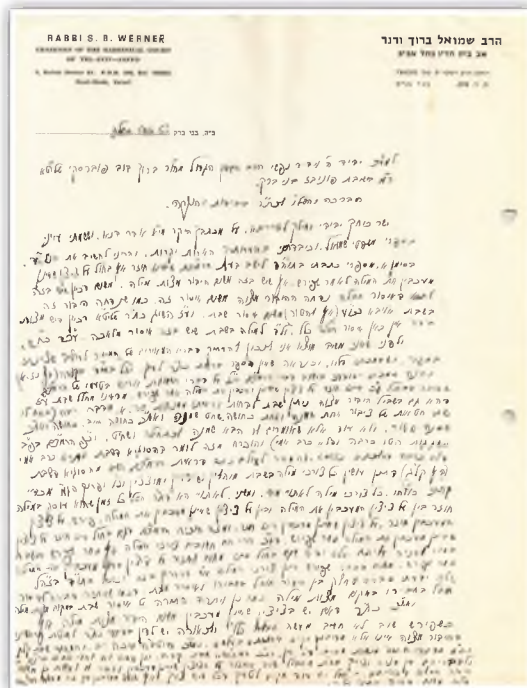
הגיע מלכות שלמה בנך ואין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא, אמות בערב שבת, א"ל כי טוב יום בחצרך מאלף, טוב לי יום אחד שאתה עוסק בתורה וכו', יעו"ש. ופירש"י על בקשתו של דוד שימות באחד בשבת, שיוכלו להתעסק בי ובהספד, ע"כ. ולפי"ז הרי כשבקש אח"כ שימות בע"ש, היה נוח לו להפסיד יום מחייו ולמות בע"ש כדי שיוכלו להתעסק בהספדו, דוד המלך היה מופלג בענוותנותו עד שקרא על עצמו ואנכי תולעת ולא איש, בודאי לא דרש כבוד עצמו בענין הספדו כלל.

אולם יודע היה דוד המלך גודל ענין הספדו של חכם, כמה מתרבה עי"ז כבוד שמים וקדוש שמו יתברך, ומה רבה התועלת בהתעוררות הגדולה על ידו, והיה מוכן להקריב יום מחייו, שיוכלו ישראל להתעסק בהספדו של חכם כראוי, ועי"ז השיב לו הקב"ה כי טוב יום בחצרך וכו'. והנה עומדים אנו כעת בהספדו של חכם מובהק, ידיד נפש זה רבות בשנים, מיום בואו לשכון בגבעת הישיבה דפוניבז' לפני

ארבעים שנה, דבוקים היינו יחדיו עם החכם המנוח הרב ר' שמואל ברוך זצ"ל, ועתה מן הראוי לכבדו ולהספידו להתעורר ולהתעלות בהספדו של חכם.

בתהלים פרק ט"ו כתוב מזמור לדוד ה' מי יגור באהלך מי ישכון בהר קדשך וגו', הר קדשך זו ירושלים, אשר היא מסביב למחנה שכינה הוא ביהמ"ק, ליליד ירושלים מעלה מיוחדת שהרי משכנו בהר הקדש, ורש"ב זצ"ל הוא יליד ירושלים שנתקדש בקדושתה גדל באוירה שבדור הקודם בחיי עוני ודוחק מלאי הוד וקדושה. ואיתא בילקוט שם, כתיב נאם ה' אשר אור לו בציון ותנור לו בירושלים (ישע' ל"א), וכתיב ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה (זכרי' ב'), אמר דוד אם חומת אש מבחוץ וכבוד מבפנים מי יכול לשרות בתוכה ה' מי יגור באהלך, ע"כ. גם בכל א"י לא שייך לחיות בחיים רגילים של באי עולם בעלמא, קדושת א"י אינה סובלת חוטאים, ולמעלה ממנה ירושלים בקדושתה, חומת אש סביב לה וכבוד ה' בתוכה, ועי"ז אמר דוד מי ישכון בהר קדשך ומונה והולך הולך תמים ופועל צדק וכו', אין הענינים האלה קלים כלל, כל מעלה שקולה ומודדה וסגולותיהן נפלאות, וכל אלו מצויות היו במדה מרובה אצל המנוח הגרש"ב זצ"ל.

...ואמנם המנוח זצ"ל היה מומחה באופן מיוחד בזאת לדעת ולהבחין מיהו הת"ח האמיתי שיראתו קודמת לחכמתו אשר עליו נאמר ואת יראי ה' יכבד, וכבר בתחלת ביאתו הנה לפני מ' שנה ידע להדבק במרנן בעל החזון איש זצ"ל והגאב"ד דפוניבז' זצ"ל, ויבלחטו"א ראשי הישיבה שליט"א להיות איש אמונם, ועי"ז נאמר ואת יראי ה' יכבד.

מיוחד- מכתב מהגרש"ב ורנר זצ"ל לדביו מרן שליט"א להשגות ששלח לו רבינו שליט"א על ספרו משפטי שמואל.

משנת רמ"ה

ממשנת רבינו מרן ראש הישיבה הגאון רבי משה הלל הירש שליט"א

פרשת חוקת תשפ"ה

רצון עז לידעת והכנת התורה – מכח מידת הענוה

מתן שכרה לעוה"ב.

נמצא אם כן, שכדי להגיע ללימוד תורה כראוי חייב אדם להגיע למידת הענוה כלפי הקב"ה, שמכיר גדלותו ומבטל עצמו כלפיו, ומוכן לבטל את כל צרכיו למען לימוד התורה. ומה שמצינו שהלומדים נעשים אויבים זה לזה, יש לבאר על פי דברי חובות הלבבות (שער הכניעה פ"ו), וזה לשונו: 'והשישי, שיהיה יקר רוח וגבה נפש בעניני העוה"ב, שלא יספיק לו מהם מה שיזדמן, ולא יאמר די בונה שתמצא ידו מהם, אבל ימעט בעניניו מעשהו ועבודתו ויכלתו והשתדלותו, ותגבה נפשו אל מה שלמעלה מזה תמיד'. דהיינו, שאדם שמכיר בגדלותו של הקב"ה, אזי מחמת כן הוא מחשיב מאוד את תורתו, ומתאווה ללמוד ולקיים את מצוותיו, ומאחר והתורה חשובה מאד בעיניו, ממילא אם אומרים לו שטעה בלימודו זה איכפת לו מאוד! ולכן נעשים אויבים זה לזה! ונמצא שאין כאן סתירה לענין 'ומדבר מתנה', אלא אדרבה זה מגיע מכח זה. ומה שלבסוף נעשים אוהבים זה מגיע מכח מידת הענוה, אבל שעת הלימוד היא שעת מלחמה, כיון שזה הדבר החשוב לו באמת!

ונמצא שאדרבה, בחור שלא איכפת לו כשאומרים לו שטעה, אין זה מגיע מכח מידת הענוה, אלא מכח מידת הגאווה! שמחמתה אינו מעריך כראוי את הקב"ה ותורתו, ולפיכך לא איכפת לו אם טועה בלימודו. ומעשה היה עם הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, שעבר עם איזה גביר ליד בית המדרש, ושמעו את צעקות הבחורים מתוך ריתחא דאורייתא, והיה איכפת לגביר מדוע מתנהגים כך, שהיה אדם מתורבת... אמר לו הגר"י אברמסקי, אם מישוהו יזרוק אבן על החנות שלך, האם לא תצעק? אצל הבחורים הללו התורה היא החנות שלהם, ואם הוא אומר סברא ומישוהו סותר לו אותה הרי שזרקו לו אבן על החנות, ואין לא יצעק?

אצל הגר"י סלטנר היו תלמידיו עוסקים בלימוד בחבורה, והיו שם צעקות גדולות, בביטויים חריפים מאוד, שכן היה איכפת להם מלימוד התורה, וכך רצה הגר"י שיהיה, דמי שאינו נוהג כן היינו שחסרה לו איכפתיות לתורה. ואידע פעם שקיבלו תלמידיו על עצמם ללמוד 'תורה לשמה', וישבו ולמדו בנחת בלא צעקות, כדי שלא יגיעו לידי נגיעות אישיות. וכשראה זאת הגר"י אמר להם, 'לשמה' אני רואה כאן, אבל 'תורה' אינני רואה... והיינו שאדרבה, כן היא צורת הלימוד הראויה.

אך יש להדגיש, שה'איכפתיות' ללימוד התורה מחמת ענוה אינה מתבטאת רק בכך שמפריע לו כשאומרים לו שטעה, אלא בעיקר בכך שמסכים לעמול להתייגע ולשבור את הראש' בניסיון להבין כל דבר מלימודו, ומתאמץ ומזיע ע"מ להבין באמת את עומק הסברא של הראשונים והאחרונים, וכן שמתמסר לדעת את התורה גם בלימוד בסדרי בקיאות, במאמץ להספיק ולזכור את הלימוד.

כל אחד צריך להתחזק בזה, שיהיה איכפת לו בכל סוגיא שלומד לדעת אותה בעומק ובהבנה מתחילתה ועד סופה, וכן לדעת ולהספיק בבקיאות, ולגדול ת"ח, ובזכות זה נזכה לסייעתא דשמיא והצלחה בלימוד התורה, אמן.

כתוב בפרשה (במדבר כא יח-כ), 'באר חפרוה שרים, כרוה נדיבי העם, במחוקק במשענותם, וממדבר מתנה. וממתנה נחליאל, ומנחליאל במות. ומבמות הגיא אשר בשדה מואב ראש הפסגה, ונשקפה על פני הישימון'. ובמסכת עירובין (נד) דורשת הגמרא פסוקים אלו, וזה לשונה: מאי דכתיב וממדבר מתנה, וממתנה נחליאל, ומנחליאל במות, ומבמות הגיא. אמר ליה, אם אדם משים עצמו כמדבר זה שהכל דשין בו תורה ניתנה לו במתנה, וכיון שניתנה לו במתנה נחלו אל, שנאמר וממתנה נחליאל, וכיון שנחלו אל עולה לגדולה, שנאמר ומנחליאל במות. ואם מגיס לבו הקדוש ברוך הוא משפילו, שנאמר ומבמות הגיא. ואם חוזר בו הקדוש ברוך הוא מגביהו, שנאמר כל גיא ינשא'. ומבואר שהתורה ניתנת לענוים, ובורחת מבעלי גאווה.

והנה נאמר עוד בפרשה (שם פסוק יד), 'על כן יאמר בספר מלחמות ה', את והב בסופה, ואת הנחלים ארנון'. ואיתא בקידושין (ל): 'אשרי הגבר אשר מלא את אשפתו מהם, לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער. מאי את אויבים בשער, אמר רבי חייה בר אבא, אפילו האב ובנו הרב ותלמידו שעוסקין בתורה בשער אחד נעשים אויבים זה את זה!'. ואינם זים משם עד שנעשים אוהבים זה את זה, שנאמר את והב בסופה, אל תקרי בסופה אלא בסופה'. ויש לתמוה, שהרי מידה זו שנעשים אויבים זה לזה מגעת לכאורה מכח מידת הגאווה, שאינם מוכנים לוותר על דעתם, ואין זה מתיישב עם דרשת חז"ל מהפסוק 'וממדבר מתנה' שאין התורה מותקיימת אלא במי שמושים עצמו כמדבר.

והנה ידועים דברי המדרש תנחומא בפרשת נח (סי' ג'), 'מאי לא תימצא בארץ החיים, וכי בארץ המתים תמצא, אלא שלא תימצא תורה שבעל פה אצל מי שביקש עונג בעולם תאוה וכבוד וגדולה בעולם הזה, אלא במי שממית עצמו עליה, שנאמר זאת התורה אדם כי ימות באהל. וכך דרכה של תורה, פת במלח תאכל, ומים במשורה תשתה, ועל הארץ תישן, וחיי צער תחיה, ובתורה אתה עמול וכו', וזו היא תורה שבעל פה, שהיא קשה ללמוד, ויש בה צער גדול, שהיא משולה לחשך, שנאמר העם ההולכים בחשך ראו אור גדול, אלו בעלי התלמוד שראו אור גדול, שהקב"ה מאיר עיניהם באיסור והיתר בטמא ובטהור'.

ועל פי זה מיישב המדרש סתירה, שמחד גיסא אמרו חז"ל (שבת פח) שבקבלת התורה כפה הקב"ה על ישראל הר כגיגית, ומאידך, מצינו (שם) שהקדימו ישראל 'נעשה' ל'נשמע' [ראה תוספות שם ד"ה כפה]. אלא שאת ה'נעשה' ונשמע' אמרו על תורה שבכתב, 'מפני שאין בה יגיעה וצער והיא מעט', אבל על תורה שבעל פה הוצרך לפנות עליהם הר כגיגית, לפי שיש בה דקדוקי מצות קלות וחמורות, והיא עזה כמות וקשה כשאל קנאתה, לפי שאין לומד אותה אלא מי שאוהב הקדוש ברוך הוא בכל לבו ובכל נפשו ובכל מאוודו וכו', שכל מי שאוהב עושר ותענוג אינו יכול ללמוד תורה שבע"פ, לפי שיש בה צער גדול ונדוד שניה, ויש מבלה ומנבל עצמו עליה, לפיכך

חוראת שעה

אחר המלחמה - חיזוק בתורה בשבועות האחרונים של ה'זמן'

אנחנו נמצאים עכשיו אחרי המלחמה, היה מצב שהיינו צריכים הצלה, והקב"ה באמת הציל אותנו, וזה מחייב 'הכרת הטוב'. אמנם יש דבר שהקב"ה לא הציל אותנו, וזה הפחד והבלבול שהיו בציבור, שאדם הלך לישון עם פחד שעוד מעט הוא צריך לקום, וכל הזמן לא היה שרוי במנוחת הנפש. דבר זה היה עונש מאת הקב"ה! ועונש בא על חטא, וכדי לכפר על החטא צריך לשוב בתשובה. נמצא שחוק מחיוב הכרת הטוב על הצלתנו, אנו צריכים גם להבין שהיה כאן עונש, ולשוב על ידי חרטה ויודוי ועזיבת החטא!

ומה אנו צריכים לקבל על עצמנו, שיהיה גם בתורת 'הכרת הטוב' וגם בתורת 'תשובה'? יש כמובן דברים רבים, אבל העיקר זה תורה ותפילה. לגבי תפילה, כל אחד מבין שצריך להתחזק בתפילה, ועליו לחשוב כיצד לעשות זאת.

ולגבי תורה, יש עכשיו חמשה שבועות עד סוף הזמן, וכל אחד צריך לקבל על עצמו ללמוד מעתה עד סוף הזמן לכל הפחות עשר שעות ביום! ובדיעבד, מי שמרגיש שזה בלתי אפשרי עבורו, ילמד רק תשע שעות ביום. אבל לכתחילה עשר שעות לכל הפחות, וכל המרבה הרי זה משובח. וב'שישי שבת' צריך להיות לכל הפחות שמונה שעות.

כל אחד מחויב בזה! ללמוד בכל יום עשר שעות לכל הפחות, ובשישי שבת שמונה שעות לכל הפחות, זה חיוב ממשי על כל אחד, כהכרת הטוב לקב"ה על שהציל אותנו מן המלחמה, וכתשובה על החטא. הקב"ה העניש אותנו על שחטאנו בביטול תורה! חטא זה הביא עלינו את הפחד שעברנו בימים אלו! וכדי לעשות תשובה ולתקן חטא זה של ביטול תורה אנו מחויבים לקבל על עצמנו את הקבלה הזאת!

הקב"ה יעזור שעל ידי קבלה זו יימחל לנו החטא של ביטול תורה, וכשהקב"ה יראה שאנחנו רוצים להיות בנינים שלו הוא יקרב אותנו אליו, וזה יתן לנו את כל הברכות וההצלחות והסייעתא דשמיא.

בגדר דין ביטול חלון באוהל המת

ביאור הגר"ח שהעברת הטומאה תלויה בשם 'חלון'

בחידושי הגר"ח שם (סטענציל, ד"ה ונראה) הוכיח מכך ש'חלון' העשוי לאורה' שיעורו פחות מטפח, ואף על פי כן הטומאה עוברת דרכו, שטומאה יכולה לעבור אף דרך נקב קטן מטפח, אלא שיש הלכה שטומאה עוברת רק ב'פתח' ולא ב'נקב', ואם החלון ראוי לתשמישו יש כאן 'פתח' המביא את הטומאה, אבל אם החלון אינו ראוי לתשמישו אין כאן 'פתח' אלא 'נקב', ואז החלון חוצץ בפני הטומאה. וביאר, שלפיכך חלון העשוי לתשמיש שיעורו בטפח, שכן רק בשיעור זה הוא ראוי לתשמישו ונקרא 'פתח', ואילו חלון העשוי לאורה שיעורו קטן יותר, שכן ראוי הוא להכניס אורה לבית אף כשאין בו טפח, ונקרא 'פתח' גם בשיעור של 'כמלא מקדח גדול'.

קושיית המקדש דוד' מדוע דבר המקבל טומאה אינו מבטל את החלון

והנה הגמרא בב"ב שם הקשתה על דברי שמואל, מדוע הוצרך לומר שהטעם שרקיב אינו מבטל את החלון הוא מפני שאין דעתו להשאירו שם לעולם, תיפוק ליה שהוא מקבל טומאה, והדין הוא שכל דבר המקבל טומאה אינו חוצץ בפניה.

ובמקדש דוד (טהרות ס"ו מט אות ג) תמה על קושיית הגמרא, שהרי טעם הדבר שמועיל מיעוט בחלון לבטל העברת הטומאה לפי שאין החלון ראוי עוד לתשמישו, ושוב לא מיקרי 'פתח' אלא 'נקב' [וכפי שנתבאר לעיל בדברי הגר"ח], ואם כן, אף כשמניח בחלון דבר המקבל טומאה ומבטלו שם הרי אין החלון ראוי עוד לתשמיש מעתה, וממילא הדין נותן שלא יעביר את הטומאה, ומה

זאת התורה, אדם כי ימות באוהל, כל הבא אל האוהל וכל אשר באוהל יטמא שבעת ימים (במדבר י"ד).

דין חלון להעברת טומאה

הדין הוא שמת מטמא באוהל, דהיינו שכאשר יש טומאה מן המת תחת אוהל [בשיעור הראוי לטומאה זו], נעשה כולו 'אוהל הטומאה', וכל הנמצא שם נטמא. אמנם התפשטות הטומאה היא רק באותו האוהל, ולפיכך כשיש מחיצה המפסיקה בין שני אוהלים אין הטומאה מתפשטת מעבר למחיצה, ואפילו כשיש נקבים קטנים במחיצה עדיין היא חוצצת בפני התפשטות הטומאה. אמנם כשיש חלון במחיצה יכולה הטומאה להתפשט דרכו אל מעבר למחיצה.

ומבואר במשנה במסכת אוהלות (פ"ג מ"א) שיש כמה סוגי חלונות, ולכל אחד מהם שיעור שונה להביא את הטומאה: חלון שעשוי לתשמיש שיעורו בטפח [שהוא שיעור הראוי להשתמשות], חלון העשוי לאורה שיעורו כמלא מקדח גדול [שהוא פחות מטפח, שכן די בכך לאורה], וחלון שנעשה מאליו שיעורו כמלאו אגרוף.

ואיתא בב"ב (י"ט), שאם הניח אדם בחלון איזה דבר, וכוונתו לבטלו ולהניחו שם לעולם, דנים זאת כאילו נתמעט החלון משיעורו, ואם לא נשאר בו שיעור הראוי לתשמישו הראשון שוב אין הטומאה עוברת דרכו. והביאה הגמרא שם את דברי שמואל 'רקיק אינו ממעט בחלון', וטעמו, שמאחר והרקיק ראוי לאכילה אין בדעתו של המניח לבטלו שם לעולם, ולפיכך אין החלון מתמעט משיעורו הראשון.

משנת הישיבה

מתוך סדרת ועדי הדרכה לכני ישיבה

חיי חברה בישיבה (ד')

שאלה: ישנה שאלה קשה בענין חיוב היחיד כלפי הציבור, באופן שבחור חלש מבקש מבחור טוב שילמד עימו, ואותו בחור יודע שזה יפריע לו בלימודיו, שכן הלימוד עם הבחור החלש לוקח זמן רב, וממילא הוא יודע שזה יהיה לו קשה, ואפילו קשה מאוד. האם אכן הוא מחוייב בכך?

מרח' שליט"א: גם בזה קיבלתי ממור' מרח' רבי אהרן זכרוננו לברכה, שבוודאי יש חיוב לעזור לחלשים, ובעצמי ראיתי כמה פעמים שהכרתי בחור טוב ללמוד עם בחור צעיר, לפחות לתקופה, והיה אומר שתהיה לו סייעתא דשמיא מזה. כך שבמקרה כזה צריכים לכל הפחות להסכים ללמוד עם הבחור הזה איזה זמן, אולי לא סדר שלם, אבל ללמוד עימו סדר קטן בכל יום, או פעמים בשבוע, חייבים להתייחס אליו ולהעניק לו מהזמן!

הכלל בעניינים אלו הוא, שאם בחור רואה שמה שהוא עושה למען אחרים ישפיע עליו גם בהמשך - ולא רק בזמן שהוא עושה את זה, שאז יתכן שייגרם לו 'ביטול תורה באיכות' - אלא זה גם יגרום לו ירידה בלימוד גם בהמשך, אז הוא פטור מזה. אבל אם הבעיה היא רק באותו הזמן שהוא מקדיש לבחור, הוא בהחלט מחוייב בכך. ובאמת הדברים תלויים זה בזה, שאם משקיע באחרים זמן רב, זה עלול לגרום לו ירידה בלימוד, אבל אם עוסק בזה זמן מועט, בדרך כלל אין זה גורם לו נזק כלל.

שאלה: עד כמה בחור מחוייב לחברה? האם חייבים ללכת לכל חתונה?

מרח' שליט"א: אמרתי כבר בעבר מה שהיה אומר מור' מרח' רבי אהרן, שכל החתונות מזמן אדם הראשון ועד עכשיו אינן שוות ביטול תורה אחד. אמנם הכוונה בזה ל'ביטול תורה', אבל לפעמים זה אכן לא בגדר ביטול תורה, מאחר ומוכרחים ללכת. שכן גדר 'ביטול תורה' היינו שאדם אינו לומד בזמן שהוא צריך ללמוד, אבל אם הוא מוכרח ללכת אין בזה ביטול תורה.

ובאופן כללי נראה, שאם זה חבר טוב מאד צריכים ללכת לחתונה, וגם להשתתף ממש. ואם זה רק חבר שיעור, צריכים אמנם להשתתף, אבל בצורה מידתית, דהיינו, להיות שם, ואם רואים שחסר בחורים צריך להישאר הרבה זמן, אבל באופן רגיל שיש מספיק בחורים יכול ללכת לזמן מועט ולחזור מיד ללימודו. ומכל מקום יש גבול כמה צריך ללכת, שכן אם בחור רואה שכל לילה הוא צריך ללכת לאירוע כזה או אחר, אינו חייב בזה. ופעמים שצריכים להתייעץ, כי זו שאלה שמשתנה בכל מקרה לפי עניינו, שכן הדבר תלוי עד כמה זה ישפיע על החתן אם הוא לא יבוא.

דרכי יושר

מתורת מרן הגאון רבי מאיר גריינימן שליט"א

תורת יושר

למות בהר ולהעביר כתרו לבנו, והי' בעיניהם כמיתה חטופה (אף שאחרי גבורות אינו סימן רע כמבואר בגמ' מו"ק כ"ח א') שפתאום מת ולא דיבר כלום עם העם וכעין שדיבר משה אתם לפני פטירתו בריש פרשת וילך וכעין יעקב בראשית מ"ט כ"ט, וגם לא היתה לו הלוויית המת כראוי, והי' נראה כאילו שמלאך המות שלט בו פתאום, והי' ראוי במיתת נשיקה, וכמו שבאמת היה עי' רש"י פסוק כ"ו, ובב"ב י"ז א', וחשבו אולי הי' כמתעלף וישלחו לבקשו, (עי' מלכים ב' ב' ט"ז פן נשאו וגו' וישלכוהו באחד ההרים וגו'), ומכיון שהי' קשה להם הדבר לא האמינו בבירור שהוא כך, ואפשר שלא הי' אפשר לשתוק ולהתעלם מזה כי הי' הדבר מפליא לכל העם והיו גם שולחים לחפשו והי' מוכרח לספר להם, אך ק"ק שלא אמר להם שהי' ע"פ השם ולהביש את אלעזר כי לכאורה זה הי' סגי ליישב את לבם, ועי' בפירוש הגאון מלבי"ם ז"ל פסוק כ"ה טעם שלא הי' במיתתו רק משה ואלעזר.

וישלח ישראל מלאכים אל סיחון מלך האמרי וגו' אעברה בארצך וגו' (כ"א כ"א)

מבואר כאן דגם במלחמת מצוה פותחים לשלוי, וכן בהא דשלח יהושע פרוסדיגמ"א, אבל אין מקבלים אותם בתנאי של למס ועבדון לחוד, אלא גם בקבלת תשובה שלא יעבדו עבודה זרה, והיינו הא דאיתא בספרי הא אם עשו תשובה אין נהרגים דקאי על ז' עממים כמבואר בקרא דלמען אשר לא ילמדו וגו' קאי על אלו, וכן מותר לירות להם ברית באופן זה (וצל"ע אם סגי בעבודה זרה לחוד או דבעינן שיקבלו גם ז' מצוות עי' לשון הרמב"ן בפסוק י' שאנו עושים משפטים כו' והתשובה הוא כו' כי קבלו עליהם ז' כו'), מיהו יתכן דא"צ להודיעם תיכף תנאי זה, אלא אחרי שיהיו מושוועדים לנו נודיעם על משפטים שלנו בעובדי עבודה זרה. וזהו מה שהעלה שלמה את הנותרים למס עובד, אף שאח"כ שהיו עושי מלאכתו הי' יכול להחריםם אלא שקבלו ז' מצוות. ואם אינם מסכימים לשלוי אז הדין הוא דלא תח"י כל נשמה. (כ"ז מתוך תוכן דברי הרמב"ן בפרשת שופטים).

משנת יושר

זהו מה שראינו אצל מרן החזו"א, וזה הי' עיסוקו כל ימי חייו בלי הפסק ובדיקוקת ליוצרו יתב' בחולת אהבה, וזו היתה שאירתו ורצונו לראותנו בכך.

דרך עיונו ביגיעתו העצומה שעות ארוכות בדרך כלל בהליכה בחדרו הלך ושזב בשינון בקול את סוגיות הגמ' או בניגון בלי מילים, ולפעמים עד נפילה למיטה בחלישות הנגרמת מהעמל הנורא והכל בדיקוקת נפלאה ליוצרו יתב' עד להעמיד מסקנא דשמעתא אליבא דהלכתא לכל פרטי, וכך זה כל סעיף קטן בחזו"א, והגאון ר' מרדכי שולמן ר"י סלבודקא הי' מספר משנים קודמות בחזו"ל שגם אחד שהי' נופל למיטה עוד הי' ממשיך העמל, ופעמים שכותב בספרו שאין הספר תח"י, היינו שלא הי' בכוחו לקום ולקחת הספר.

וכתוב באמו"ב (פ"ג אות ט') והלימוד בעיון בהלכה עד לדרת להלכה ברורה בכל הסעיפים המסתעפים, הוא לימוד של שנים רבות בשקידה נמרצה, כי הסתגלות העיון הזה הוא תכלית ידיעת התורה שהפליגו חז"ל שאי אפשר לקנותה בדרך עראי במיעוט השתדלות, ואמרו שהתורה נקנית במ"ח קנינים וכולם יציאה

ענין המיתה המוקדמת מחמת העונש

יאסף אהרן וגו' כי לא יבא אל הארץ וגו' (כ"ד כ"ד)

משמע שאם הי' צריך לבא לארץ הי' מאריך ימים טפי עד שיגיע הזמן ליכנס לארץ, כי מכיון שצריך ליכנס ולהכניס את ישראל לארץ כדלעיל י"ב עדיין לא הושלם חובתו בעולמו וע"כ שיחיה טפי, (גם לפעמים זוכה אדם להוספת שנים מפני איזה זכות כמעביר על מדותיו כמבואר בגמ' (עי' ר"ה י"ז א' חגיגה ה' א') אבל כאן א"צ לכך וכנ"ל), והנה המיתה המוקדמת מחמת העונש יש בה ענין קידוש ש"ש והיינו דכתיב כ' י"ג המה מי מריבה וגו' ויקדש במ ופרש"י שמתו משה ואהרן על ידם שכשהקב"ה עושה דין במקודשיו הוא יראוי ומתקדש על הבריות כו', והאי מתו היינו במוקדם מפני שאין נכנסין לארץ.

מקום קבורת אהרן

ויפשו וגו' (כ"ח כ"ח)

יש לדעת וכי נשאר ערום ועי' רמב"ן, ועי' בפ"י הגאון מלבי"ם ז"ל, גם יש לעי' מה עם קבורה כי רק מצאנו שעלה למטה כפרש"י, וצל"ע אולי כיון שהי' במערה זוהי הקבורה וצ"ע, והנה בדברים י' ו' שם מת אהרן ויקבר שם, וקשה שהי' עכ"פ מיתתו היתה בהר וכבר העיר בזה רש"י שם ויעי"ש, ואמנם בפ"י המלבי"ם דרך אחרת לו ושלח קברוהו בהר ההר יעיי"ש בכ"ד.

מיתת אהרן

ויראו כל העדה וגו' (כ"ט כ"ט)

עי' רש"י אמר להם מת אמרו אפשר מי שעמוד כנגד המלאך ועצר את המגפה ישלח בו מלאך המות מיד בקש משה רחמים והראוהו מלאכי השרת להם מוטל במטה ראו והאמינו, יש לדעת מה התפלאו הרי ע"כ שלא יחיה לנצח, ותו איך לא האמינו כשאמר להם מת וכי חז"ל הי' שקר, גם יש לעי' למה אמר, הרי מוציא דבה וגו', והנה כנראה לא ידעו שהיתה כל העלי' ע"פ השם והי' צריך

זאת התורה אדם כי ימות באהל

רבינו רגיל בשיחותיו לדבר על עמל התורה הנורא שראה אצל מרן החזו"א ונביא כאן מדבריו

כתב רבינו יונה באבות על המשנה מרבה תורה מרבה חיים מה החידוש הוא אומר אחד שידוע טוב ללמוד והוא מסדר את כל הסוגיא שלא יהיה קושיות צריכים לזה יגון ואנחה אחד כלות הלב ואחד חלי הלב, ממילא היה צריך להיות הפוך, אז המשנה אומרת שבתורה לא יגיעו לידי כך אלא מרבה תורה מרבה חיים, כתוב בגמ' שאצל רבא ישבו אמוראים (רבא היה אחד ממסורי התורה ממשה עד ר' אשי), ורבא אמר להם במטותא מינייכו, אני מבקש מומכם, לא תיתנו תרתי גיהנום, אל תירשו שני גיהנום, ופירש רש"י להיות יגיעים ועמלים בתורה בעוה"ז ולא תקיימוהו ותירשו גיהנום במוותכם ובחייכם לא נהניתם בעולמכם, ודאי שכשמוחדשים תורה זה גן עדן אבל עד שמגיעים לזה צריך לעבור את הגיהנום של עמל התורה.

מגדרי הטבע והרגל האישיות להכנס בדרכי השלימות, עד שלא תפריעוהו טבעו את רב מסירותו ועוצם שקידתו, לא יתן שינה לעיניו ותנומה לעפעפיו.

ועיקר עיונו ה' להעמיד עומק שרשי ההלכה לאמיתתה של תורה, וכל מש"כ בספרו הוא לאחר העמל והעיון הזה, וכך ה' עיונו גם בתוס' ובראשונים לדעת את כל מה שה' בלימודם טרם שהגיעו לזאת וי"ל שזה יצא להם אחר עיונים גדולים של כל השורשים ועומק הענינים, ומה נדע להיזהר בדבריו שיתכן שלא הגענו לעומקן של דברים. (ור' חיים ברים אמר שיש חזו"א שכתוב שהק' הריטב"א כן וכך ות' כן וכך, ואין כזה ריטב"א, אלא שהחזו"א למד שהריטב"א הגיע למה שכתב שה' קשה לו כך ות' כך).

זכרון יושר

אחינו הגאון רבי יצחק דוד גריינמן זללה"ה גלב"ע ב' תמוז תשפ"ב

הספד במסע הליה

כתוב בשו"ע (יו"ד סי' שד"מ ס"א) "מצוה גדולה להספיד על המת כראוי ומצותו שירים קולו לומר עליו דברים המשברים את הלב כדי להרבות בכיה ולהזכיר שבחו", יש במצות הספד שני דברים, אחד להרבות בכי, והשני להזכיר שבחו של המת.

הנפטר ז"ל ה' אחד של הדור הקודם שינק ושימש את גדול הדור ואת גדולי עולם וחברות גדולי עולם וזה ה' כל חייו, קשה להמשיך את זה בדורנו את המצב הזה, זה משהו אחר לגמרי לגמרי שאינו בדור שלנו.

"מת בערב שבת סימן יפה לו", ובאיזה ערב שבת הוא מת, בפרשת אדם כי ימות באהל, ואמרו חז"ל "אין התורה נקנית אלא במי שממית עצמו באהלה של תורה".

הנפטר הגדול המית את עצמו כל ימי חייו עשרות עשרות בשנים בלי להפסיד יום אחד, יגע ועמל בתורה ימים ולילות והשאיר כתבים על כל הש"ס כפשוטו, וגם בשנים האחרונות שסבל יסורים קשים מאוד יגע וכתב חידושי תורה, ובתקופה האחרונה שכבר ללא ה' בכוחו לכתוב ה' לומד עם בניו שהם יכתבו הכל בשמו, ובכל השנים מסר נפשו לקיים ושננתם לבניך ולמד עם כל הבנים והצאצאים במסירות נפש גם כשהי' מסובב ביסורים גדולים לא פסק משיעורים קבועים בביתו עם כולם.

הגמרא בשבת קנ"ג א' אומרת "א"ל רב לרב שמואל בר שילת אחים בהספדאי דהתם קאימנא", ופירש רש"י שיתאמץ בהספדו כדי שיבכו השומעים, אבל יש מפרשים דהכונה שיעסוק בהספדו כדי שילמדו העם ממועשיו, ומה שאמר דהתם קאימנא, היינו לפי שהמלאכים קרויים עומדים וכמ"ש ונתתי לך מהלכים כין העומדים האלה, וכשנפטר האדם הוא בגדר עומד, אבל אם ילכו בדרכיו יי' הולך, וזהו שאמר שאם ילכו בדרכיו לא יי' עומד אלא הולך.

על ההתמודדה העצומה של הנפטר אנו אומרים זה הדרך לכו בה, ראו מושגים של התמודדה, אהבת תורה המדלגת על כל קושי מקטן ועד גדול, לכל בן אדם יש קשיים והוא זרק הכל אחרי גוו את כל עסקי הבלי עולם כדי לקיים כל רגע ורגע את השבתי בבית ה', כל המצבים אשר חיי האדם משתנים ורצופים סבל רב, לא הסיח דעתו מסדרי הלימוד וכתובת החידושי תורה.

ומה שראו אצלו במצות ושננתם לבניך ה' דבר מיוחד, שהי' מלמד תורה יומם ולילה, כל שבת ושבת ה' שיעורים בבית כל השבת כפשוטו, לא ה' זמן של פנאי כי אם ברגעים שהי' מנמנם מתוך הלימוד, וכן לא הסיח דעתו מחובתו ללמד את בניו ובני בניו, גם בתקופה האחרונה דיבר על זה שיש לו

לימוד כזה בעמל ויגיעה הוא שמביא את האדם לדרגות שראינו אצל מרן, וכמשי"כ מרן שכל סגולות התורה נאמרו על העמל בה, ועוד כבר כתב אחי הגר"ח זצ"ל, וכן הדבר בהוה לכל רואה נכוחות כי אלו אשר זכו להיות חלקם בעמל התורה משנתן מתקיימות ומדורותיהם מתקנות ויראתן עומדת לעד, לא כן אלו הרחוקים מיגיעה אף שיושבים ושונים, לא זו בלבד שאינם זוכים להבין דבר לאשורו, עוד לפעמים יראת חטאם כהה והולכת עד אשר משתמשים במשנתם לעוות משפט לעלבונה של תורה, כי היגיעה היא הממזגת את האדם עם החכמה והפכתו לגוף אחד בשם חכם, לא כן הלומדים מקופיא, הרי הוא ותורתו כשני דברים.

חיוב ללמד את הבני בנים, ועל אף חולשתו וחליו התאמץ ללמד ולחנך חינוך קדוש וטהור.

כל ימיו הקפיד על הנהגה ישרה ושלימות המעשים, לא רצה שום היתרים או קולות, תמיד רצה לנהוג לפני משורת הדין.

תמיד חנך להיות דבקים בדורות הקודמים ממרן הח"ח והחזו"א וכל דורות הקודמים, לא לעשות שום שינוי ממה שקיבלנו, גם בדברים אשר ה' בהם קשיים בקיומם לא ויתר לזוז קוצו של יוד ממה שחונכנו וקיבלנו.

יש להאריך הרבה על השתיקה שלו שלא היה דברן שהדיבור לא ה' הפקר, והרי באיגרת הגר"א רואים כמה הוא מאריך בענין השתיקה, הגמ' אומרת (חולין פ"ט א') "מה אומנתו של אדם בעוה"ז ישים עצמו כאילם" והגאון כותב דברים נוראים שכדאי להתחזק בזה ליכות הנפטר וללמוד ממנו, היום מדברים בלי סוף בטלפונים כל הזמן לא יודעים בכלל מה זה ישים עצמו כאילם, וברב דברים לא יחדל פשע, הגמרא אומרת "כולם באבק לשון הרע", והיום זה יותר מזה, הגאון כותב "ועל כל דיבור של הבל צריך להתקלע מסוף העולם ועד סופו על כל דיבור ודיבור, וכל זה בדברים יתירים אבל בדברים האסורים כגון לה"ד ורכילות ודיבור בשבת ובבית הכנסת מה שאסור, על כל אלה צריך לירד לשאול מטה וא"א לשער גודל היסורים והצרות שסובל, וזהו התשובה" לעזוב את כל התאוות והדיבורים זה תשובה, "וזה כל העולם הבא", דברים נוראים.

זה באמת היה כפשוטו שהיה ממש יומם ולילה ספון בביתו ולא היה לו שייכות עם כל העולם כולו ועם כל השטויות רק עוסק בתורה וכותב חידושי תורה ימים ולילות עשרות שנים, וכך לימד את בניו ובני בניו ולעזוב את כל הבלי עוה"ז ולהיות רק שבתי בית ה', אז ממילא עליו צריכים אנו להספיד לילות כימים כדי שנלמד מדרכיו וכדי שיהי' הוא מהלך ולא יהיה עומד.

עוד דבר מיוחד ה' התפילות שלו, כל תפילה ותפילה ה' בדיקות ובמתינות באופן מיוחד, מלא אמונה ומלא בקשה לקב"ה על כל דבר, וכל הדרכים האלו צריכים אנו להמשיך שלא יהיה חלל בעולם, וזה יהי' ליכות ולעלו נשמתו וזה יהי' העליה שלנו הלאה.

הוא זכה להקים דורות ישרים ההולכים בדרך רבותינו שכולם גדולים ת"ח וצדיקים יחד עם אשתו הרבנית הגדולה תחי' שהרבה נזקק ליכותה במעשי' הגדולים שעי"ז הוא יכל לבוא למצבים הגדולים האלה.

שיהי' מליץ יושר לכולם ויזכו כולם לנחמה בתוך שאר אבלי ציון וירושלים ויהיה ובלע המוות לנצח.

לקבלת העלון מדי שבוע ניתן להרשם במייל: 3760435@gmail.com

יו"ר ע"י מערכת "קובץ גליונות" k.gilyonot@gmail.com

מי שיש ברשותו חומר נשמח לקבלו למייל 52 נצחיות ולהקדשות ניתן לפנות: 053-3145900

עלי דרך

ממרן ראש ישיבת חברון רבינו דוד כהן שליט"א

דרך התורה

אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה

"זאת התורה אדם כי ימות באהל" (במדבר יט, יד).

ואמרו בגמ' (ברכות סג, ב) "זאת התורה אדם כי ימות באהל - אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה". וצריך ביאור למה באה התורה לרמוז על ענין זה דווקא בפרשת פרה אדומה. וביאור הענין ע"פ דברי הרמח"ל (בספר ילקוט ידיעות האמת) שכתב שבזמן שאין פרה אדומה התיקון שקיים במקומה הוא במה שאדם ממית עצמו על התורה, ובזה ביאר הענין של הגזירה ששרפו את ספרי התורה בשבת פרשת חוקת שתרגם אונקלוס דא גזירת אורייתא, כיון שלא המית עצמו על התורה והלכו אחרי הנאות עוה"ז. וצריך ביאור מה שייך התיקון של ממית עצמו על התורה לפרה אדומה.

ולבאר הדברים נקדים, דהנה הביא רש"י מיסודו של ר' משה הדרשן שענינה של פרה אדומה הוא לכפר על חטא העגל בבחינת תבוא פרה ותכפר צואת בנה, וצ"ב מה השייכות של הטהרה על טומאת מת לכפרה על חטא העגל, ומצאנו עיקר הביאור בזה בכלי יקר בתחילת הפרשה ונרחיב את הדברים.

הנה כתב הרמב"ן בתחילת הפרשה שהטעם של טומאת מת הוא שמיתה באה בעטיו של נחש, דהיינו מחמת חטאו של אדה"ר שנגזרה עליו מיתה בעטיו של נחש, וביאר לפי"ז דאין טומאת מת אלא במי שמת ע"י מלאך המות ולא במי שמת מיתת נשיקה שאינה מיתה בעטיו של נחש, והנה כתב רש"י (תהילים פב, ו-ז), "אני אמרתי א-להים אתם - מלאכים כשנתתי לכם את התורה נתתיה לכם ע"מ שאין מלאך המות שולט בכם. אכן כאדם תמותון - אכן כאדם הראשון תמותון אחרי שחבלתם מעשיכם כמוהו", ומבואר בנפש החיים (ש"א פ"ו) דהיינו שקודם חטא העגל היו במעלה של אדה"ר קודם החטא שאין מלאך המות שולט בהם, ומשחטאו בחטא העגל חזרו למצב של אדה"ר לאחר החטא שנמסרו למיתה למלאך המות.

ונמצא לפי"ז דמה שהביא המיתה לישראל היה חטא העגל, שהרי לולא חטא העגל לא היה מלאך המות שולט בהם, ולפי"ז מבואר היטב הענין דהכפרה על חטא העגל היא התיקון והטהרה על טומאת מת, שהרי ענינה של טומאת מת הוא מכח

הגזירה של המיתה שנגזרה על אדה"ר, וענין זה נתקן במתן תורה וחזר לקדמותו בחטא העגל שחזרה להם המיתה, ולכן הכפרה על חטא העגל היא התיקון והטהרה על טומאת מת כיון שחטא העגל הוא שהביא המיתה לאחר מתן תורה.

ולפי"ז נראה לבאר הענין שבזמן שאין פרה אדומה התיקון הוא ע"י שאדם ממית עצמו באהלי התורה. דהנה כתב הרמב"ם (פ"ט מהל' תשובה ה"א) "הקב"ה נתן לנו תורה זו עץ חיים היא, וכל העושה כל הכתוב בה ויודעו דעה גמורה נכונה זוכה בה לחיי העוה"ב" ומבואר דהתורה היא בבחינת עץ חיים בעוה"ז [ומקורו בברכות לב, ב "אין עץ חיים אלא תורה שנאמר עץ חיים היא למחזיקים בה"], והנה ביאר הגר"א בפירושו לסד"צ (פ"ד) שהמיתה נגזרה על האדם באכילתו מעץ הדעת, הוא במה שבחטאו נמשך אחר נפש הבהמית שהיא נמשכת אחרי יצה"ר וכל תאוות ותענוגי עוה"ז, וכן מצאנו ברמח"ל בדעת תבונות (סימן קכ"ו) שענינו של עץ החיים שהוא מכניס הידיעה בדרכי ה' והדביקות אליו ושולל מן הנפש את התאוות החומריות וענינו של עץ הדעת שהוא מכניס בלב את התאוות הגופניות והחומריות.

ונמצא לפי"ז דאדם שממית עצמו על התורה מתנתק מעץ הדעת ומתדבק בעץ החיים, שהרי תוכן ענין זה של ממית עצמו עליה היינו שהוא מתרחק מתענוגי ותאוות עוה"ז, וכמש"כ הרמב"ם בפ"ג מהל' תלמוד תורה ה"ב, והרי בזה הוא מרחיק עצמו מעץ הדעת שהוא יסוד תאוות ותענוגי עוה"ז, ומדבק עצמו בתורה שהיא בבחינת עץ החיים, ולכן מה שממית עצמו עליה הוא התיקון הבא במקום פרה אדומה, שענינה של פרה אדומה הוא לתקן חטא עץ הדעת שבא בעטיו של נחש, ובלא פרה אדומה יש דרך אחת ויחידה לתיקון חטא זה ששורשו בחטא אדה"ר ונמשך בחטא העגל, והוא להמית עצמו מתענוגי עוה"ז שהם שורש ענינו של עץ הדעת, ולהיות מתדבקין ומחזיקין בתורה שהיא עץ חיים, בבחינת עץ חיים היא למחזיקים בה, ובזה בא התיקון על החטא הבא בעטיו של נחש, שהאכילה מעץ הדעת הביאה המיתה לעולם והאחיזה בעץ החיים מביאה לאדם חיי נצח.

דרך רבותי

מתוך דברי רבינו רה"י הגר"ד כהן שליט"א בהספד על הגר"י רבינוביץ תאומים זצוק"ל יום ה' י"ד תמוז תשפ"א

כשבאים לדבר על הגאון ר' יעקב קשה מאוד להקיף את כל הגדלות שלו ואת כל המעלות, ואני באמת מתנצל כאן שנחלשתי בכח הדיבור ואסור היה לי בכלל לדבר, אבל פחדתי להיות מתעצל בהספדו של כזה גברא רבה, להאריך אני לא אוכל אבל נתמקד בשני דברים שרציתי להדגיש, שזה לימוד לכל בן תורה.

הדמות של הגאון ר' יעקב זה מהיחידים שבדור שזכו לכתרה של תורה, עוד לפני שחלה לא היה אצלו מושגים של לאבד לילה אחד, מהיחידים שאפשר להגיד עליהם שלא היה לילה אחד של אכילה ושתייה ושינה, כותלי בית המדרש יעידו, על העמל התורה ויגיעת התורה הנוראה יומם ולילה בלי שום הפסק.

הוא לא חיפש אף פעם לא את המנוחה ולא את ההתרעננות, יומם ולילה כפשוטו, שעות שעות בביהמ"ד בלי הפסק שעות על גבי שעות, מושגים שלא רואים ולא הכרנו כמעט בדורות שלנו, הוא מהאלו שנעשית 'הוא ותורתו אחד', קרן אור פניו, ראו אדם שהוא ותורתו חד.

זה הפשט נשים לילות כימים על מי שמשים לילות כימים, מי שלומד לילות כימים זהו דרגא אחרת לגמרי, זה לא עוד שעה לימוד, זה 'הוא ותורתו חד', מי ש'הוא ותורתו חד' יש חיוב מיוחד להספיד, כמה ננספיד לא נצא ידי חובה, על המושגים האלה שהדור שלנו איבד.

וזהו כשבאים לדבר על הגברא רבה הגאון ר' יעקב זצוק"ל, זה מה שאנחנו צריכים לדעת במאי קא עסקינן, על איזה גברא רבה מדובר בכלל, "אם יתן איש כל הון ביתו באהבה שאהב ר' יעקב את התורה בזה יבחו לו", ר' יעקב זכה להיות עולה ומתעלה והוא נתגדל בצורה נוראה ואיומה, איזה הקף, רואים א"ז בספרים ובשיעורים שלו, ממש בכל מקצועות התורה, גם בפרקים שלא עוסקים כ"כ בעולם הישיבות, איזה ידע ואיזה הקף, איזה עמקות ואיזה ישרות, בכל חלקי התורה שליטה כזאת, מושגים כאלה, כך זוכים לכתרה של תורה, עם לימוד של רוב חכמתו בלילה, זה אפשר להגיד על הגאון ר' יעקב.

אבל יש נקודה אחת ששיכת אלינו, וזה מה שאני רוצה בעיקר את ה'אגרא דהספידא דלוי', מה אנחנו יכולים לדלות מההספד על ר' יעקב, ואני חושב שזה מחייב את כולנו, ואני בעצמי יכול להגיד באופן אישי שאני מרגיש שזה חיזק אותי ג"כ.

שני אנשים בכל הדורות חייבו אותנו לדעת, שגם כשיש נסיון העושר אפשר להיות עם כל השקיעות בתורה, וגם שיש נסיון העוני אפשר להיות עם כל השקיעות בתורה, ר"א בן חרסום והלל הזקן.

אנחנו חיים בדור, רבותי, אני לא אומר את זה ח"ו על אנשים אחרים, אני אומר את זה על עצמי גם כן, כל טרדה קלה שיש מבלבלת את הראש, כל טרדה קלה מוציאה את הבן אדם משקיעות בלימוד.

הגאון הצדיק והקדוש ר' יעקב זצוק"ל מחייב את כולנו, קודם כל את בעלי הייסורים, מסכת ייסורים שאין לה אח ורע, מי שלא ראה

נגד העינים את המסכת הנוראה הזאת לא ראה מה זה ייסורים, ייסורי נפש נוראים, ייסורי גוף נוראים, רבותי, אין לכם מושג איזה ייסורי נפש כשאדם שוכב כמו בול עץ, הוא לא יכול לתקשר עם הסביבה, הוא לא יכול לדבר, לא יכול להגיד מה כואב לו, לא יכול להגיד מה שהוא מרגיש, חוץ מהעיניים הוא לא לכול להזיז שום דבר, ייסורי נפש נוראים וייסורי גוף, והוא ממשיך את השקיעות בלימוד וממשיך לחבר ספרים גדולים בתקופה הנוראה הזאת, הוא מחייב את בעלי הייסורים, כל מי שחי בייסורים יודע כמה קשה להמשיך.

אבל לא רק ייסורים רבותי, כל בעיה, כל טרדה, כל דבר מוציא מהשקיעות, הגאון ר' יעקב היה ספר מוסר חי לדור שלנו, ולכן הדגשתי שזה התפקיד שלנו, ללמוד ולהכיר מה זה בן אדם ש'בתורת ה' חפצו' למה הוא מסוגל, לעבור את המסכת הנוראה ביותר של ייסורים, ייסורי גוף ייסורי נפש, להמשיך עם כל השקיעות, עם כל הריכוז, להמשיך לחדש בתורה, להמשיך להשפיע תורה, שוכב כבול עץ ולא יכול להזיז אפ' אצבע קטנה, הוא מחייב את כולנו, הוא מראה לנו שכשיש אהבת תורה אמיתית, שום דבר הוא לא מכשול בדרך, זה מה שהראה לנו הגאון ר' יעקב, וזה ר' יעקב מחייב את כולנו, בחלק הזה, איך להיות מחובר לתורה בכל המצבים, זה הלימוד שר' יעקב זצוק"ל מלמד את כולנו.

אני חושב שאנחנו באים היום, וזה צריך לדבר אל כולנו, המסכת הנוראה הזאת שכולנו ראינו בעינינו צדיקה לדבר אל כולנו, רבותי, אין שום תירוצים, אם ר' יעקב היה יכול, כולנו יכולים.

ר' יעקב היה כולו קדוש וטהור, נזדכך כולו בקדושה וטהרה שאין כדוגמתו, זה היה ייסורים של אהבה שהקב"ה שלח לו, אז רק בדרך אהבה להרבות שכרו בעוה"ז,

ר' יעקב היה ארון הקודש של כלל ישראל, הוא קיבל על עצמו ייסורים, רבי נקרא קדוש כי קיבל על עצמו ייסורים, לא כתוב שמי שיש לו ייסורים נהיה קדוש, אלא צריך 'לקבל' ייסורים, מה זה 'לקבל' עליו ייסורים, לקבל ייסורים פירושו של דבר לקבל את הייסורים מתוך אהבה, מתוך רצון, מתוך שמחה, ועם היסורים ביחד להמשיך את התורה והעבודה והגמילות חסדים, ואת ההרצת תורה, זה קדושה, זה המדרגה של קדושה.

ר' יעקב כתב את הספר ביאור על המסילת ישרים, ספר נפלא מאוד, וסוף הספר מבאר המס"י איך מגיעים לקדושה, ור' יעקב פה בעוה"ז הגיע לקדושה.

אני רק אומר שאנו חייבים פה חיוב מיוחד במסכת הנפלאה והנוראה שיש בה כל כך הרבה לימוד לכל אחד ואחד, איך להתמודד עם הניסיונות והטרדות והייסורים למיניהם, שמתגמדים כלפי המסכת הנוראה שר' יעקב עבר אותם בגבורה, ועבר אותם בקדושה ובטהרה, קבלת ייסורים שלימה שנזדכך ועלה לשיבה של מעלה.

שהגאון ר' יעקב יהיה מליץ יושר בשבילנו, להמשיך את דרכו ומורשתו הנפלאה, שיה' מליץ יושר עבור כל עולם התורה, ויתקיים בנו ובלע המוות לנצח ומחה ה' דמעה מעל כל פנים, אכ"ר.

We get CHAYEINU

DO YOU?

Av Issue Coming Soon.
Subscribe Today!

PHONE

732.301.4043, opt. 8-1

TEXT

Text "subscribe" to 732.301.4043
and follow instructions.

EMAIL

chayeinusubscribe@gmail.com

FAX

732.807.7715

Advertising and subscription deadline:

Thursday, July 10, 2025

For advertising call: 732.806.7044

\$30
6 Issues

\$25
GIFT DISCOUNT
6 Issues

CHAYEINU
HOTLINE

732.301.4043

Eretz Yisrael: 072.370.1816
UK: 44.330.350.5700

CHAYEINU
Subscriptions

732.301.4043 opt 8-1

chayeinusubscribe@gmail.com